

**ВЕЛИКА
НАЦИОНАЛНА
ЛОЖА СРБИЈЕ
1919-2019**

Издавач
Велика Национална Ложа Србије
Велики Мајстор Никола Митровић

Ауџори
Сретен Ђузовић (предговор)
Дејан Чикара (поглавље 1-3.)
Чедомир Васић (поглавље 4.)
Драгослав Павловић (поглавље 5.)
Момир Мирић (поглавље 6.)

Уредник
Одбор за издавачку делатност ВНЛС

Штампа и ѿвез
Скрипта Интернационал, Београд

Тираж
200 примерака

Copyright © 2019. Велика Национална ложа Србије

Ова књига се не сме, без дозволе издавача, ни у целини ни у деловима, умножавати, прештампавати нити преносити ни у једном облику нити икаквим средством. Она се, без одобрења издавача, не сме ни на који други начин, нити икаквим другим средством дистрибуирати нити умножавати. Сва права на објављивање књиге задржава издавач, у складу са одредбама Закона о ауторским и другим правима.

**ВЕЛИКА
НАЦИОНАЛНА
ЛОЖА СРБИЈЕ
1919-2019.**

This page intentionally left blank.

Говор Владике Николаја на Видовдан 1916. г. у катедрали Светог Павла у Лондону

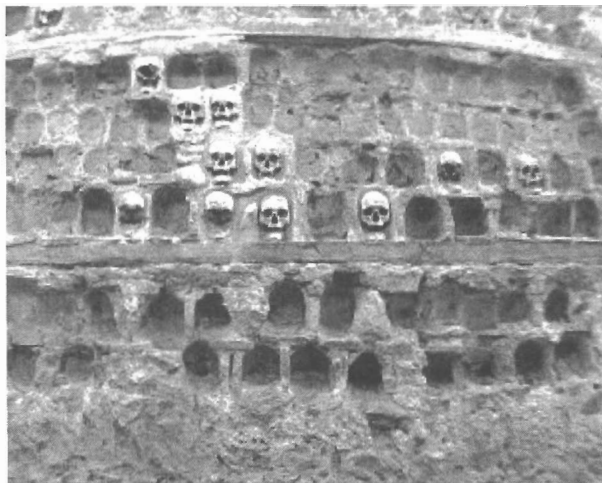
Господо и пријатељи!

Дошао сам из Србије, из европске поноћи. Тамо нигде ни зрачка светлости. Сва је светлост побегла са земље на небо и једино нам одозго светли. Па ипак, ми нејаки у свему, сада овако, јаки смо у нади и вери, у скоро свануће дана. Захвалан сам лорду Архиепископу кентерберијском, који ми је омогућио да на свети Видовдан, овог лета Господњег 1916. године, у овој прекрасној цркви Светог Павла, пред његовим Височанством краљем Џорџем Петим и најугледнијим Енглежима могу да вам се обратим.

Господо и пријатељи! Цео дан јуче провео сам разгледајући овај величанствени храм, који је понос Енглеске и хришћанства. Ја сам видео да је он саграђен од најскупоценијег материјала, донесеног из разних крајева империје у којој сунце не залази. Видео сам да је саграђен од гранита и мермера које су испирали таласи стотине мора и океана. И да је украшен златом и драгим камењем, донетим из најскупоценијих рудника Европе и Азије. И уверио сам се да се овај храм с правом убраја у једно од архитектонских чуда света.

Но, господо и пријатељи! Ја долазим из једне мале земље на Балкану у којој има један храм, и већи, и лепши, и вреднији, и светији од овог храма. Тај храм се налази у српском граду Нишу и зове се ЂЕЛЕ КУЛА. Тај храм је сазидан од лобања и костију мог народа. Народа који пет векова стоји као стамена брана азијатском мору, на јужној капији Европе. А кад би све лобање и кости биле узидане, могао би се подићи храм триста метара висок, толико широк и дугачак, и сваки Србин би дана, могао подићи руку и показати: Ово је глава мога деде, мога оца, мога брата, мога комшије, мога пријатеља, кума. Пет векова Србија лобањама и костима својим брани Европу да би она живела срећно. Ми смо тупили нашим костима турске сабље и обарали дивље хорде, које су срљале као планински вихор на Европу. И то, не за једну деценију, нити за једно

столеће, него за сва она столећа која леже између Рафаела и Ширера. За сва она бела и црвена столећа у којима је Европа вршила реформацију вере, реформацију науке, реформацију политике, реформацију рада, реформацију целокупног живота. Речју, када је Европа вршила смело кориговање, и богова и људи из прошлости, и када је пролазила кроз једно чистиштиште, телесно и духовно.

Ми смо, као стрпљиви робови, ми смо се клали са непријатељима њеним, бранећи улаз у то чистиштиште. И другом речју, док је Европа постајала Европом, ми смо били ограда њена, жива и непробојна ограда, дивље трње око питоме руже. На Видовдан 1389. године српски кнез Лазар, са својом храбром војском, стао је на Косову Пољу на браник хришћанске Европе, и дао живот за одбрану хришћанске културе. У то време Срба је било колико и вас Енглеза. Данас их је десет пута мање.

Где су? Изгинули бранећи Европу.

Сада је време да Европа Србији врати тај дуг.

ПРЕДГОВОР

„Слобода – Једнакост – Браћство“.

(Мото Француске буржоаске револуције 1789-1799.)

„Да се Србско Слободно зидарство доведе у што њешњу везу са Слободним зидарством на западу, а то у уверењу да ће успостављена њешња веза и њимнији односи уродити обилнијим плодом њо наш народ и нашу милу отаџдину“.

(Извод из поруке браће из ПЛ „Побратим“ –

чуvara идеала слободног зидарства у Србији, 1890).

Слободно зидарство у Републици Србији није репа без корена. Оно има своју прошлост, садашњост и будућност. Оно је било-остало стални хроничар свих друштвено-економских и политичких промена које су се дешавале на овим просторима с једне, и геостратегијског преобликовања некадашње територијалне мапе: Кнежевине-Краљевине Србије, Краљевине Срба Хрвата и Словенаца (СХС) – Југославије, ФНРЈ, Социјалистичке Републике Југославије, СРЈ, СЦГ, и данашње Републике Србије, с друге стране.

С променама у друштву као целини настајала је, развијала се и мењала идеја о слободном зидарству чији су промотери били *слободни људи на добром њласу*.

С друге стране, полазећи од чињенице да се ништа није ни догодило ако није записано, ауторима ове монографије припала је част, али и обавеза да такорећи, с „празног-белог“ папира, или како се у профаном свету каже „с ледине“, крену у истраживање, структурирање и обраду тематских целина – догађаја који су обележили развој слободног зидарства у Републици Србији, у досадашњем периоду, с посебним нагласком на теоријско-емпиријско осветљавање догађаја који су обележили *свогдишњицу* постојања прве Велике ложе у нашој земљи, Велике ложе „Југославија“.

На самом почетку истраживачког осмишљавања ове монографије отворио се низ питања која су коаутори морали усагласити, пре

прикупљања истраживачке грађе, њене обраде и уградње у садржај овог штива.

То не треба ни да нас чуди, поготово ако се зна да је истраживачки пројекат за један овакав догађај, као што је настанак и развој слободног зидарства у Србији, у периоду од сто (и више) година, преамбициозан-тежак и за историчаре који су по вокацији професионалци окупљени у институтима за истраживање.

Надаље, истраживати, анализирати, документовати и дати предлог мера за побољшање предмета истраживања, у овом случају: „Велике националне ложе Србије“ (ВНЛС), која је, слободнозидарски речено „клесана“, грађена, „дограђивана – надграђивана“ више пута, у периоду од једног века, носи у себи истраживачки ризик: да предмет истраживања није аргументовано поткрепљен (осветљен-просветљен).

Уколико би се и нека таква критика и отворила (наметнула), истраживачима остаје: да у помоћ позову слободнозидарске принципе: ми кле-шемо, зидамо, градимо, чинимо добротина од срца, не да би се хвалили профанима, већ да би помогли онима којима је помоћ најпотребнија. *Масонски Декалој* и нас обавезује на „заклетву ћутања“ о ономе што радимо, без промоције у средствима информисања и профаног маркетинга, тако да они који нас „буду“ критиковали да смо „лоше“ урадили ову монографију, неке догађаје више или мање осветлили, ми им одговарамо: да наша градња има и другу димензију – изградња хуманијег човечанства, на принципима: слободе, истине, правде и етичности. Та нематеријална – духовна димензија наше градње, јесте нешто најсветлије-најузвишеније, које профани некада и не препознају, иако баштине благодети слободнозидарске градње у свакодневном животу.

Пажљиви читалац, било да је „стогодишњак“ (претпостављамо да их има, али, још понеки), млађи, средњих или зрелијих година, када прочита нашу монографију несумњиво је да ће препознати дела слободних зидара у претходних сто година и допринос ВНЛС развоју хуманијег друштва у целини.

Кад смо још на терену ограничавајућих околности у изради ове монографије, један од кључних проблема је и тај што на тему слободног зидарства у Србији, поготово о настанку развоју ВЛ СХС „Југославија“, касније ВНЛС нема довољно аутентичне архивске грађе. Што је још горе, и писани извори који су публиковани, често су без чврстих материјалних доказа. Није на одмет поменути, да се и архивска грађа савезних ложа ВЛ СХС „Југославија“ – ВЛ „Југославија“, добрим делом изгубила.

Овај увод у предговор не треба схватити као „жалбу“ и молбу за „опрост“. Напротив, ово је само зрачак Светлости којим желимо да

осветлимо слободнозидарски пут наших претходника (слободних зидара) и упалимо пламен за осветљавање пута у писању – изградњи монографије, под називом „Велика Национална Ложа Србије 1919 – 2019“.

Срећна је околност, да смо, у коауторском тиму за израду ове монографије имали браћу с дугогодишњим слободнозидарским стажом и искуством у обављању старешинских функција, почев од савезне ложе, ВНЛС, Врховног савета Србије, тако да су својим искуством и саветима умногоме допринели да ова монографија буде садржајно осмишљена, емпиријски поткрепљена, с једне стране, премошћавајући при томе информациони јаз (недостатак архивске грађе), с друге стране.

С друге стране, већина коаутора су сведоци – учесници у раду ВЛ Југославије, од реоснивања (5990. г.и.с.), сада ВНЛС.

Сва та дешавања, њихови доживљаји (проживљено-доживљено), уз архивску грађу из периода од 1912, када је формиран Врховни савет Србије, затим, документа, казивања и белешке слободних зидара и историчара на тему прве Велике ложе у нашој земљи у периоду (5919. г.и.с. – 5990. г.и.с. – 6019. г.и.с.), представљају немерљив допринос објективном осветљавању „компликованих-тешких“, често, и недокучивих-неразјашњивих односа у развоју слободног зидарства на овим просторима, уже посматрано у Републици Србији, кроз институционалне носиоце слободног зидарства: ВЛ СХС „Југославија“ – ВЛ „Југославије“ – ВЛ Југославија – данас ВНЛС).

Приводећи овај предговор крају, надам се да неће звучати исхитрено, академски неодмерено, слободнозидарски претенденциозно, ако кажемо: да ова монографија представља својеврсни садржајно осмишљен пројекат: „Сведочанство једног слободнозидарског периода – Сто година постојања Велике ложе у нашој земљи (ВНЛС), Велике ложе ‘Југославија’“. Реч је о слободнозидарским дешавањима на поменутом простору, у озрачју времена.

С друге стране, поред енциклопедијског и документационо-емпиријског аспекта: бележења, пописа, описа и анализе свих догађаја који су пратили овај период, стогодишњице постојања ВНЛС, ова монографија попуњава празнину у слободнозидарској литератури (архиви) на овим просторима, с једне, и слободнозидарској архиви, шире, Удружених Великих ложа Европе, где је нашем Почасном Моћном и уваженом Великом мајстору, припала функција Председавајућег Конфедерације за Европу.

Надаље, коаутори монографије су извршили својеврсни тест слоге-раскола (шизме-неслоге) братског ланца под институционалним окриљем ВНЛС, с једне, и њиховог слободнозидарског пропутовања, од иницијације (унапређења-уздицања): Ученика-Помоћника-Мајстора

Краљевске уметности, преко Старешинства у савезним ложама, њиховог братског „именовања“ у Врховни савет Србије, ВНЛС, Савезно веће и друге органе, у намери да спознају и проникну у тајне слободнозидарског раскола. Управо, на тим дужностима, на које их је Братство предложило, имајући у виду да их Светлост најјаче обасјава, и да ће с тих функција, осветљавати слободнозидарски пут: Ученицима, Помоћницима, и целом братском ланцу у клесању необрађеног камена, зидању, градњи и уградњи што финијег-савршенијег каменчића у Храм човечности и хуманости, најчешће су настајали проблеми. Истраживања су показала, да је на тој лествици слободнозидарске градње, било највише раскола, шизми, с подсећањем на пример Хирама Абифа и његове помоћнике.

Имајући у виду, оваква дешавања-понашања-расколе, експлицитније речено, кроз поуке из прошлости, аутори монографије су „пројектовали“ стубове будућности ВНЛС и братског ланца у целини.

Надамо да ће ова монографија послужити историчарима и слободнозидарским аналитичарима као „изворна“ литература у „откривању“ слободнозидарских „тајни“, али, с напоменом, оних тзв. „видљивих“ тајни, које и нису тајна у слободном зидарству. Када то кажемо, ми имамо у виду да наша организација није тајна, већ су тајна ритуални радови и обреди које нам је прописао Велики Архитекта Свемира, и у које смо се ми заклели, с ослободом на три велика Светла: Библију, Угломер и Шестар, и три мала Светла: Мудрост, Снагу и Лепоту на путу ка тражењу Светлости. С друге стране, ова монографија писана је и у намери да послужи као својеврсни оријентир генерацијама слободних зидара који долазе, или размишљају да ступе у братски ланац, у савладавању тајни симбола и алегорије.

На крају, али не и по важности.

У братском ланцу под обедијенцијом ВНЛС, данас, клеше, зида-гради, око 500 слободних зидара у 25 радионица – поштованих ложа. То је, поред осталог, још један важан доказ да ми браћа из ВНЛС нисмо изневерили свог брата Ђорђа Вајферта, првог Великог мајстора ВЛ „Југославија“ и Врховног Гранд командера (ВСС), чији смо наследници.

Велика национална ложа Србије (ВНЛС) је за сто година постојања (5919. г.и.с – 6019. г.и.с) постала препознатљива као својеврсна „Школа симбола-алегорије у савладавању тајни слободног зидарства – Древног и прихваћеног шкотског обреда (Ритуала)“, усавршавајући своје ритуале и обредне под окриљем Врховног савета Србије (ВСС), с једне, и будним оком Велике ложе Француске (Grande Loge de France – GLdF), наше ложе „заштитнице“ и Врховног савета Француске, на чему им се братски захваљујемо.

У нади да ће нас и даље обасјавати „Светлост Париза – града Светлости“, ширећи своје зраке од Монмартра до Авале, Старе Планине, Рудника, Фрушке Горе, Копаоника, Златибора, и даље, где је до сада, и где ће убудуће крочити нога наше браће – слободних зидара, и свих грађана Републике Србије (слободних људи на добром гласу).

* * *

Моћни и уважени Велики мајсторе ВНЛС, Брате Никола, извршили смо поверени нам задатак – написали монографију под насловом: „Велика Национална Ложа Србије 1919 – 2019“.

Ми, твоја браћа, аутори овог слободнозидарског штива, исклесали смо овај каменчић, с ослонцем на Три Велика и Три Мала Светла, с једне, и наше слободнозидарско знање, вештину и умеће, с друге стране.

Овај каменчић предајемо теби Моћни и уважени Велики мајсторе ВНЛС, Брате Никола, у нади да ће исти бити уграђен у мозаик Храма човечности, који ће својом Светлошћу обасјавати пут генерацијама слободних зидара који долазе, или, још размишљају да дођу у братски ланац који ради под заштитом ВНЛС.

Колико смо успели у писању ове монографије (кlesaњу камена), рећи ћеш ти Моћни и уважени Велики мајсторе, Брате Никола и браћа из обедијенције ВНЛС.

Нека Велики Архитекта Свемира дозволи да градња успе.

Завршићемо с поруком: „Покољења дјела суде...“ (П.П. Његош)

Београд: 19.05.6019. г.и.с.

Бр.: Сретен Ћузовић, Мајстор Краљевске уметности
Братски поздрав, 3×3

Поглавље 1. Масони и масонске организације у Србији у 19. веку

Увод

Први Срби слободни зидари појавили су се у Аустријској монархији у другој половини 18. века. Наиме, масонска ложа у суседству Србије основана је 17. септембра 1742. године у Бечу, а њено име је било *Три њоја* (*Zur den drei Kanonen*). Један од њених оснивача био је Хрват Сигисмунд Фрањо Гундулић, а следеће, 1743. године у ложу је примљен гроф Казимир Драшковић. Петнаест година касније, 1759. године, у Глини је утемељена прва слободнозидарска ложа у Хрватској под именом *Рајно пријатељство* (*L'Amitié de la Guerre* или *Zur Kriegsfreundschaft*). Главну улогу у оснивању ове ложе имао је Србин, гроф Иван Драшковић, а прве кораке у том правцу он је предузео још у ратном заробљеништву у Аугсбургу, за време Седмогодишњег рата. Чланови ложе, поред аустријских официра, били су и официри Срби: Кнежевић, Боговић, Орлић и Максић. Ритуални радови у ложи водили су се на француском, а касније на латинском језику. Ложа је радила све до 6. јуна 1795. године када је у Аустрији и Угарској, царским едиктом, забрањено слободно зидарство.

Поред ове ложе, у деловима Хабзбуршке монархије у којима су живели Срби, основане су ложе *Храброси* у Карловцу, *Будноси* (*Vigilantia*) у Осијеку и *Пошћене* (*Probitas*) у Петроварадину. Чланови ложе *Будноси* били су и Стефан Стратимировић, тадашњи архимандрит манастира у Крушедолу а потом митрополит карловачки, бачки владика Јосиф Јовановић – Шакабента, Павле Марковић, митрополитски архивар, и Стефан Новаковић, народно-црквени секретар. Ложу *Храброси* је, 1780. године, основао такође гроф Иван Драшковић и она је неко време радила под заштитом Велике ложе Аустрије. После смрти грофа Драшковића, 1787. године, ова ложа је престала са радом.

Слободно зидарство доживљава процват у време владавине хабзбуршког цара Јосифа II (1780-1790) који је и сам био заштитник слободних зидара. За његове владавине, 1785. године, у Петроварадину је

основана прва ложа на тлу Јужне Угарске¹ под називом *Probitas*². Две године раније, у Петроварадину је утемељена ложа *Пошћење (Probitas)*. Према сачуваним подацима радила је искључиво као ложа официра, њен оснивач био је вођа народне одбране, гроф Андреј Хадик, а старешина Симон Хиршл, судија и председник јеврејске општине.

Ипак на оснивање прве ложе на тлу тадашњег Београдског пашалука, а касније кнежевине, односно краљевине Србије морало се чекати још неколико година. Први индиректни трагови о формирању слободно-зидарских ложа у Србији могу се наћи у различитим текстовима који су се појавили у првој половини 19. века. Иако нема аутентичне архивске грађе и других историјских извора првог реда, зна се да је крајем 18. века у Београду постојала масонска радионица, која је вероватно радила на турском језику и чији је старешина био Хаџи Мустафа паша Шиникоглу, везир тадашњег београдског пашалука.

Када је средином 1795. године, царским едиктом, забрањен рад масонских радионица у Хабзбуршкој монархији, природно је било да се Срби, слободни зидари, који су живели на територији Аустрије и Угарске, окрену према својим коренима и подрже оснивање ложа у Београдском пашалуку. Масони у Војводини на челу са митрополитом Стефаном Стратимировићем, сматрали су да би евентуално оснивање ложе у Београду створило могућност да се рад на реализацији масонских идеала настави, па су подржали, а можда и сами покренули ову идеју. На тај начин би се одржао континуитет постојања масонерије на овим просторима и остварила сарадња међу Србима који су живели у две, често супротстављене државе.

Митрополић
Стефан Стратимировић

Са друге стране Турци, чије су ложе биле повезане и са француском и са енглеском масонеријом, нису имали ништа против нових иницијатива у Београдском пашалуку. Хаџи-Мустафа паша је био у одличним

1 Данас територија Србије

2 Латински: поштење, доброта

односима са великим везиром, Јусуф пашом, а у свим тешким ситуацијама био је чврста подршка султану Селиму III. Иако нема прецизних података када је и где инициран, највероватније да је у масонерију уведен у Цариграду, у ложи која је тада, додуше са прекидима, радила већ око 70 година.

Није познато ко је, као ни тачан датум када је унешена светлост у београдску ложу, али се у свим доступним изворима наводи да се то десило 1796. године. Неки аутори наводе да је Београдска ложа била је повезана са Великим оријентом у Паризу односно да је по масонској реторици *радила под њеном заштитом*. Забрана масонерије у Хабзбуршкој монархији вероватно је убрзала процес оснивања јер су сада за идеју ширења масонерије посебно били заинтересовани Срби масони, који су у томе видели могућност да наставе своје масонске активности. Поред Стратимировића, међу њима су били: вршачки владика Јосиф Јовановић – Шакабента, Божидар Грујовић³ и Петар Новаковић – Чардаклија.

Панорама Београдске тврђаве крајем 18. века

Ложа основана у Београдској тврђави 1796. године свакако је имала своје име. Историчар Милош Марић наводи да је њено име било *Али Коч* и да је она радила до доласка јаничара на власт у Београду и убиства Хаџи-Мустафа паше⁴. Сличну тврдњу је у изнео је и др Војислав Кујунџић, у тексту о историји масонерије у Србији штампаном 1927. године. Штавише, Кујунџић тврди да је име *Али Коч* ложа добила по једном познатом

3 Божидар Грујовић (право име Теодор Филипковић) рођен 1776, умро 1807. Био је доктор правних наука и први секретар Правитељствујушег совјета.

4 Архив Југославије, Историјска белешка обједињеног фонда *Масонске ложе у Југославији* (Фонд 100), аутори Милош Марић и Василије Косић.

турском масону из 18. века. Са друге стране неки аутори сматрају да се име ове ложе не може утврдити, односно да о томе не постоје никакви историјски извори.

У свим извештајима и чланцима које говоре о овој ложи нема података како је она добила име нити ширих објашњења о значењу речи *Али Коч*.⁵ Али треба имати у виду раније наведено, да када се у неку ложу *унесе свейлоси*, односно када она почне да ради, више никада не може да се затвори и нестане. Већ смо рекли да она може привремено да престане са радом, односно може да се *усјава*, а да се једног дана поново *пробуди* и настави да ради под истим именом. Стога је разумна помисао да се то догодило и са ложом која је у београдској тврђави основана 1796. године. Када је после скоро пола века, 1848. године, на територији Србије поново основана једна масонска ложа, њени чланови су имали разлога да сматрају да она наставља традицију слободно-зидарске радионице која је постојала и радила на истој локацији⁶ у периоду од 1796. до 1801. године. А логика нас упућује на то да су јој њени чланови дали име према ложи чију је традицију баштинила, име *Али Коч*.

Зграда Масонској дома на Калемегдану⁷

- 5 Неки аутори само кратко наводе да је то било име једног од оснивача масонерије у Турској.
- 6 Историчар српске масонерије Срета Стојковић наводи да је храм ложе био „... у оној згради између прве и друге градске калнице у којој је данас градска амбуланција.”
- 7 Данас зграда Галерије Природњачког музеја у Београду. Адреса Галерије је Мали Калемегдан 5, Београд

Ипак, јасно је да се не може са сигурношћу утврдити име ложе која је, 1796. године, основана у Београдској тврђави. Још теже је установити ко су били њени чланови, када су иницирани или афиловани у чланство, на ком су степену радили и ко је чинио старешинство ложе. Према расположивим изворима, вероватно је Хаџи-Мустафа паша био старешина ове ложе, у периоду од њеног оснивања па до јула 1801. када су га дахије ухапсиле, а вероватно и до своје смрти која је уследила 15. децембра 1801. године. Чланови ложе, у периоду од 1796. до 1801. године вероватно су били:

1. Хаџи-Мустафа Паша Шиникоглу, београдски везир, старешина ложе,
2. Петар Ичко-Ичкоглија, трговац и дипломата,
3. Јанко Катић, војвода из Првог српског устанка,
4. Константинос Ригас, Рига од Фере, грчки родољуб и песник,
5. Методије Грк, митрополит београдски,
6. Азиз ефендија, главни цариник у Београдском пашалуку,
7. Хасан бег, ризничар Мустафа паше,
8. Јосиф Јовановић-Шакабента, вршачки владика,
9. Осман Пазваноглу (*Osman Passvan-Oglou*), видински везир, касније одметник⁸,
10. Матеја Ненадовић, свештеник-прота⁹,
11. Алекса Ненадовић, кнез Тамнавско-посавске кнежине,
12. Божидар Грујовић (право име Теодор Филиповић), доктор правних наука,
13. Петар Новаковић-Чардаклија, дипломата устаничке Србије.

После хапшења и потом убиства Хаџи-Мустафа паше, у децембру 1801. године, ложа је престала са радом и практично је успавана. На поновно оснивање чекало се скоро пола века.

Прве ложе у Кнежевини Србији

Ложа *Светлоси Балкана* била је прва масонска радионица која је радила у Краљевини Србији. Пред избијање Српско-турског рата, 1876. године, у Београд је дошао значајан број добровољаца, људи из различитих крајева Европе, са жељом да помогну Србији у предстојећим ослободилачким биткама. Добар део њих чинили су италијански добровољци, гарибалдинци, који су, 1875. године, учествовали у херцеговачком устанку.

8 Кратко време, вероватно у 1798. и 1799. години, до повратка јаничара у Београд и преузимања власти од стране дахија.

9 Могуће је да је био члан ложе.

Према писмима једног од њих, адвоката из Болоње Ђузепеа Бродана, у његовом одреду, који је био стационаран у Београду било је Италијана, Белгијанаца, Француза, Немаца, Чеха и Норвежана. Одвојени од осталих били су једино руски добровољачки корпуси. У Београд су стигли и изасланици различитих удружења и друштава, углавном Бугара и Пољака, али и делегата „Библијског друштва“ чије је седиште било у Лондону. Из Херцеговине је у Београд, као добровољац – гарибалдинац, дошао и масон Јован Зега, касније члан ложе *Светлост Балкана*. Он је био у вези са Гарибалдијевим сарадником Паскале Мацинијем и по његовим упутствима је активно радио на окупљању добровољаца за акције на Балкану. Зега је у Масонски савез примљен 1863. године, а иза њега су остала писма у којима је описао свој рад и масонско деловање у Београду.

Други учесник и један од вођа херцеговачког устанака „Невесињска пушка“, који се нашао у Београду 1876. године, био је војвода Мићо Љубибратић, родом из Љубова код Требиња. Према наводима масона Срете Стојковића¹⁰ он је вероватно ушао у масонски савез када и Зега, у додиру са италијанским гарибалдинцима који су били добровољци и у српском устанку у Херцеговини, 1852-1862. године, а који је предводио војвода Лука Вукаловић.

Према Милораду Екмечићу, војвода Мићо Љубибратић је: *био веома образован и имао исцјакнућ међународни улед, између осталој и здој шчоја шчо је извесно време био слободни зидар као Гарибалди и Бакујин и неки њејови наредбодавци у Београду. У време рајиа, гарибалдинци ће обнављати ложу слободних зидара у Београду али ће пре биши да је Љубибратић ушао у шчај круј после 1878. године.*¹¹

Мићо Љубибратић је похађао класичну гимназију у Дубровнику и као ђак се, 1857. године, укључио у устанак Луке Вукаловића, а рано је успоставио везе са ослободилачким покретом у Италији, особито са Гарибалдијем.¹² При покушају да устанак прошири на Босну, Љубибратић је, марта 1876. године био ухапшен и интерниран у Линц, а потом у Грац, одакле се 15. марта 1877. године вратио у Београд. Као што ће се видети у даљем тексту, ложа *Светлост Балкана* конституисана је 20. октобра 1876. године, а Љубибратића сви историчари српске масонерије убрајају у једног од њених првих чланова. Стога остаје отворено питање и време Љубибратићевог уласка у масонерију. Изгледа да су Сретен Стојковић и

10 Сретен Стојковић: „Слободно зидарство“, издање ложе *Побраћим*, Београд, 1893. године

11 Милорад Екмечић: „Устанак у Босни 1875-1878“, издавач: Службени лист СРЈ, 1996. године

12 Хамдија Капицић: „Прилози за историју Босне и Херцеговине у XIX вијеку“, издавач: „Научно друштво НР Босне и Херцеговине“, 1956. године

Мићо Љубибратић,
војвода из Херцеговачкој усџанка

Владимир Ђоровић били у праву када су Љубибратићев улазак у масонерију везали за време пре 1877. године, јер се он тада у ложи *Свејлосиј Балкана* налази на степену Мајстора, што значи да је већ пре тога био масон.

Љубибратић је умро 1889. године у Београду, а масони су 1891. године разматрали могућност подизања надгробног споменика овом херцеговачком војводи. Из те године сачувана је архитектонска табла са рада ложе *Слоја, Раг и Посијојансијво* која бележи да су браћа ове ложе прикупила и новчани прилог за надгробни споменик Мићи Љубибратићу.¹³ Штавише, две године касније у истој ложи прикупљен је прилог за удовицу Миће Љубибратића, чиме београдски масони манифестују братску солидарност према породици свога члана и на најбољи начин показују, поред обавезе међусобног помагања, и свој хуманитарни рад.

Ложа *Свејлосиј Балкана* почела је да ради 20. октобра 1876. године под заштитом Великог оријента Италије, а њени оснивачи били су Луиђи Јоанини, италијански конзул у Београду, и Иђилио Дела Бона, један од гарибалдинаца добровољаца.

Према масонским правилима, ложу је могуће основати тек када постоји најмање седам мајстора масона, па се може претпоставити да је пријем првих чланова будуће ложе извршен у војничкој ложи, а није искључено да су неки чланови, као и Јован Зега, раније били примљени у иностранству. Први старешина ложе је био лекар др Марко Полак, а од 1879. до 20. децембра 1882. године дужност старешине ложе обављао је Михајло Валтровић, професор археологије на Београдском универзитету и управник Народног музеја.

¹³ Архив Југославије, Фонд 100. Масони

Чланови ове ложе, од оснивања па до престанка рада, били су:

1. Алексић Анта;
2. Анђелковић Сретен, штампар;
3. Антонијевић Макса, драгуљар и златар;
4. Антула Јован, трговац;
5. Арен Сари, професор француског језика;
6. Банковић Таса, рентијер;
7. Бадер Виљем, инжењер;
8. Бенедикт Алберт, печаторезац;
9. Богосављевић Андреја, економ;
10. Боди Божидар, директор банке;
11. Циндрић Ђура;
12. Давичо Хајим, конзул;
13. Дела Бона Ићилио, гарибалдинац, добровољац у Српско-турском рату;
14. Драшкоци Корнел, апотекар;
15. Ђаја Јован, новинар, државни саветник и министар унутрашњих дела;
16. Јоанини Луиђи, италијански конзул у Београду;
17. Јосимовић Емилијан, архитекта, урбаниста и професор Велике школе;
18. Карастојановић Петар;
19. Клидис Манојло, индустријалац и трговац;
20. Ковачевић Антоније, декоратер у Народном позоришту;
21. Лајхтаг Натан, учитељ;
22. Левензони Јаков, трговац;
23. Левензони Самуило, трговац;
24. Љубићбратић Мића, војвода из Херцеговачког устанка;
25. Мајзнер Јосиф, помоћник управника Народне библиотеке;
26. Миловановић Ђорђе, сликар;
27. Милићевић Ђорђе, хотелијер;
28. Милутиновић Драгутин, архитекта, професор Велике школе;¹⁴
29. Михајловић Михајло;
30. Михајловић Павле, државни саветник;
31. Ненадовић Ђорђе;
32. Николајевић Светомир, писац, историчар и политичар, професор Велике школе;
33. Озеровић Хаим, трговац;

¹⁴ Милутиновић Драгутин је примљен у Ложу као луфтон, син Симе Милутиновића – Сарајлије. Шире је познат као пројектант Београдске железничке станице, 1884. године

34. Огледих Емилијан;
35. Полак Марко, лекар;
36. Поповић Василије;
37. Поповић Стеван – Црни, професор Велике школе;
38. Решевски Михаило;
39. Валтровић Михајло, архитекта и археолог, професор Велике школе;
40. Вугер Јован, гостионичар;
41. Убавкић Петар, вајар;
42. Велизарић Марко, члан Главне контроле и
43. Зега Јован, хемичар.

Као што се може видети, већину чланова ове прве праве српске ложе чинили су професори Велике школе, банкари, индустријалци, трговци, адвокати и лекари. Први старешина ложе *Свејлоси Балкана* био је јеврејин др Марко Полак, а њега је наследио Михаило Валтровић, професор Велике школе.

Михаило Валтровић (1839 – 1915)

Професор Валтровић дао је велики допринос, како раду ове ложе тако и развоју масонерије у Србији уопште. Као државни питомац завршио је архитектуру на Универзитету Карлсруе, а по повратку у Београд постаје професор реалке за техничке предмете. Од 1875. је професор Велике школе, а од 1881. године добија катедру археологије. Као управник Народног музеја (1881–1895) поставио је темеље његовом развоју, а године

1882, врши прва научна ископавања у Виминацијуму. Био је члан, а затим председник Уметничког одбора Српског ученог друштва, а од 1887. године редован члан Српске академије наука. Био запамћен и по својим *антиисемијским филијикама*, односно по говорима у Народној скупштини у којима је нападао у то време пројеврејски настројену напредњачку посланичку већину.¹⁵

Просторије ложе су се првобитно налазиле у хотелу „Српска Круна“, али се убрзо, већ у децембру 1876, ложа преселила у зграду на углу и Зетске и Кнез Милетине улице у Београду.

Зграда (прва са леве стране) на ули Кнез Милетине и Зетске улице у Београду, у којој је од 1876. до 1881. године радила ложа Свејлоси Балкана

На крају радови су држани у гостионици „Јелен“ која се налазила у згради познатој као „Старо здање“ преко пута Саборне цркве.¹⁶

Из неколико делимично очуваних архитектонских табли о раду ложе *Свејлоси Балкана*, могуће је донекле реконструисати нека основна питања којима су се бавили њени чланови. За време трајања српско-турских ратова, а посебно после српског пораза код Књажевца и Неготина,

¹⁵ Андрија Раденић, „О масонерији и масонима у Србији – мит и стварност“, Историјски часопис, књига 42/43 1995-1996, Београд, стр. 191

¹⁶ Данас се на том месту, у Улици краља Петра I налази стамбена зграда.

чланови ложе су се истакли у пружању помоћи пострадалим крајевима и људима, као и у успостављању цивилне власти у деловима који су после Берлинског мира припали Србији. У овоме се посебно истицао Мића Љубибратић, који је и касније, када су минули ратни вихори, наставио да се бави хуманитарним активностима.

У току 1879. године члан ложе, Алберт Бенедикт, предложио је: *да се изван њраве масонерије усђанови заседна, женска ложа, како би се искорисђила и женска сарађна на хуманим циљевима слободной зидарсђива*. Исте године, на ритуалном раду одржаном 13. децембра, Божидар Боди је реферисао о програму новог књижевног листа које би братство покренуло. Међутим, закључено је: *да се сђвар њусђи својим њоком*, па лист није ни покренут.¹⁷

Број чланова ложе *Свеђлосђ Балкана* временом знатно се увећао, па је 1881. године дошло до издвајања једног дела братства и оснивања нове ложе, ложе *Србска задруђа*. Томе је претходила и одређена диференцијација на српској политичкој сцени тако да се братство поделило и према својим политичким опредељењима. Оснивање нове ложе, али и бурне политичке прилике у Србији су крајем 1882. године довеле до затварања ложе па је 20. децембра 1882. године одржан последњи рад на коме је одлучено да се ложа успава.

Свеђомир Николајевић
чланови ложе *Свеђлосђ Балкана*

Ђаја Јован

17 Архитектонске табле са радова у ложи, Архив Југославије, Фонд 100 – Масони.

Намере, претензије и наде оснивача ложе *Свејлосѝ Балкана* могу се свести на три константе, чији се карактер пренео и на касније формиране српске ложе.

Ложа *Свејлосѝ Балкана* самим својим именом, у духу слободнозидарске традиције, претендовала је да означи да она, односно, масонерија у Србији, представља светлост слободоумља и ослободилачких идеја, који су се тада у Србији појавиле и распламсале. Све се то дешавало у предвечеље решавања тзв. „Источног питања“, односно, могућег решења трансформације Турског царства и нове поделе интересних сфера великих сила, па је било реално да се идеје о ослобађању од турске окупације прошире из Србије на цело Балканско полуострво. Италијански масони, предвођени Кавуром, Гарибалдијем и Мацинијем, који су успели да вековно расцепкане и разједињене италијанске државице окупе у уједињеној Италији, имали су намеру да, помажући ослободилачке тежње српског и других балканских народа, поред Турске ослабе и Аустроугарску монархију ради присаједињења Тирола Италији. Оснивачи ложе *Свејлосѝ Балкана* су претендовали да предводе исти такав, али српски ослободилачки и ујединитељски покрет управо у години формирања ложе, када је отпочео и коначни ослободилачки рат Србије против Турске.

У време формирања и рада прве српске ложе у Србији се стварају и прве политичке странке, са неминовним распламсавањем страначких сукоба и борби које су, 1883. године резултирале Тимочком буном. Присталице Тимочке буне, и њени каснији глорификатори, сматрали су је преломним политичким догађајем за демократско и државно преуређење Србије, наглашавајући значајно учешће српских масона у њој. Политички противници Тимочке буне негирали су њен значај, али и значај учесника и подстрекача из редова масона. Несугласице које су се појавиле између чланова ложе по политичким питањима су, без обзира на обавезу о одстрањивању политике из рада сваке ложе, довеле до подела међу браћом и до њеног успављивања.

Поделе су 1881. године довеле до оснивања ложе *Србска задруга* 1881. године. Међу члановима ове ложе био и др *Лаза Пачу*, тада само лекар, а две деценије касније успешни министар финансија. Ова ложа, као и ложа *Свејлосѝ Балкана* успавана је 1883. године, после *Тимочке буне* и бурних политичких превирања, која су се одразила и на српске масоне тог времена. Међутим те исте године, под утицајем *Великој оријентѝ Италије*, формирана је и ложа *Слоја, Рад и Посѝојансѝво* коју су углавном чинили бивши чланови *Свејлосѝ Балкана* и *Србске задруге*.

На позив ранијег старешине ложе *Свејлосѝ Балкана*, Михајла Валтровића, 3. јануара 1883. године, дванаест чланова ове ложе је одлучило да оснује нову ложу *Слоја, Рад и Посѝојансѝво*, која је тада била под

заштитом *Великој оријенти Италије*. Десет месеци касније, 10. септембра 1883. године, уноси се Светлост у ову ложу, и она уједно бива једина ложа која је у то време радила у Србији.

Просторије ове нове ложе су се налазиле у *Старом здању* све до 1900. године када је Дирекција државних железница, која је била власник зграде, претворила тај простор у канцеларије. Стога је ложа била принуђена да своје радове одржава у стану тадашњег Старешине, Михајла Валтровића и у салама Народног музеја.

Београдска ложа, *Слоја, Раг и Посијојансво*, је, са краћим прекидима, радила све до 1940. године. Током година, кроз ложу је прошло преко 150 чланова. Међу њима су били: Милан Аћимовић – адвокат и министар унутрашњих послова, Јурај Деметровић – министар у више влада, Велизар Јанковић – министар привреде, Миливоје Јовановић – министар социјалне политике, Душан Летица – министар финансија, Тихомиљ Марковић – адвокат и гувернер Народне банке, Спасоје Пилетић – министар народног здравља, Љубомир Томашић – председник Сената Краљевине Југославије и Гранд командер Врховног савета Југославије, Драгиша Васић – адвокат, академик и идеолог четничког покрета и други.

Незадовољни подршком Великог оријента Италије Светомир Николајевић и Ђорђе Миловановић, чланови ложе *Слоја, Раг и Посијојансво*, 1890. године, под заштитом Симболичке Велике ложе Угарске, формирају ложу *Побрајим*. Светло у нову ложу унето је 14. фебруара 1891. године, а радови су обављани у изнајмљеном простору у Грачаничкој улици. Међу њеним оснивачима били су и професор Велике школе Андра Ђорђевић, индустријалац Ђорђе Вајферт, адвокат Тихомир Ђорђевић и композитор Стеван Мокрањац. На првом раду ложе *Побрајим* било је присутно 11 чланова оснивача, као и гости из угарске ложе *Демократија*, ложе *Слоја, Раг и Посијојансво* и представници *Велике ложе Угарске*. Том приликом Ђорђе Вајферт је именован за Старешину ложе и на том положају остаје до 1899. године.

Иако не најстарија, ложа *Побрајим* је од самог свог оснивања дала нови смер развоју слободног зидарства у Србији. Окупљени око националног програма српске масонерије, њени оснивачи су желели да високе идеале братства спроведу у живот и ван радионица. Да „слободни људи на добром гласу“ заиста и буду слободни.

Од момента свог настанка па све до 1940. године, ложа *Побрајим* је представљала чувара идеала слободног зидарства. Настала из жеље Светомира Николајевића, Срете Ј. Стојковића и Ђоке Миловановића „*да се србско Слободно зидарство доведе у што шешњу везу, у што живљи саодраћај са слободним зидарством на зайаду, а у шом уверењу, да ће*

уједињена шешња веза и интимнији односи уродити обилнијим плодом по наш народ и нашу милу оцадину“. Дотадашња „мајка“ ложа, Велики оријент Италије, под чијом заштитом је радила радионица *Слоја, Раг и Постојанство*, чији су Николајевић, Стојковић и Миловановић били чланови, није посвећивала довољно пажње развоју масонерије на Балкану. У таквој ситуацији, вођени слободнозидарским идеалима, ова тројица браће узимају разрешнице и полазе у потрагу за честитим људима, који ће неоптерећени политиком Великих ложа, заједно са њима, уредити градилиште за будућу Велику ложу Југославија.

У јесен 1890. године, одржан је састанак у просторијама друштва „Свети Сава“ у Београду. Сви присутни, Андра Ђорђевић, професор Велике школе, Ђорђе Вајферт, индустријалац и гувернер Народне банке, Тихомир Марковић, адвокат, Стеван Мокрањац, композитор, Димитрије Биба, трговац, Макса Антонијевић, и браћа Николајевић, Стојковић и Миловановић, одлучују да оснују нову слободно зидарску радионицу. За обедијенцију под чијом заштитом ће радити одабрали су Символичку Велику ложу Угарске која је слободно радила у двојној монархији, упркос забране масонског рада у аустријском делу државе. Оснивачима *Побраћима* се посебно допало то, што се Символичка Велика ложа Угарске истицала у борби против примата Аустрије у Аустроугарској монархији и супротстављала аустријској супремацији и њеној експанзионистичкој политици на Балкану.

Припреме за формирање ложе су тако отпочеле. Будућа „мајка“ ложа је организовала пријем у пештанској ложи *Демократија*, где су 4. октобра 1890. године у братски ланац ушли Андра Ђорђевић, Ђорђе Вајферт, Тихомир Марковић и Стеван Мокрањац. Нова браћа су истог дана уздигнута до ранга Мајстора Краљевске уметности. Дванаест дана касније, деветорица Мајстора се поново окупљају у просторијама друштва „Свети Сава“ и одлучују да ложи дају име *Побраћим*. Девиза нове ложе је постала: „Брат је мио, које вере био“.

Следеће године, 2. фебруара, Велики секретар, Мориц Галери, Велики благајник, Едуард Хорн и Велики обредник, Иван Бошањи уносе Светлост у новоформирану ложу у име Символичке Велике ложе Угарске. У моменту оснивања, ложа *Побраћим* је поред поменуте деветорице браће имала у чланству и Милорада Терзибашића и Бошка Бошковића. Свечаности освећења присуствовали су Старешина ложе *Слоја, Раг и Постојанство*, брат Михајло Валтровић, Старешина ложе *Stela Orientalis*, брат Јулије Стијели, као и велики број браће из ложа *Машија Корван, Хумболдт* и *Коломан Канвеш*. Храм ложе *Побраћим* се налазио у кући др Војислава Ђорђевића у Грачаничкој улици. Сутрадан, по освећењу, одржан је рад

ложе на трећем степену, на коме је Макса Антоновић унапређен у Мајстора Краљевске уметности. На првом редовном раду је одлучено да се састанци одржавају сваког понедељка увече, а на предлог Срете Стојковића установљена је патриотска каса, која се увек обносила са опоменом „сетимо се отаџбине“. Средства прикупљена на тај начин била су употребљена за пропагандне активности у српским крајевима који још нису били слободни.

Под руководством првог Старешине, брата Ђорђа Вајферта, који ће руководити радовима и следећих девет година, ложа *Побраћим* се увећавала. До краја прве године постојања, имала је укупно 28 браће, а већ крајем следеће године *Побраћим* је имао 42 члана.

На жалост, притисак међународне јавности, пре свега британске круне, као реакција на убиство последњег краља из династије Обреновић, отежао је рад слободних зидара. Године 1902, Старешина ложе, брат Светомир Николајевић, објављује успављивање ложе *Побраћим*. Три године касније, притисци на Србију попуштају и ложа обнавља свој рад. На изборима одржаним 14. септембра, за Старешину ложе бива изабран пуковник Павле Хорстиг, који ће руководити радовима и следеће четири године.

Затишје је кратко трајало. Тамни облаци рата се поново надвијају над Србијом. Аустрија креће на исток и анектира Босну. Слободни зидари ложе *Побраћим* се обраћају Симболичкој Великој ложи Угарске тражећи да лобира код светских ложа против аустроугарске анексије. После одбијања, уз образложење да Закони братства не дозвољавају мешање у политичка питања, на раду одржаном 10. октобра 1908. године, чланови ложе доносе одлуку да изађу испод заштите Симболичке Велике ложе Угарске и да се, уз подршку Врховног савета Румуније, прогласе за независну слободнозидарску радионицу у Србији. Са овом одлуком, старешинство је упознало све Велике ложе у свету.

Треба рећи да је од 1892. до 1908. године радила у Нишу слободнозидарска радионица под именом *Немања*. Архитектонске табле са радова, извештаји, матрикуле и остала документа везана за рад ове ложе деле судбину већине докумената везаних за рад масонских ложа у Србији, односно неповратно су изгубљена.

Ложа *Немања* настаје у јеку кризе у функционисању намесништва које управља Србијом док се чека да млади краљевић Александар Обреновић постане пунолетан и преузме престо. Александар Обреновић разрешава кризу тако што 1893. преузима власт и почиње своју владавину која завршава Мајским превратом и његовим убиством 1903. године. Политички живот карактеришу сукоби либерала и радикала, као и

повремени државни удари током којих Александар Обреновић често суспендује Устав и владу и повремено успоставља своју неприкосновену власт. У Нишу, паланци која након ослобађања од Турака све више расте и почиње да личи на прави град, своје последње девојачке дане проводи Зона Замфирова, Ивко слави своју чувену славу а Калча обилази кафане праћен својим верним четвороногим пријатељем Чапом. Професор гимназије Стеван Сремац дух времена живописно описује у својим књигама.

Слободно зидарство је било у успону. Српски масони 2. фебруара 1891. по свим масонским правилима и у складу са Андерсоновом конституцијом оснивају у Београду ложу *Побрајим*. Немачки масони им сугеришу да се ставе под заштиту Велике ложе Угарске и они су послушали тај савет. *Побрајим* је брзо ојачао а јавила се жеља да се масонски рад покрене и у другим градовима. Тако се кренуло са пријемом и убрзаним напредовањем одређеног броја Нишлија, који су припремани да у времену које следи оформе ложу у Нишу.

Стеван Сремац – члан ложе „Немања“

Оснивачи ложе *Немања* већином долазе из ложе *Побрајим* која је то време радила под заштитом Симболичке Велике ложе Угарске, тако да је по аутоматизму и *Немања* признавао ту исту врховну масонску власт. Један од оснивача и први старешина *Немање* био је некада члан тада већ успаване ложе из Турн Северина. У тренутку уношења светла ложа *Немања* је имала 10 чланова. Први старешина ложе био је Ђорђе С. Нешић, а уношење светла је обављено у пролеће, на „други дан Духова“, односно, 25. маја 1892. године. О оснивању ложе излази кратка вест у локалном

гласилу радикалне странке „Слобода“ у рубрици „Нишке вести“. У чланку се помиње име старешине Ђорђа Нешића и имена виђенијих гостију из Београда.

Према легенди, током Трећег крсташког похода и проласка крсташа кроз Србију, Стефан Немања је посвећен у витеза витешког реда који чува тајне и древна знања касније уграђена у слободнозидарско учење. У околини Ниша је 1189. године дошло до сусрета Фридриха Барбаросе и Стефана Немање. Иако неки историчари сматрају да је до сусрета дошло из чисто профаних обостраних интереса везаних за проширење територије и успостављање утицаја, није искључено да је током сусрета зачета и много дубља духовна веза између представника у то време најмоћније западноевропске силе и Србије која је у то време била у успону. Легенда о Стефану Немањи а затим и историјска чињеница да се пред крај живота одрекао престола и замонашио, чиме је потврдио своју изузетну духовност, инспирисали су Нишлије да 1892. године за име новоосноване масонске ложе узму име „Немања“.

Оснивачи ложа *Немања* били су:

- Атила Околичани, апотекар из Ниша,
- Карло Матерни, предузимач из Ниша,
- Пера Аранђеловић, трговац из Пирота,
- Стеван Сремац, професор гимназије и писац,
- Коста Тасић, трговац из Ниша,
- Лазар Р. Петровић, и
- Ђорђе С. Нешић, трговац из Ниша, који је био први Старешина

ложе *Немања*.

Као оснивачи ложе *Немања* у архитектонским таблама ложе *Побратимима* помиње се и брат Некодић, раније инициран у Турн Северину у ложи која је у време оснивања *Немање* већ била успавана, као и Нишлија, Ј. Сенкијевић, лекар и слободни зидар инициран у некој од ложа у иностранству.

Мајски преврат 1903. године и убиство краља Александра Обреновића и његове супруге Драге Машин имало је одређене импликације на масонску организацију. Иако нема поузданих доказа да је један од организатора пуча, Драгућин Димитријевић – Апис, био члан неке слободнозидарске радионице, неке обавештајне службе су се све до краја Другог светског рата трудиле да докаже његову масонску припадност. Оно што се поуздано зна јесте да је будући краљ Петар I Карађорђевић, током свог боравка у Француској, био инициран у масонерију под именом Петар Мркоњић, које је користио у Босанско-херцеговачком устанку. Контакт

и понуду да прихвати круну завереници су са њим остварили преко његовог школског друга Николе Хаџи Томе, индустријалца и члана ложе *Подбрајџим*, док је Ђорђе Вајферт дао завереницима прилог од педесет хиљада динара за породице завереника који погину у преврату. Уз њих, у завери су учествовала још четири члана ложе *Подбрајџим*, али се на основу доступних података може тврдити да то нису учинили као масони, већ као појединци, незадовољни социјалном и политичком ситуацијом у ондашњој Србији.

Реаговање европске, а посебно британске политичке јавности и двора у Лондону на убиство краља из династије Обреновића, било је више него неповољно за Србију са новом влашћу. Пресудну улогу на ублажавање става британског двора према новој власти у Србији, одиграо је посланик у Риму масон Милован Миловановић, који је инициран у Италији и коме су везе са италијанским масонима отвориле многа званична врата. Током 1904. и наредне 1905. године, став европске јавности према Србији је ублажен и односи су нормализовани.

Анексиона криза доводи до тога да масонски рад у Србији накратко западне у озбиљне проблеме и на кратко изгуби на замаху. У тим тренуцима дезоријентације и узаврелих националних осећања ложа *Немања* у Нишу престаје са радом. У времену које следи *Подбрајџим* се ревитализује, а од његових делова се формирају две нове ложе. Међутим, изостаје поновно буђење *Немање*. *Немања* се не појављује ни 1912. године у време историјског оснивања Врховног савета и Велике ложе Србије, а не јавља се ни касније у оквиру Велике ложе Срба, Хрвата и Словенаца „Југославија“.

Поглавље 2. Обједињавање масонских ложа у Србији и формирање Врховног савета

За Краљевину Србију и српске масоне у њој, веома је значајна 1908-а година. Национални понос је загрејан до усијања аустроугарском одлуком о анексији Босне и Херцеговине. Брига за Србе преко Дрине тера српске масоне да искористе своје масонске везе и затраже помоћ матичне Велике ложе, односно Символичке Велике ложе Угарске, те да преко ње покушају да учине нешто конкретно на заштити својих националних интереса. Одговор Символичке Велике ложе Угарске био је хладан и свео се на поруку да не жели да се меша у питања такве врсте. Разочарани оваквим држањем браћа у ложи *Немања* доносе одлуку да престану са радом.

Ипак борба за самосталност српске масонерије је настављена. Ложа *Подбрашћим* је четири наредне године радила без икакве заштите, јер у Србији није постојала врховна масонска власт. Уз свесрдну подршку Врховног савета Румуније и његовом одлуком бр. 5, од 10. марта 1909. проглашен је и отворен Капител Ружиног крста „Србија“ у Долини Београд.¹⁸

На основу Патента о образовању *Кайишела*¹⁹ и раду слободних зидара 18. степена, 22. априла 1909. године извршен је и избор официра овог Капитела. Изабрана су браћа:

Јован Алексијевић 30°	председник Капитела Атхирсата;
Манојло Клидис 30°	заступник председника;
Петар Шрепловић 18°	витез први надзорник;
Милош Валожих 18°	витез други надзорник;
Петар Пачић 18°	витез беседник;
Димитрије Јанковић 18°	витез канцелар;
Димитрије Мијалковић 18°	витез експерт и
Милутин Перишић 18°	витез ризничар.

18 Записник о Првом раду *Кайишела* у Долини Београд на дан 22. април 1909. Архив Југославије, Фонд 100 (Масони)

19 Капител (Капитол) или Суверена Скупштина ради на степенима од 15. до 18.

На истом раду одлучено је да се састанци *Кайишела* одржавају девет пута годишње, и да убудуће (цитирам):

... шреба даваџи оџиусџи браћи наше ложе која ља буду шражила да би се моџа афиловаџи у ложу Уједињење која је оџоич основана.²⁰

Оснивање Капитела, органа високих степена са правом доношења одлука које су, према слободнозидарској конституцији, обавезне за ложе са јовановским системом, отворило је пут ка коначном осамостаљивању и формирању потпуно независног Врховног савета Србије. Из сачуваних записника о раду Капитела стиче се нешто потпунија слика о значају и садржају његовог рада.

Већ на другом раду Капитела „Србија“, расправљало се о предлогу браће Петра Шрепловића и Димитрија Јанковића да се нађе начин измирења са браћом Сретом Стојковићем и Ђоком Миловановићем. После дебате у којој су учествовали сви присутни одлучено је:

... да ако именована браћа желе да џосџану чланови ложе Побратим, они сами шреба да џосџује редовним џуштем и начином.²¹

Да је овај закључак консеквентно спроведен, сведочи и записник о раду Капитела од 8. фебруара 1910. године, када брат Јован Алексијевић, предлаже да:

... изаберемо вечерас на раду 1. сџејена нашеџа Часноџ сџарешину, Среџу Сџојковића за Почасноџ сџарешину ложе Побратим. Он има неосџорно врло великих заслужа за оснивање ложе Побратим као и за слободно зидарсџиво уоџишџе.

Према записнику, његов предлог је са одушевљењем усвојен. Поред Стојковића и Ђорђе Миловановић је, после разговора који су објављени са њим, поново постао један од стожера српског слободног зидарства.

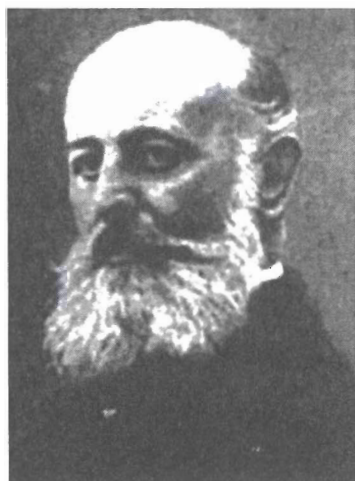
Још приликом доношења одлуке да се ложа *Побраџим* одвоји од Велике ложе Угарске, била је присутна и иницијатива да се српски слободни зидари ставе под заштиту француског Великог оријента и то на иницијативу Француза. Такав радикалан раскид са Симболичком Великом ложом Угарске био је повољно тло за оснивање ложе *Уједињење*, која је, фебруара 1909, формирана под заштитом Великог оријента Француске. Један број чланова ложе *Побраџим* добио је часни отпуст и формирао ову нову ложу. Најагилнији у афирмисању рада ложе *Уједињење* био је њен старешина Васа Јовановић. Ложа *Побраџим* пружала је пуну подршку раду нове радионице, а у њено чланство примљен је и тадашњи француски амбасадор у Београду Леон Декоа.

20 Архитектонска табла са рада Капитела од 22. априла 1909.

21 Записник о раду Капитела *Србија* од 11. маја 1909. године.

Јован Алексијевић

Срећка Стојковић

Затим, Ложа *Подбраћим* била је матица ложа и за ложу *Шумадија* која је основана априла, а свечано освећена 7. јула 1910. године. Иако је *Шумадија* формално била под заштитом Велике ложе Хамбурга, изузетно добро је сарађивала и координирала рад са ложом *Подбраћим*. Без обзира на то што је *Подбраћим* био једина радионица непокривена заштитом неке Велике ложе и што је проглашена самосталном радионицом уз подршку Велике ложе Румуније, заједнички рад, планирање активности и сарадња те две ложе манифестовале су специфичан братски приступ српских масона у то време.

Треба напоменути да је ложа *Уједињење*, која је образована почетком 1909. године, имала великих проблема у првој години рада. На раду Капитела, 1. марта 1910. године, брат Миша Цукић саопштава да је:

...ових дана разговарао са браћом Васом Јовановићем, из ложе „Уједињење“ и њом приликом му се браћо Васа жалио на прилике у њиховој ложи. Рекао је да тамо нико ништа не ради, табле од јесенас нису још написане, рачуни нису сређени, а на радове нико и не долази, па се он, браћо Васа, носи мишљу да њихову ложу ујасе.

После расправе у којем су учествовали сви присутни, одлучено је (цитирам): *...да се извесити и умоли часни сћарешина ложе „Уједињење“, да позове њихову браћу часнике, да са нама одрже један мајсторски састањак, да се ово важно масонско питање размисли.*

Очигледан доказ да су напори браће покренули ложу *Уједињење* налази се у записнику Капитела, од 6. септембра 1910. године, где стоји да: ложа *Уједињење*:

...моли ложу Подбраћим да јој уступи неколицину браће како би они моли уједињеније радили. Вишезови су мишљења да се тој молби наше

браћиске Ложе не моју огазвати, али ако ко од браће буде хтео својевољно к' њима стиуити, да му се не смеја.

Помоћ коју је ложа *Побраћим* пружила у активирању и оживљавању рада ложе *Уједињење* била је заиста корисна и братска. Јован Алексијевић о томе пише и Андри Динићу 26. новембра 1910. године и каже:

Французе²² смо сасвим електиризовали: Дали смо им још у индиги браћа Аврамовића, одредили смо четвори наша изасланика за стиално посећивање њихових радова, стиуитили смо им кирију, йослују, ојрев и осветљење на најбаителнију цифру и йонудили смо им и сваку друју евенйуалну йомоћ с наше стйране, йе ће бар йако кренути мало најрег.²³

Због пасивног става мађарских масона и изостанка очекиване братске помоћи, српски слободни зидари су, паралелно са активностима усмереним ка масонском осамостаљивању, послали у Париз, ради успостављања нових масонских комуникација, брата Василија Јовановића, који је већ постојеће и добре односе београдске ложе *Уједињење*, успео да значајније унапреди. Од тада су Велики оријент Француске, а уз њега и Велика ложа Француске, заузимали посебно место у развоју српске масонерије и догађајима који су следили, и нарочито током Првог светског рата.

У лето 1910. године, на радовима Капитела *Србија* присуствовао је и Велики секретар Великог оријента Турске, брат Нерандунијан, који је српским слободним зидарима нудио:

...“помоћ“, да нам издејствује оснивање високих степена, с тим да ми претходно поднесемо о томе нашу представку, на што му је одговорено, да би ред био, да се прво они нама јаве. Од тог доба прошло је доста времена, па сад ево са задовољством саопштавам²⁴ браћи да смо добили, односно да је ложа „Побратим“ добила архитектонску таблу од турског Великог Оријента, у којој нам нуде заједнички рад и јављају том приликом да су изабрали новог Великог Мајстора.

Бурне године на Балкану, које су донеле успостављање балканског савеза, али и балканске ратове, имале су, поред већ речених и неке друге слободнозидарске активности, од којих су од посебне важности били договори са Врховним саветом Грчке. Иако се Врховни савет Румуније нудио да они буду она велика масонска власт која ће обезбедити коначно осамостаљивање српских слободних зидара, ипак су се, у том изузетно важном послу, масони у Београду определили за Врховни савет Грчке. Иницијатива за успостављање ових веза ишла је преко Јована Алексијевића, који је на раду Капитела *Србија*, 31. марта 1911. године, саопштио

22 Чланове ложе *Уједињење* су остала браћа, због добрих односа са француским масонима, звали „Французи“.

23 АЈ, Фонд 100

24 Јован Алексијевић, (примедба аутора)

да је од Врховног савета Грчке добио писмо у коме нуде свесрдну помоћ и обећавају да ће издејствовати код осталих масонских власти, пре свега Француске, оснивање Врховног савета Србије. На бази овог дописа, слободни зидари Србије одлучују да велика масонска власт, која ће обезбедити коначну самосталност буде Врховни савет Грчке, наравно уз сагласност Великог оријента и Велике ложе Француске и Врховног савета Француске.

Иако тада у Србији постоје три ложе, *Побраћим*, *Уједињење* и *Шумадија*, а условно и ложа *Немања* у Нишу, чврста веза ложе *Уједињење* са Великим оријентом Француске потакла је српске масоне да поново оживе рад, односно да пробуде ложу *Слоја*, *Рад* и *Постојанство*. То је и учињено средином фебруара 1912. године, уз потпуну сагласност Великог оријента Италије, под чијом заштитом је ова ложа и основана, 1883. године. Велика италијанска масонска власт била је потпуно сагласна да се ова ложа стави под заштиту Врховног савета Србије, због чијег оснивања је и дошло до њеног реактивирања.

Најзад, 9. маја 1912. године, специјални делегат Врховног савета Грчке, брат Јанис Кефалас, уздигао је снагом своје масонске власти на 33. степен браћу: Ђорђа Вајферта, Светомира Николајевића, Јована Алексијевића, Милутина Перишића, Димитрија Јанковића, Петра Шрепловића, Манојла Клидиса, Петра Пачића, Димитрија Мијалковића и Павла Хорстига.

Печат Врховног
Савета Србије

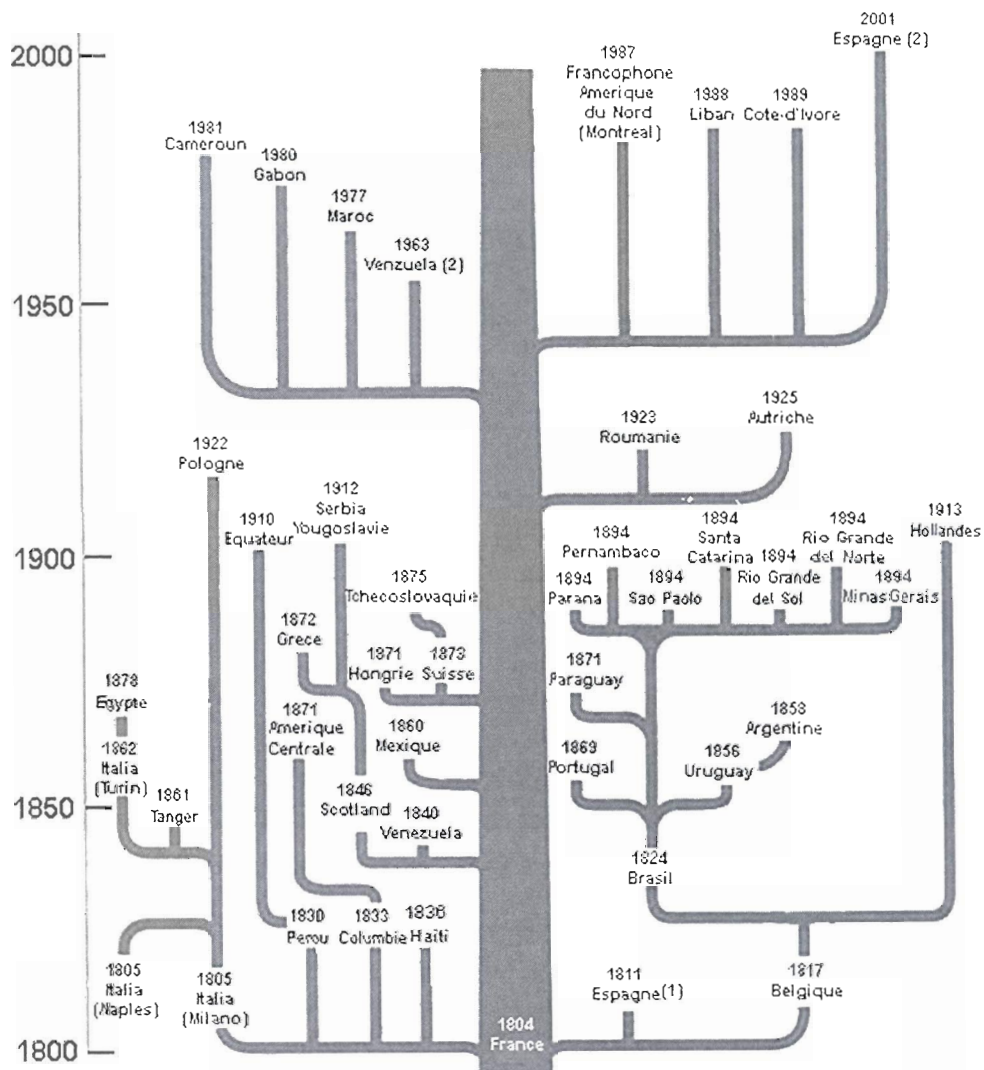

Јанис Кефалас
Суверени Гранд командер
Врховног савета Грчке 1913-1919

Ђорђе Вајферт (1850-1937.)
Први Суверени Велики командер
Врховног савета Србије

Истог дана на заједничком раду ложа *Подбрашћим* и *Шумадија*, донета је одлука да *Подбрашћим*, који је до тада радио као независна радионица од тада ради под заштитом Врховног савета Србије, а да *Шумадија* затражи отпуст испод заштите Велике ложе Хамбурга и стави се под заштиту српског Врховног савета. Следећег дана, на другој свечаној седници новоформираног Врховног савета, прочитан је грчки „патент“ о формирању Врховног савета Србије и изабран је Ђорђе Вајферт за најмоћнијег Сувереног Великог командера Врховног савета Србије. На трећем свечаном раду, одржаном 11. маја, изабрани су и остали Велики официри, из редова браће на 33. степену.

Јурисдикције проистекле од Врховног савета Француске основаног 1804. године

Коначно признање независности српских масона који су примили Шкотски обред уследило је на Интернационалној конференцији Савезних Врховних савета Шкотског реда, одржаној октобра 1912. у Вашингтону, чији је домаћин био Врховни савет Јужне јурисдикције САД. На тој конференцији наш представник, брат Димитрије Мијалковић, предао је акта која се односе на оснивање Врховног савета Србије и на дотадашња признања од стране других Врховних савета.

Након усвајања одлуке о сагласности са оснивањем Врховног савета Србије, чиме је формално признато његово постојање, наш делегат је уведен на Конференцију у својству пуноправног члана. То је извршио делегат грчке брат Христос Александропулос држећи нашег представника за руку. Тиме је и симболично приказана братска љубав грчког Врховног савета који је својом масонском влашћу формирао Врховни савет Србије.

LE SUPRÊME CONSEIL DU 33e. POUR LA GRÈCE
Décret et à Décret.

1° De vous charger à vous rendre à l'Orient de Belgrade, Capitale du Royaume de Serbie, aux fins d'élever au 33e et dernier degré du Rite Ecossais Ancien et Accepté et à la Dignité de Souverains Grands Inspecteurs Généraux de l'Ordre les Illustres Frères Chevaliers Kadouch, Weffer, Nicolaïevitch, Kladis, Scheplovitch, Horrig, Paich, Jankevitch, Mijalkevitch, Persichitch et Aleksievitch, signataires de la pétition susmentionnée, en vous confiant simultanément en tant que Suprêmes Conseil du 33e et dernier Degré du Rite Ecossais Ancien et Accepté, pour Souverain, Régis et Administrer ce Rite dans le Royaume de Serbie.

2° — De vous autoriser également, en votre qualité de Délégué Spécial de l'Inspection, Compteur et Étude à retourner à l'Orient de Belgrade, au Suprême Conseil du 33e pour la Grèce, avec Patente de Constitution, sa nouvelle Suprême Conseil du 33e de Serbie, dûment Signés par vous et Imbrevé du Grand Secau du Suprême Conseil du 33e pour la Grèce.

3° — De Vous donner faculté de déléguer au nom du Suprême Conseil du 33e pour la Grèce, une Patente de Constitution, sa nouvelle Suprême Conseil du 33e de Serbie, dûment Signés par vous et Imbrevé du Grand Secau du Suprême Conseil du 33e pour la Grèce.

Fait à la Vallée d'Issos, Orient d'Athènes le 10e jour du mois de Mars, de l'An 1912 Mil neuf cent douze

AU NOM DU SUPRÊME CONSEIL
L. M. S. Le Souverain Grand Commandeur
signé : *Edm. Quénius, 33e*

Le Grand Orateur, Ministre d'Etat
signé : *Panagiotis D. Kologerranos, 33e*

Le Grand Chancelier, Secrétaire Général
signé : *P. D. Giarmasitch, 33e*

A la Gloire du Grand Architecte de l'Univers
Ordo ab chao
DEUS MEUMQUE JUS

NOUS
J. S. E. Céphalos, Lieutenant Grand Commandeur 33e Souverain Grand Inspecteur Général, et membre actif du Suprême Conseil du 33e pour le Royaume de Grèce, etc., etc., etc.

Par la Délégation Spéciale du Suprême Conseil du 33e conféré pour le Royaume de Grèce datée du 10 Mars 1912 nous autorisons à élever au 33e et dernier degré du Rite Ecossais Ancien et Accepté de la dignité de Souverains Grands Inspecteurs Généraux de l'Ordre de 10 Frères Chevaliers Kadouch signés, en vue de la création à l'Orient, du Belgrade d'un Suprême Conseil du 33e ayant juridiction sur le Royaume de Serbie.

Les articles 3 et XII des Grandes Constitutions de 1786.
Avez nous autorisés également et de la manière prescrite le 33e et dernier degré du Rite Ecossais Ancien et Accepté à l'illustre Frère George Weffer qui a signé et signé en notre présence le document d'usage.

Nous deux avons simultanément conféré de la même manière et conformément aux Grandes Constitutions ce haut grade à l'illustre Frère George Weffer qui a signé et signé en notre présence le document d'usage.

Nous trois à l'illustre Frère J. Aleksievitch.

Nous quatre à l'illustre Frère D. Jankevitch.

Nous cinq à l'illustre Frère Dr. M. Perichitch.
Nous six à l'illustre Frère P. Scheplovitch.
Nous sept à l'illustre Frère M. Kladis.
Nous huit à l'illustre Frère P. Paich.
Nous neuf à l'illustre Frère D. Mijalkevitch.
Nous dix à l'illustre Frère P. Horrig.

Nous avons immédiatement après nous les Frères ci-haut mentionnés de la Patente de Souverain Grand Inspecteur Général émise par le Suprême Conseil du Trente troisième et dernier degré du Rite Ecossais Ancien et Accepté pour la Grèce dûment signée par ses Grands Officiers Dignitaires et Imbrevé du Grand Secau de l'Ordre.

En foi de quoi le présent a été dressé en double expédition, dont l'une sera déposée aux Archives du Suprême Conseil du 33e pour la Grèce et l'autre à celle du Suprême Conseil du 33e pour la Serbie, à été signé par nous et Imbrevé Frères nouvellement élevés à la dignité de Souverains Grands Inspecteurs Généraux et qui collectivement ont renouvelé entre nous nous leur serment de fidélité aux Grandes Constitutions de 1786.

Copies du présent procès-verbal seront communiquées à qui de droit.

Fait à l'Orient, de Belgrade le 9-22 du mois de Mai 1912.

signé : J. S. E. Céphalos, 33e.

(signé) *George Weffer,
Sot. Nicolaïevitch,
Jov. Aleksievitch,
Demeter M. Jankevitch,
Dr. M. Perichitch,
Petar Scheplovitch,
M. Kladis,
Pet. A. Paichitch,
F. Horrig,
Dem. Mijalkevitch.*

NOUS

Jean S. E. Céphalos

Souverain Grand Inspecteur Général du Trente Troisième Degré
Lieutenant Grand Souverain 33e pour la Grèce
etc, etc, etc.

A TOUS CEUX QUE LES PRÉSENTÉS VERONT

SANTÉ STABILITÉ POUVOIR

V U

1° — La délégation spéciale du Suprême Conseil du Trente troisième et dernier degré du Rite Ecossais Ancien et Accepté légalement constitué dans le Royaume de Grèce, en date du 10 Mars 1912, Mil neuf cent douze, nous autorisons,

a) à élever au Trente troisième Degré du Rite et à la Dignité de Souverain Grand Inspecteur Général de l'Ordre Dix Frères possédant régulièrement le Grade de Chevalier Kadouch, 33e du Rite et dont les noms suivent :

b) A l'ordonner, constituer et établir à perpétuité en son nom, à l'Orient de Belgrade, Capitale du Royaume de Serbie, un Suprême Conseil du 33e et dernier degré du Rite Ecossais Ancien et Accepté, pour Gouverner, Régis et Administrer le Rite dans le Royaume de Serbie, sous que tous les Corps régulièrement con-

Факсимил докуменџа о оснивању Врховног савета Србије

Од тог тренутка, све ложе у Србији, осим ложе Уједињење радиле су под заштитом Врховног савета Србије. Ложа Уједињење чекала је сагласност Великог оријента Француске, али је почетак Балканских ратова прекинуо њихове активности. Наиме, масони су морали да одговоре својим обавезама према држави, па је организовани слободнозидарски рад замро, све до 1918. године.

Поглавље 3. Развој масонерије у Краљевини Југославији између два светска рата

После Првог светског рата, формални акт о уједињењу јужнословенских земаља обављен је 1. децембра 1918. године у Београду, када је др Анте Павелић (лекар, такође слободни зидар), у име Народног вијећа СХС, прочитао проглас, а пошто се Црна Гора, одлукама подгоричке скупштине претходно присајединила Краљевини Србији, што је био случај и са Војводином. Престолонаследник Александар I Карађорђевић је, у име краља Петра I, прогласио уједињење у Краљевство Срба, Хрвата и Словенаца.

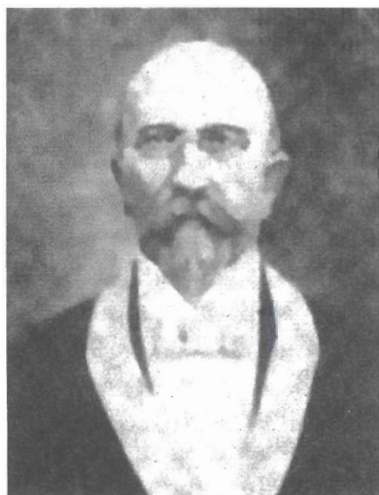
Током Првог светског рата Србија је имала огромне губитке (погинуло је преко 370.000 војника, а у логорима, интернацији и окупираној Србији живот је изгубило преко 630.000 људи), а били су огромни губици и Срба у Босни и Херцеговини и Хрватској (око 700.000 погинулих).

Уједињење је довело до потребе реорганизовања масонерије са простора краљевине Србије и Аустроугарске монархије. Међутим, идеја о оснивању националне Велике ложе у Хрватској била је присутна још и пре почетка Првог светског рата. Тако су чланови загребачке ложе *Љубав Ближњему*, тражили начин да оснују своју самосталну високу масонску власт, па су још пре великог рата закључили да треба прво да од Велике ложе Угарске добију право на своју провинцијалну Велику ложу. Да би то остварили настојали су да се на оријенту Осиек оснује ложа *Будносћ*, а на оријенту Загреб ложа *Максимилијан Врховац*. Први светски рат одложио је остварење ове намере, али када је било јасно да ће доћи до слома Аустроугарске монархије, питање оснивања ове обедијенције поново је актуелизовано. Тако је у Загреду основано Народно Вјеће СХС, а 29. октобра 1918. године, хрватски сабор је изгласао закон о разрешењу сваке заједнице с Аустријом и Мађарском и закон о оснивању Државе Срба, Хрвата и Словенаца.

Пролашање Краљевине Југославије у Београду, 1. децембра 1918. године

Са друге стране, Савезно веће Символичке Велике ложе Угарске, на седници одржаној 2. новембра 1918. године, једногласно је одобрило да хрватске ложе оснују самосталну Велику ложу. Два месеца касније, 11. јануара 1919. године, у Загребу је одржана Општа масонска конференција са идејом да се оснује обедијенција под именом Матица ложа *К љубави ближњега* са седиштем на оријенту Загреб. Масон, Роко Јоковић је дао допуну предлога и изнео идеју да се одмах оснује Југословенска Велика ложа, с тим да се, чим прилике допусте, уједине све ложе на територији југословенске државе. Овај Јоковићев предлог је прихваћен, па је истог дана одржана Конституирајућа скупштина Матице ложе *К љубави*

Адолф Михалић

ближњега, која једногласно доноси одлуку да се оснива самостална Југославенска Велика ложа под именом Матица ложа *К љубави ближњега* са седиштем у Загребу. Други закључак је био да се: *чим прилике у Србији допусте ступити у контакт са ложом „Побратим“ са циљем да се уједине све ложе на територију југославенске државе.*

На истој скупштини једногласно је за Великог Мајстора изабран Адолф Михалић, а донета је и одлука да се чланови раније ложе *Љубав ближњега*, због њеног престанка са радом, могу сматрати: *слободнима и могу приступити оснивању нових ложа.*

У Загребу је, 6. фебруара 1919. године, уз присуство свих старешина Југославенске Велике ложе – Матице ложе *К љубави ближњега* и Јована Алексијевића, генералног секретара Врховног савета Србије, одржана седница ове обедијенције, а на дневном реду била је расправа о уједињењу Југословенске Велике ложе – Матице ложе *К љубави ближњега* са ложама из Србије, које раде под заштитом Врховног савета Србије, у једну јединствену врховну масонску власт на територије целе државе.

Закључак је ове седнице био једнодушан:

Руковођени жељом да се њојшћ народној и државној јединству у Краљевству Срба, Хрваџа и Словенаца њосћшћне и јединство Масона на овој шеријорији, сасћали су се данас у Оријенту. Зајреду велики часници Јуославенске велике Маџице ложе „К љубави ближњега“ у исћом Оријенту. и изасланик Врховнога савета Србије браћ Јова Алексијевић, Генерални секретар и Велики канцелар исћога Врховнога савета, џа су доњјели и њошћисали ову резолуцију:

Јуославенска велика ложа „К Љубави Ближњега“ у Оријенту. Зајред, са својим њошћињеним ложама „Максимилијан Врховац“, „Гроф Иван Драшкович“ у Оријенту Зајред и „Будносћ“ у Оријенту Осичек, као и све ложе у Србији, „Подрашћим“, „Шумадија“ и „Слога, Рад и Посћојанство“ у Оријенту Београду сћајају се у нову Велику масонску власћ, која ће се зваћи Велика Ложа Срба, Хрваџа и Словенаца 'Јуославија' на Оријенту Београд. Прва скушћшћина, која се има сазваћи да њрошћше нову Консћшћшћуцију за нову Велику ложу, сасћаће се у Оријенту Зајред, док се имаду касније скушћшћине и седнице Савезних већа држаћи назмјенице у свим Оријентима на шеријорији државе Срба, Хрваџа и Словенаца.

Нешто пре тога, још док није био ни закључен мир одржана је у Београду, у једној соби Гранд Хотела у Београду, седница Врховног савета Србије, на којој је Д. Милићевић изложио присутној браћи потребу, која произилази из искуства историјског развоја масонских обедијенција, да се и код нас оснује Велика ложа за симболичке степене. Присутна браћа су тај предлог одмах и једногласно прихватила и донела потребну одлуку с тим, да се одлука реализује у договору са ложама у Загребу и Осичеку.

Савезно веће Југославенске Велике ложе *К Љубави Ближњега* одржало је, 8. јуна 1919. године у Загребу седницу којој су, у име Врховног савета Србије присуствовали Јован Алексијевић, Петар Шрепловић и Дамјан Бранковић, на којој су договорени детаљи око коначног оснивања Велике ложе Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Сутрадан, 9. јуна 1919. године одржана ванредна скупштина свих српских, хрватских и словеначких ложа. На том свечаном и за слободно зидарство историјском чину, закључено је:

...да се на територију наше државе има основати Велика Ложа Срба, Хрвата и Словенаца – 'Југославија' са седиштем у Београду, која има обухватити под својом светлосту радеће хрватске ложе 'Максимилијан Врховац' у Оријенту Загреб, 'Будност' у Оријенту Осиек, 'Иван гроф Драшковић' у Оријенту Загреб и србијанске ложе 'Слоја, Рад и Постојанство', 'Побратим' и 'Шумадија' у Оријенту Београд.

Тиме је извршено уједињавање слободнозидарских ложа у Краљевини СХС и проглашена је Велика ложа Срба, Хрвата и Словенаца – „Југославија“, са седиштем у Београду. Овом одлуком је под њену заштиту ушло шест ложа, а то су биле ложе:

1. „Слога, Рад и Постојанство“, у Оријенту Београд;
2. „Побратим“, у Оријенту Београд;
3. „Шумадија“, у Оријенту Београд;
4. „Максимилијан Врховац“, у Оријенту Загреб;
5. „Будност“, у Оријенту Осиек, и
6. „Иван гроф Драшковић“, у Оријенту Загреб.

Поред тога, „Врховни савет Шкотског реда Србије“ прерастао је у „Врховни савет Древног и прихваћеног шкотског Реда Срба, Хрвата и Словенаца“. Велика ложа „Југославија“ и Врховни савет Срба, Хрвата и Словенаца убрзо су ступили у масонске везе са више од 80 Великих ложа, Врховних савета и Оријената целог света, а сарађивали су и са *Међународном масонском асоцијацијом – А.М.И.* Под заштитом ове Велике ложе у моменту оснивања, у наведених шест слободнозидарских радионица било је око 300 чланова.

У даљем раду Скупштине приступило се избору Великог мајстора. На предлог брата Адолфа Михалића, брат Ђорђе Вајферт је, *per acclamationem*, изабран за Великог мајстора нове Велике ложе Срба, Хрвата и Словенаца „Југославија“. Потом је, сагласно претходном договору, такође акламацијом изабрано старешинство Велике ложе, односно Велики официри. Старешинство Велике ложе Краљевине СХС, „Југославија“ чинили су:

1. Ђорђе Вајферт, Велики мајстор,
2. Др. Адолф Михалић, Први заменик Великог мајстора,
3. Манојло Д. Клидис, Други заменик Великог мајстора,
4. Душан Милићевић, Први Велики надзорник,
5. Др Љубо Томашић, Други Велики надзорник,
6. Јован Алексијевић, Први Велики секретар,
7. Миша Цукић, Други Велики секретар,
8. Вељко Томић, Велики беседник,
9. Др Фрањо Ханаман, Велики мачоноша,

10. Милан Антоновић, Велики обредник,
11. Петар Шрепловић, Велики ризничар,
12. Др. Владимир Катичић, Велики домаћин,
13. Др. Раденко Станковић, Велики исповедник,
14. Марјан Ханжековић, Велики дверник,
15. Антон Шмит, Велики заставник и
16. Димитрије Јанковић, Велики милосрдник.

Пошто је Скупштина прихватила одвајање наведених шест ложа од дотадашњих Великих ложа, одлучено је: *да се са даном 1. јули 1919. године има извршиши ликвидација Велике ложе 'К Љубави Ближњеја', а сирвођење одлука њеде ње ликвидације и њеде даљњеја расцолоања са свом имовином ње велике ложе ѡрејушиши се досадашњем Савезном вијећу ње Велике ложе као ликвидационом одбору.*

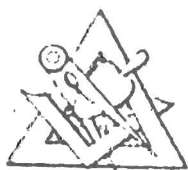
На крају рада Скупштине, Велики мајстор је објавио да је предконференција за Конституанту закључила рад и предложио да се нацрт конституције привремено прихвати, а да Савезно веће нове Велике ложе одмах изабере одбор, који ће израдити дефинитивну конституцију. Тако је и урађено.

Према Конституцији Велика ложа СХС „Југославија“ је: *једина и највиша масонска власи у држави Срба, Хрватиа и Словенаца*, а чине је: Годишња скупштина, Велики мајстор, Савезно веће, Управно веће и јовановске ложе. У унутрашњем организовању *Годишња скуишишина је највиши орјан Велике ложе СХС. Она суверено решава све ѡднесене јој ѡредметте.* Годишња скупштина се састаје редовно у марту сваке године и ванредно, на предлог Савезног већа или кад то затраже две трећине ложа.

Велики мајстор је непосредни Старешина Велике ложе Срба, Хрвата и Словенаца „Југославија“. Он је најауторитативнији представник масонства у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Велики мајстор поставља у свакој ложи по једног од три предложена кандидата из реда њених активних чланова на трећем степену за свога Повереника, а њихов задатак је да пазе да ли се у ложама ради тачно по *Констииуцији, Ритиуалу, Сѡаѡиуиу и Домаћој уредби* и да о томе подносе своје извештаје Савезном већу на свака три месеца. По члану 70 Конституције *ложе моју да искључе из савеза свакоја оноја члана који не врши масонске дужности и не исѡуњава рачунске обавезе, или који изѡуби своја ѡраћанска и ѡполитичка ѡрава или најзад, који својим ѡсѡиуицима у ѡпородичном и уѡишише ѡроффаном живѡиу ѡсѡане недѡсѡјан Савеза. У сваком случају ѡѡребно је да ѡретѡоди један најѡвешѡјај о искључењу и ѡек кад ѡо осѡане бесѡлодно официри ложе уѡућују ѡредлој за искључење ложи мајстѡра. Решавање о искључењу врши се ѡајном балоѡажом и са већином од две ѡрећине*

ласова. Искључени има право да се жали Савезном већу у року од тридесет дана, рачунајући од дана на када му је искључење саопшћено. Поднесу жалбу узима Савезно веће у решавање на свом првом сасијанку. Искључени враћа Ложи сва масонска одликовања (инсијније), обредна одела и масонске исјраве. Њејово искључење саопшћава се одмах Великој ложи, а ова обзнањује то свим осталим ложама. По члану 80 Консијиуције официри ложе су: Старешина ложе, евентуално његов Заменик, Први и Други Надзорник, Секретар, Беседник, Ризничар, Обредник, Исповедник, Дверник и Милосрдник.

Светски конгрес масона у Београду 1926. године

Манифестација Светског Слободног Зидарства у користи мира и зближења народа

ПРОГРАМ

Субота 11 септембра.

Долазак и пријем Делегата
Братски обед у хотелу „Палас“.

Недеља 12 септембра

У 9^{1/2} часова: верификација мандата и идентитета делегација и појединца.

У 10 часова: — Отварање седнице: Поздрав и добродошлица; Бирање председништва и секретара и утврђивање дневног реда; евентуални извештаји делегација о досадањем раду њихових обједињења на консолидацији мира и зближењу народа. — Измена мисли о организацији ефикасније сарадње за будућности.

Братски ручак у хотелу „Српски Краљ“.

По подне у 3^{1/2} часа: Сасијанак и седнице комисија. — Разгледање вараши.

У 6 часова: Свечани ритуални рад Велике

Велика Ложа Краљевине Срба, Хрватата и Словенаца „Југославија“ била је, 1926. године, у Београду, домаћин Светског масонског конгреса, који је одржан под геслом У знаку мира. Под покровитељством Међународне масонске асоцијације, конгресу је присуствовало педесет шест представника из двадесет националних обједињења из петнаест европских држава као и представници две прекоморске обједињења.

Програм Светског масонског конгреса одржаног у Београду 1926. године

Protokol masonskog kongresa u Beogradu 1926. godine

Тада се показало колико је престоница Југославије била важна тачка за међуратну Европу, јер је велики број знаменитих људи, окупљених под окриљем слободног зидарства, дошао у Београд. Конгрес масона одржан је од 11. до 16. септембра 1926. године. Пун назив овог окупљања био је „Манифестација светског слободног зидарства у корист мира“, а рад Конгреса одвијао се под председништвом „пресветлог брата“ Ђорђа Вајферта. Остало је забележено да су Конгресу присуствовали делегати и заступници Великог оријента Француске и Велике ложе Француске, Велике ложе Швајцарске, Великог оријента Шпаније, Великог оријента Грчке, Велике ложе Мађарске, Великог оријента Турске, Велике ложе Бугарске, Велике ложе Беча, Велике ложе Пољске, Велике ложе Румуније као и великих ложа Чилеа, Мексика, Немачке, Чехословачке и Португала, заједно са домаћином Великом ложом Срба, Хрвата и Словенаца „Југославија“.

Учесници Светској масонској конгреса на излету на Авали

Конгрес је био пропраћен у штампи и није се много водило рачуна о дискрецији. Штавише, дискреције, током одржавања Конгреса 1926. године, готово да није ни било, будући да је лист „Време“ објавио чак и сатницу Конгреса, укључујући места где бораве светски масони, и наводећи до танчина када и где ће они обедовати. Тако је првог дана рада изашла јасно одштампана сатница у којој је писало како су слободни зидари одсели у хотелу „Палас“, док су на ручак и вечеру одлазили у хотел „Српски краљ“. Ова вест пренета је из слободнозидарског часописа „Шестар“.

Састанке иза затворених врата слободни зидари су одржавали у Студеничкој улици 46а. У то време није било необично да цела варош зна где се налази масонска ложа, па су новински извештачи писали како су се: „у девет сати изјутра учесници конгреса сасјали у Дому наших масона“.

Тог првог дана, после поздравног говора Ђорђа Вајферта, за председника ове конференције изабран је, Велики мајстор Велике ложе Француске и председник Међународног масонског савеза, господин Ревершон (Isaac Reverchon).

Веома позитиван тон и атмосферу која је јавности била предочена са овог скупа новинари „Времена“ су преносили јавности уз национални оптимизам и одушевљење. Тако су писали:

У њоку њријайељској конферисања њримејило се да сви, али особито Французи, обраћају највећу њажњу на зодан избор Београда на вулканском Балкану, као симболичкоја местиа одакле ѡреба ојети да се чује реч измирења међу народима. Постоји нада да ће Београд у аналима масонства имајти исти онај значај који има Локарно у евројској ѡлијици. Са симпатијама аутори чланака у новинама цитирају масоне који тврде: „Хоћемо да створимо масонски Локарно, а то ће бити Београд.“

Учесници Конгреса су већ првог дана упутили поздравни телеграм следећег садржаја краљу Александру:

Њејовом Величанству Краљу Александру I. Блед.

Представници 18 слободних масонерија од којих је 16 из Европе, сакуљених у циљу мира у Београду, моле Њејово Величанство Краља слободних грађана Срба, Хрватиа и Словенаца да ѡрими, уз њихову благодарност за ѡријем који им је био учињен у Њејовој ѡрестоници, уверење о њиховој дубокој оданости.

Поздравни телеграм упућен је и господину Момчилу Нинчићу, који је тада био председник Друштва народа у Женеви.

Представници 18 слободних масонерија сакуљени у циљу мира у Београду упућују своје честитке I. Нинчићу ѡводом њејовој избора за председника Скупштине Друштва народа. Они изражавају своје најљипије жеље за успех ваших ѡјора.

И краљ Александар и Момчило Нинчић су истог дана одговорили на поздравне телеграме и захвалили се учесницима Конгреса. Завршног дана Конгреса слободних зидара усвојена је резолуција којом се истицало, између осталог, и следеће:

Верна социјалним и моралним начелима на којима масонерија ѡчива скупштина изражава жељу да идеје слободе и демократије, које су једине кадре да осигурају ѡравду и ѡштовање међу грађанима, ѡстану ѡравило у односима међу народима који су сада еманциповани и који су једнодушно решени да избејну ѡвратак ранијих стана ствари која су била рујло цивилизованој свети.

Да би се постигао овај циљ коме тежи цело човечанство, Скујштина жели да масонерија, која је сирасно прожеита духом мира, прејоручи и подржи сваки покрет који је кадар да осигура идеју арбитраже приликом међународних сукоба.

Скујштина је за то да се помажу сви напори које је у овом правцу учинило Друштво народа, као и напори за разоружањем, а који се имају завршити појединим уништењем наоружања.

Али ојасносћ сукоба изледа да се особито развија на економском терену и зато је пошредно да се поштражи мирољубиво решење таквих сукоба. Издећи или предвидети те сукобе значи делимично их решити.

Скујштина сматра да треба у свакој земљи да се образују масонски одбори (по иницијативи националних масонерија, а у сјоразуму са међународном) који ће испраживати начине да се мирним путем реше економски проблеми. Посредством Међународној масонској удружења (ИМА) сва пошврћена и постигнућа решења моју се после предавати на ујошреду целој масонерији. Расјајући се, масонерија се радује што је допринела међународном приближењу и она жели да јој се овакве прилике јруже што чешиће.

Југословенских држављана било је и у иностраним слободнозидарским ложама, али би врло тешко могла да се састави исцрпна листа њихових чланова. Тих, мешовитих ложа највише је било у Француској: Генерал Пење, Космос и Јуиштер у Паризу, затим Konkordia у Лондону, Свети Јован у Лијежу и друге. Између осталих, чланови тих мешовитих (француско-југословенских, енглеско-југословенских, белгијско-југословенских) ложа били су: Александар Авакумовић (посланик у Букурешту), Вукашин Животић (генерални конзул у Лондону), др Велизар Нинчић, Бошко Христић (посланик у Италији), др Александар Вукчевић (посланик у Атини, члан ложе Генерал Пење), др Душан Зарије Милачић (ложа Генерал Пење), Милутин Мирковић (саветник посланства у Риму, Генерал Пење), др Светислав Петровић (дописник „Политике“, Генерал Пење), др Владимир Рибар (саветник посланства у Вашингтону, Генерал Пење), Миша Цукић (Генерал Пење), др Војко Солер (Генерал Пење), Душан Томић (Генерал Пење), Момчило Јуришић (посланик у Берну, ложа Космос), др Илија Шуменковић (амбасадор у Турској, Космос), др Илија Голеничев Кутузов (Јуиштер), Драгован Ивковић (Свети Јован) итд. На основу познатих и доступних података, било је преко 190 држављана Краљевине Југославије, који су били слободни зидари, чланови иностраних ложа.

Значај рада мешовитих ложа био је посебно изражен у обезбеђивању утицаја иностраних слободних зидара на југословенске масоне, односно,

у обезбеђивању утицаја земаља које су оснивале те ложе на југословенску стварност, како политичку, тако и економску. Дobar пример за илустрацију реченога пружа рад ложе *Генерал Пење* од 4. јануара 1933. године на коме су присуствовали: старешина ложе, Русел Маршал, Велики мајстор Велике ложе Француске, Ремон, Велики командер Врховног савета Француске, Артур Грусје, председник Савета Великог оријента Француске, Рашид, заменик Великог мајстора Велике ложе Турске Карпантје, Велики мајстор Великог оријента Белгије, Естева Бертранд, ранији Велики мајстор Велике ложе Шпаније као и делегати Великог оријента Грчке (Хаџипанос), Великог оријента Шпаније (Гонзалес) и Велике народне ложе Чехословачке (Пјер). Поред њих, раду ложе *Генерал Пење* присуствовали су и: господин Поатвен (председник групе слободних зидара, чланова Француског парламента), господин Депла (посланик) и многи други.

Масонска традиција западних југословенских крајева који су ушли у састав нове државе била је знатно другачија од српске. Код масона Хрвата (Словенаца масона је био занемарљив број и сви су били на позицијама југословенске идеје) постојале су три струје са сопственим наслеђем и различитим идејама које су утицале на даљи живот масонске организације у новој држави. Бројно и утицајем најслабија била је струја која се залагала за нову нагодбу са Мађарима у бившој Двојној монархији. Најјаче изражена струја залагала се за тријализам док је политички најбоље организована била струја у којој је био велики број Срба и која је била за државну заједницу са Србијом. Али и она је била подељена у погледу њеног уређења, јер су једни били за централистичку а други за федеративну државу.

Врховни савет Срба, Хрвата и Словенаца

Слободни зидари високих степена између два светска рата били су организовани у Врховни савет Срба, Хрвата и Словенаца са седиштем у Београду. О томе је овај највиши орган масонске јурисдикције поводом почетка рада дао информацију:

„Још маја 1912. године основана је највиша слободнозидарска власић у Београду. Тога дана је креиран Врховни саветић Србије, филозофској рийуала, ѿризнаић једноласно на интърнационалној конференцији Врховних саветића у Вашинићону истие године. Овај Врховни саветић заснован је на сиецијално ѿројисаној и усвојеној констийиуцији. Касније, ѿо завршетићу рада и ѿролашењу уједињења Срба, Хрватића и Словенаца у једну државу, ѿролашен је овај Врховни саветић за Врховни саветић Срба, Хрватића и Словенаца. Он је у Савезу са свим ѿризнаићим Врховним саветићима у светићу.

Под Врховним савешом Срба, Хрваџа и Словенаца стоје ови виши слободнотидарски ордани у Београду: Суверени Трибунал и Ареопај „Доситијеј“, Шайитр „Србија“ и радионица Усавршавања „Мудрост“. Ова последња радионица орданизоваће се и у другим градовима наше државе, чим се припреми потребан материјал за њо.

У радионици „Мудрост“ раде слободни тидари од 4. до 14. степенена, у Шайитру „Србија“ 18. степенена, у Ареопају „Доситијеј“ 30. степенена, у Сувереном трибуналу 31. степенена и у Конзисторијуму 32. степенена“.

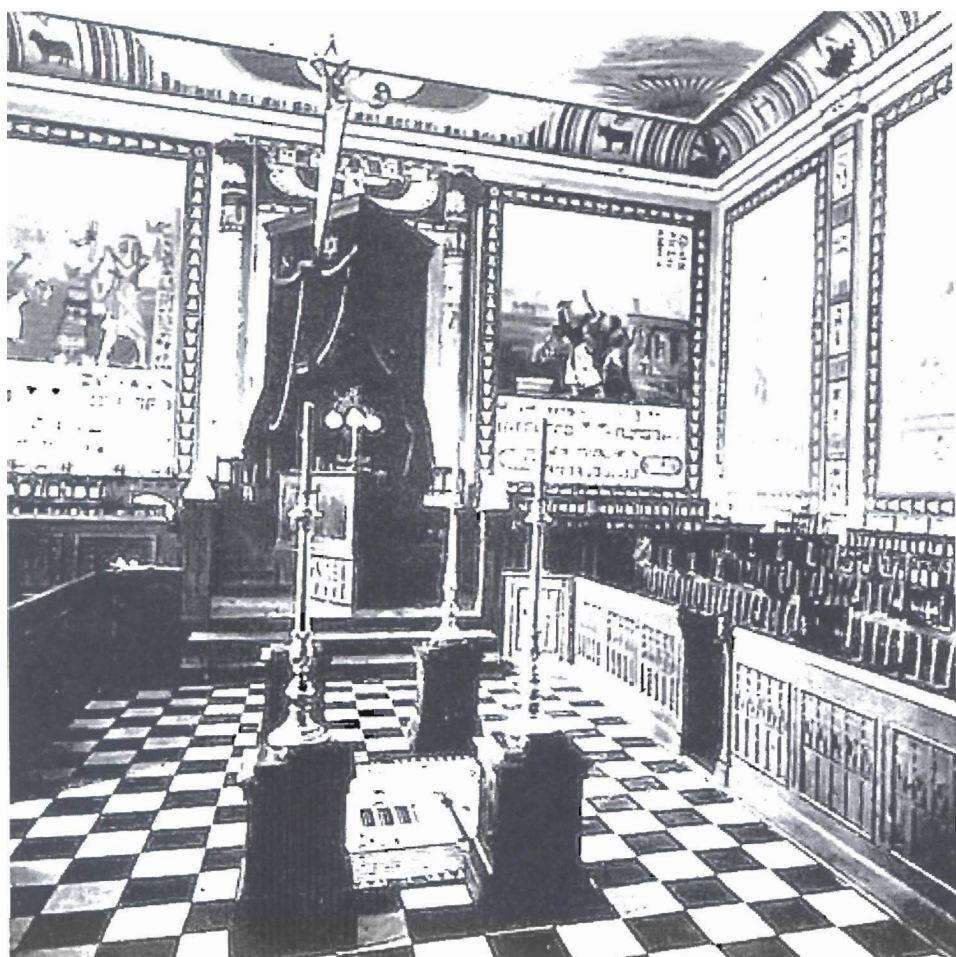
Први Велики мајстор Врховног савеша Срба, Хрвата и Словенаца био је Ђорђе Вајферт, Велики секретар Јован Алексијевић, док су чланови Врховног савеша били Петар Шрепловић, Манојло Клидис, Душан Миличевић, Димитрије Јанковић, Дамјан Бранковић, Милан Антоновић и Сретен Стојковић. Старешинство Врховног савеша Срба, Хрвата и Словенаца у међуратном периоду готово да се поклапало са старешинством Велике ложе Срба, Хрвата и Словенаца „Југославија“.

Руководство Велике Ложе „Југославија“ у међуратном периоду чинила је невелика група масона, која ни сама није била јединствена у погледу основних питања. Врховни савеш Шкотског ритуала Југославије, за кога се, као и код других, увек везује снажно изражен политички предзнак, показивао је жељу да води и усмерава Велику ложу и поред принципијелне потпуне раздвојености ова два система. То је све време реметило међусобне односе и ситуацију чинило врло комплексном.

Неоспорно је да су у самом врху југословенске масонерије били Ђорђе Вајферт, Душан Миличевић, Дамјан Бранковић, Војислав Паљић, Владимир Ђоровић, Андра Динић, Станоје Михајловић, Љубомир Томашић, Славко Дуканац, Ђура Бајаловић, Петар Шрепловић, Раденко Станковић, Фрањо Ханаман, Радослав Катичић, Адолф Михаљић, Јурај Деметровић, Фердо Шишић, Виктор Новак, Павле Маринковић и други. При томе, већина њих су били и официри Велике ложе и чланови Врховног савеша. Ђорђе Вајферт и Душан Миличевић, који га је наследио су истовремено били на челу оба система, тако да је тек са избором Андре Динића за Великог мајстора, а Љубомира Томашића за Великог командера ова пракса прекинута.

Душан Миличевић, Велики мајстор ВЛ Југославија и Велики командер ВС СХС 1934-1939.

Унутрашњосћ храма Велике ложе Југославија у Београду

Краљевина СХС 1929. године добија име Југославија, што условљава и промене у имену Велике ложе и Врховног савета Шкотског реда. Први Велики мајстор ВЛ „Југославија“ и Велики командер ВС поново је био Ђорђе Вајферт. У периоду интензивног напредовања и развоја слободног зидарства до 1940. године, Велики мајстори ВЛ „Југославија“ били су Ђорђе Вајферт до 1933, Душан Миличевић, од 1933. до 1939. и Андрија Динић, од 1939. до успављивања ВЛ Југославија, односно до 2. августа 1940. године.

Велика Ложа Југославија унела је, 27. октобра 1923. године, светлост у Народну Велику ложу Чехословачке, а Уједињена Велика ложа Енглеске признала је ВЛ „Југославија“ у јуну 1930. године. Уједно, Велики мајстор УВЛ Енглеске је именовао Ђорђа Вајферта за представника Уједињене Велике ложе Енглеске при Великој ложи Југославије.

Београд, 11. новембра 1939

Ваше

СИМОН САРЂЕВИЋ КОСАЧА,
Уставни брате Старешина,
Државн. Арма,

Имак је Велика Ложа прихватила од Уједињене Велике
Британије и Ирске слободну Арма. Тилому:

Имам сада задовољство да Вас известим да је
наш брат Војвода Велики Мајстор, В. Кр. Вели. Дана од Grand Lodge-а
исправно именован вазера Вели. Мајстором, Брате Војвода Сми Војвода
Вајфершиа од Представника Уједињене Велике Британије и Ирске Вели.
Ложа Југославија.

Присутство Ваш Диплома о том именовану, на ко-
јој се уводи и са значајном напомањом овог скора, о непостоти.

Свакако, Ваш брат војвода вола
бавиће се предизвицање

Ваш
П. Војвода Кош
Вели. Брате

Уједињене су Арма. Тилому обавештени брате на кој
оде Велика Ложа.

С уважењем, Представник

Вели. Ложа Југославија

[Handwritten signature]

Обавештење
о именовану
Борђа Вајфершиа
за представника
УВЛЕ при ВЛи
Југославије.

Узајамна признања и пријатељски односи размењени су са преко 50 Великих ложа света. У периоду пред Други светски рат, Кнез Павле Карађорђевић, као слободни зидар, блиски рођак и представник ВЛ Југославија, присуствовао је у јулу 1939. године инсталацији Војводе од Кента, као Великог мајстора УВЛ Енглеске, што је било од нарочитог значаја, због догађаја који су касније уследили. Већ у том периоду, започиње пресељење дела масонске архиве из Београда у Лондон, због све неповољнијег развоја ситуације у Европи али и у Југославији.

Крајем тридесетих година двадесетог века Велика ложа „Југославија“ имала је око две хиљаде чланова који су били организовани у 30 ложа. Поред тога Масонски венчићи постојали су у Земуну, Вуковару, Нишу, Битољу, Сремским Карловцима, Тузли, Мостару и Марибору.

Ложе под заштитом ВЛЈ у Краљевини Југославији

Редни број	Оријент	Назив Ложе	Година оснивања
1.	Београд	Слога, Рад и Постојанство	1883
2.	Београд	Побратим	1890
3.	Београд	Шумадија	1910
4.	Београд	Истина	1920
5.	Београд	Препорођај	1925
6.	Београд	Доситеј Обрадовић	1925
7.	Београд	Максим Ковалевски	1926
8.	Београд	Човечност	1940
9.	Дубровник	Слобода	1924
10.	Карловац	Ивањски Кријес	1922
11.	Котор	Зора	1926
12.	Љубљана	Валентин Водник	1931
13.	Нови Сад	Митрополит Стратимировић	1924
14.	Осијек	Будност	1912
15.	Панчево	Банат	1937
16.	Петровград	Војводина	1931
17.	Сарајево	Сима Милутиновић-Сарајлија	1925
18.	Скопље	Косово	1910
19.	Сомбор	Будућност	1896
20.	Сплит	Правда	1929
21.	Суботица	Стварање	1910
22.	Суботица	Стелла Поларис	1928
23.	Вршац	Аурора	1905
24.	Загреб	Максимилијан Врховац	1913
25.	Загреб	Иван Гроф Драшковић	1919
26.	Загреб	Праведност	1921
27.	Загреб	Нептун	1929
28.	Загреб	Перун	1929
29.	Загреб	Руђер Бошковић	1929
30.	Загреб	Братство	1939

Масонерију у Југославији, у периоду између два светска рата, чинила је елита свих друштвених слојева без обзира на верску или етничку припадност. Слободно зидарство је окупљало како високо православно свештенство, тако и католичке жупнике и бискупе, односно јеврејске рабине.

Масони су се интензивно бавили хуманитарним радом и у том циљу формирали су неколико добротворних организација. У Београду је основан *Дом за сирочад, Образовни центар за децу из јужне Србије, Установа за глувонему децу Краљ Стеван Дечански* и Фондација *Свети Ђорђе* за помоћ деци и ратним инвалидима. У Земуну су установљени *Дом за следе* и *Образовни центар за омладину*. Организована је стална акција помоћи незапосленима под називом *Хлеб насушни*. Створени су савези за борбу против просјачења, за борбу против туберкулозе итд.

Како се приближавао Други светски рат масони су деловали у све неповољнијим, а понекад и тешким околностима. Притисак нацистичке Немачке на Југославију био је толико јак да Братство није имало снаге да у ширу заједницу имплементира масонске идеје и увери јавност у хуманост својих принципа и потребу њихове шире примене. У годинама непосредно пред рат, са јачањем фашизма у неким деловима Европе, посебно Немачкој, Аустрији, Италији, и Шпанији присутна је снажна одбојност према масонском покрету. Напад Немачке и сила осовине на Пољску 1. септембра 1939. године и почетак Другог светског рата негативно одразиле на живот и рад југословенских масона. Сама чињеница да је масонски покрет био забрањен у Немачкој и Италији и да су фашисти прогањали не само масоне већ и чланове других сервисних клубова и дискретних братстава изазивала је бојазан и опрез. Пад Стојадиновићеве владе, фебруара 1939. године, а потом његов изгон у село Рудник, септембра исте године, била је, са једне стране, освета власти са политичким мотивима, а са друге, можда њихов покушај да се додворе будућим окупаторима. Масони су постали свесни да њихови принципи и један од основних циљева, мир у свету, нису компатибилни са политиком надирућег фашизма. Поред тога, негативан став католичке цркве према масонима имао је утицаја на чланство у западним деловима Краљевине Југославије.

Чланци у југословенској штампи жигошу масоне као анационалне и деструктивне елементе, а министар Антон Корошец карактерише: комунисте, Јевреје и масоне као подривачке, плаћеничке и издајничке елементе. Неколико недеља касније, загребачки надбискуп Алојзије Степинац је на проповеди у Марији Бистрици, 6. јула 1940. године, оптужио масоне, ротаријанце и комунисте за тровање хрватског народа. Током јула и августа те године режимски лист „Време“ је објавио неколико антимасонских текстова, а томе су се придружили Хрватска стража и Загребачки лист. Стицао се утисак да су пронемачки настројени кругови

кренули у коначну офанзиву и да се то ради са знањем владе Цветковић–Мачек. Све ово је утицало да активности масона у Југославији почну полако да се гасе, а број чланова да опада. Како се рат приближавао нашој земљи, кроз штампу, изјаве политичара и ставове профашистичких организација, растао је притисак на чланове масонских ложа. Неки од њих су се повукли и престали да долазе на радове, а интерес потенцијалних чланова за пријем у масонерију нагло је опао.

Да би предупредила забрану рада Управно веће Велике ложе „Југославија“ је 2. августа 1940. године донело одлуку: *да: Велика Слободозидарска Ложа 'Југославија' обустави рад свих радионица које делују погњеном заштитом и да изврши ликвидацију своје и свих погдручних јој Ложа на целој територији Краљевине Југославије.* Овим престаје сваки рад слободних зидара у Краљевини, а ликвидацију је спровео ликвидациони одбор на чијем је челу био Милан Подградски, касациони судија у пензији. У складу са овом одлуком, Велики мајстор, Андрија Динић, издао је окружницу „Свим савезним ложама“ којом је извршио самоупављивање свих ложа које су радиле под заштитом Велике ложе Југославије.

Треба рећи да је одлука о успављивању Велике ложе „Југославија“ донета одмах после саопштења Министарства унутрашњих послова да ће се „Наредба о забрани зборова и скупова“, од 17. маја 1940. године најстроже примењивати на ложе слободних зидара. Ако је у јулу 1940. године антимагонска пропаганда, а затим и забрана делатности масонерије била превентивна мера ради отклањања немачких приговора и претњи, с временом се она уклопила у фашистичку пропаганду и постала њен саставни део на југословенском тлу.

Нажалост, оваква одлука није успела да у наредним годинама спасе од прогона бројне српске масоне, који су даље делили злу судбину своје браће и свих слободољубивих људи који су били захваћеном Другим светским ратом. У окупираној Србији врши се интензивна антимагонска кампања. Гестапо плени архиву Велике ложе, а потом долази до бројних хапшења и ликвидација слободних зидара. Окупационе власти, у јесен 1941. године, организују антимагонску изложбу у Београду, а Српска пошта, тим поводом, издаје серију марака са антимагонским порукама које су, до данас једине издате марке таквог садржаја у свету.

Јасно је да током Другог светског рата званичне масонске активности нису постојале. Али, одржале су се многе личне везе и пријатељства између чланова, а њихова повремена окупљања, дружења, међусобна помагања и дописивања трајала су још врло дуго. Нажалост, ни после рата у СФР Југославији није било законских и других услова за рад. Иако су

VELIKA LOŽA KRALJEVINE
JUGOSLAVIJE
BEOGRAD

Dr. de Beograd, le 2 avgusta 1940

N° 13771

SVIMA SAVEZNIM LOŽAMA,

Uvaženi brate Starešino,
Draga braćo,

Velika Loža sa bolom izveštava sve radionice i svu braću, da je pod pritiskom današnjih prilika morala doneti odluku, da obustavi rad u svima radionicama koje delaju pod njenom zaštitom. Velika Loža dobro zna, da se slobodni zidari naše otadžbine, kao ni ona sama, nisu ničim ogrešili o svoje patriotičke dužnosti i da su uvek, svi, bili spremni da za Kralja i Otaštinu podnesu svaku žrtvu. Ali i u savetu organizacija kao i pojedinačno mogla je se dosta puta da stiču prilika nalaže teške odluke.

Velika Loža, saopštavajući ovo tužno rešenje obavestava braću, da će biti uputstva o likvidaciji pojedinih radionica dobiti naknadno od našeg likvidacionog odbora.

Sa bratkinim pozdravom u 3 X 3

Veliki Majstor

Zamenik Vel. Majstora

Окружница о успављивању свих ложа које су радиле
уод заштитом ВЛ Југославија

масони, по природи ствари, били антифашисти, власт је масонерију дуго третирао као субверзивну делатност, тако да су се сви индивидуални напори и покушаји да се реактивира организовано слободно зидарство на тлу Југославије завршили без успеха. Требао је чекати пола века да се ове активности обнове.

Поглавље 4. Период од буђења 1990. до 1999. године

Реактивирање Велике ложе Југославија, 23. јуна 1990. године

Од успављивања за које је самоиницијативно донела одлуку 1. августа 1940. године, Велика ложа Југославија је мировала педесет година, а затим је дошао тренутак поновног буђења. Реактивирање и инсталација новог старешинства обављени су 23. јуна 1990. године у Београду. На ритуалном раду који је изведен у Сава Центру, пробуджена је успавана Велика ложа Југославија а саму церемонију водио је Велики мајстор Уједињених великих ложа Немачке Ернст Валтер. Скупштина је за Великог мајстора изабрала Зорана Ненезића.

Буђењу Велике ложе Југославија претходиле су припреме које су трајале неколико година. Било је потребно код надлежних органа регистровати три ложе као удружења грађана. Поред тога, било је неопходно обезбедити и одобрење политичког врха. У Београду су током припрема за одржавање оснивачке скупштине регистроване ложе: *Побрајшим; Слоја, Раг и Постјојансјиво* и ложа *Максимилијан Врховац*. Припреме за реактивирање Велике ложе „Југославија“ вршене су у веома динамичном и нестабилном политичком тренутку. Падом Берлинског зида и распадом Варшавског пакта као војног савеза источноевропских земаља, започела је демократизација земаља које се одричу комунизма и крећу са изградњом демократских друштава. Иако СФРЈ на папиру и даље постоји убрзано се ради на њеном разграђивању. Националистички и сепаратистички правац којим су кренуле Словенија и Хрватска оставља мало наде за опстанак заједничке земље. Балкан постаје полигон на којем свој интерес покушавају да спроведу најразличитије структуре међу којима су најактивније: стране владе, стране и домаће црквене организације, обавештајне агенције, разни покрети и многи други.

Није чудно да је за реактивирање масонерије на Балкану било заинтересовано више страна. Била је веома снажна иницијатива ВЛ Аустрије,

која је желела да успостави Велику ложу на територији Словеније и Хрватске и тиме потпомогне сепаратистичке тежње ове две републике. Велики оријент Италије је такође показао жељу да он буде носилац активности за успостављање нове масонске организације. Међутим, све те активности су обустављене након одлуке УВЛ Немачке да она стане иза пројекта реактивирања Велике ложе која покрива целу, формално још увек живу Југославију.

На оснивачкој скупштини ВЛ Југославија присуствовали су представници неколико Великих ложа уједињених под капом Уједињених Великих ложа Немачке, представници Великог оријента Италије, швајцарске Алпине, ВЛ Аустрије, ВЛ Мађарске и један број појединаца, припадника различитих обедијенција. Компликовани међународни односи, посебно у масонском свету, утицали су да један број Великих ложа из Европе и света не буде присутан иако је у припремном периоду било наговештено њихово присуство. Ово се посебно односи на Велику ложу Француске (ВЛФ) и њој блиске обедијенције. По страни се држала и Уједињена Велике ложа Енглеске (УВЛЕ) и групација Великих ложа која конвергира ка Лондону. Пуну подршку убрзо је исказала Јужна јурисдикција Шкотског реда и северноамеричке Велике ложе па је највећи број признања и потписаних повеља о сарадњи ускоро почео да стиже са те стране.

Остаје отворено питање зашто су се браћа којој се пружила прилика да у масонски свет врате масоне са ових простора, одлучила да своје поверење и пројекат реоснивања повере баш УВЛ Немачке а не Великој ложи Француске која је стајала иза наше масонерије од самог почетка 1912. године. У оквиру припрема за свечану скупштину у Сава Центру, увежбавао се Шкотски обред при чему су помоћ пружала браћа масони из Париза. На директно питање зашто је то баш тако урађено, а које је Драгослав Павловић (Велики мајстор Велике националне ложе Србије у два наврата: 2009-2012. и 2014-2017.) поставио првом Великом мајстору ВЛ Југославије Зорану Ненезићу, добијен је следећи одговор:

„На иницијативу браћа Злашка Лембергера из ложе 217 из Дизелдорфа, а уз одобрење садашњеј ВМ УВЛ Немачке, ја сам посећивао ову ложу и у њој добио сћејене од 1 до 3. По мом пријему у ову ложу, учасојису УВЛ Немачке објављено је да ће се 23. јуна 1990. извршиши реактивирање ВЛ Јујославија. Десетак дана после тоја посећила су ме два браћа Момчило Сјанковић и Ашош Дијрои из ВЛ Француске. Понудили су ми да они посредују код њиховој Великој мајстора и да њихова Велика ложа унесе светило. Пошто је договор са Немцима већ био посјиниуи, ујуишо сам ја на Злашка Лембергера. У то време Велика АФАМ Ложа Немачке имала је одређене конјактије са ВЛ Француске. Сјанковић и Лембергер су се договарали о припремама уз сајласносј њихових Великих мајстора.

Неколико дана пре 23. јуна 1990, обојица су били у Београду и помаћали су нам приликом увежбавања ритуала. Све је текло по плану, до 22. јуна 1990, када ме је Лембергер позвао на разговор у хоћелску собу где је одседао. Нашли смо се и он ми је показао факс који је тог дана добио из Берлина из УВЛ Немачке. Садржај факса је био следећи: УВЛ Енглеске је уљимачкивнo захтевала да ВЛ АФАМ Немачке (једна од 5 ВЛ чланица УВЛН), моменћално прекине сваки конћакћи са ВЛ Француске. У проћивном, УВЛЕ ће повући признање УВЛН. Од мене је изражено, да израћом нећове жеље, дам саћласносћ да на ритуалу реакћивирања ВЛ Југославија и уношењу свейла неће присуствоваћи нико из ложа које не признаје УВЛ Енглеске. Пошћо је то било само на дан пре уношења свейла нисам имао избора, већ да се саћласим са таквим решењем. Поћиписао сам такву изјаву у два примерка, једну за Ернста Валћера а друћу за нашу докуменћацију. Велика АФАМ Ложа Немачке је након тоћа прекинула сваки конћакћи са ВЛ Француске.“

Уколико све ово имамо у виду, одговор на питање зашто су се наша браћа одлучила да поверење поклоне Немцима проистиче из две неспорне чињенице. Прва је чињеница да су Немци били најагилнији, а друга да су браћа која су повела ову причу као масони били потпуно неизграћени и неспремни да се ухвате у коштац са изузетно компликованом ситуацијом. Сви су они преко ноћи подигнути на највише степене, поверене су им највише масонске функције, а да нису прошли процес изградње и клесања камена, при чему када кажемо клесање камена мислимо на њихову изградњу као масона. Са данашње временске дистанце је више него очигледно да је избор УВЛ Немачке за партнера у реактивирању ВЛ био погрешан. Немачка је све време политичких превирања на овим просторима била главни заговорник разбијања Југославије, тако да је њен избор за носиоца активности око реактивирања ВЛ Југославија сам по себи бесмислен.

Следећи свој партикуларни интерес и захтевајући слепу послушност, УВЛ Немачке је најпре заоштрила а затим и потпуно прекинула односе са ВЛ Југославија и своју подршку усмерила ка једној новој Великој ложи. Оснивачку скупштину ове нове Велике ложе одржала су браћа искључена из ВЛ Југославије и то у иностранству, у Риминију у Италији, 14. марта 1993. године. Иако су свој скуп назвали ванредна скупштина ВЛ Југославије, по повратку у Београд регистровали су се под новим именом. Нерегуларни по месту настанка – јер су скупштину одржали на територији стране земље, нерегуларни по масонском статусу већине учесника скупштине, они су своју нову Велику ложу назвали „Регуларна“ Велика ложа Југославија, вероватно воћени идејом да ће именом замаскирати

очигледне нерегуларности у настанку. У својој књизи у поглављу XI под називом „Слободно зидарство у СФР Југославији – СР Југославији – Србији (1990-2010)“, први Велики мајстор ВЛ Југославија, Зоран Ненезић, доказује да су се у свом писму упућеном УВЛ Немачке, оснивачи РВЛЈ послужили грубим фалсификатом, погрешно преводeћи име своје ложе. Име Регуларна Велика Ложа Југославија у документу на српском језику, превели су као име Велика Ложа Југославија у допису написаном на немачком. Тако су нову ложу представили као сукцесора старе ложе, односно тај сукцесор је само променио име. УВЛ Немачке је на основу тог дописа признала новоформирану РВЛЈ и кренула да лобира код других Великих ложа, где је имала утицај, да и оне то ураде што пре.

Током 1995. и 1996. године у Београду раде паралелно ВЛ Југославија и РВЛ Југославија. Како су обе Велике ложе чедо немачке масонерије, ложе у њиховом саставу од првог дана раде по ритуалу које се упражњава у немачким ложама а то је Шредеров ритуал. Његов превод уз минималне адаптације касније добија име „ритуал РВЛС“.

Међусобни односи између ВЛЈ и РВЛЈ су углавном узајамно оспоравање и оптуживање а преласци појединаца и целих ложа из једне у другу Велику ложу никад није престајао. Сукоб се са домаћег терена преноси и на међународни план, где свака од ових ложа покушава да обезбеди признање што већег броја иностраних обедијенција.

Компликовани односи између Великих ложа у земљи и иностранству

1990. године је дошло до озбиљне кризе у односима Уједињене Велике ложе Енглеске (УВЛЕ) и Уједињених Великих ложа Немачке (УВЛН). У свом јавном обраћању УВЛЕ оптужује УВЛН да одржава односе и толерише заједнички рад немачких масона и француске браће, припадника Велике ложе Француске (ВЛФ) у пограничном граду Колмару. На основу ове чињенице УВЛЕ забрањује својим члановима да посећују немачке ложе, све док се УВЛН не ограда од ове праксе и не забрани својим припадницима било какве контакте са ВЛФ. У овом смислу је био и садржај факса који је 22. јуна 1990. стигао у Београд, дан пре уношења светла у ВЛЈ у Сава Центру. Као последица захлађених односа између УВЛЕ и УВЛН, изостаје и евентуална подршка Лондона пројектима које воде немачки масони. УВЛЕ држи се веома резервисано према депавањима у Београду. Такав однос је остао непромењен све до 2001. године.

За разлику од Енглеза, много више интересовања и подршке реактивирању масонерије у СФРЈ стизало је из Северне Америке и Канаде.

Северноамерички масони су одувек подржавали идеју југословенства. Неки историчари тврде да је Југославија настала и јачала само у периоду када је идеја југословенства имала снажну подршку САД. Када је подршка југословенству из САД коначно престала, Југославија се дефинитивно распала.

Од свог настанка ВЛЈ и РВЛЈ се међусобно оптужују и свађају. Ништа боља, ако не и гора ситуација је унутар самих ложа, где се преплићу лични интереси, пословни аранжмани, политички интереси а све то зачињено обавештајним радом како страних тако и домаћих обавештајних кругова. У таквој средини многа браћа буду разочарана ситуацијом коју затичу у ложама. Племенита и узвишена идеја слободнозидарског рада искривљена је непрекидном борбом за лични интерес или превласт у највишим масонским органима. У шуми пословних интереса, нараслих сујета и ниских побуда, било је и искрених покушаја да се уради нешто више. Мањи број појединаца је из племенитих убеђења покушавао да обједини масонерију и врати је њеним изворним вредностима.

Жеља да се спаси углед и сачува смисао масонерије доводи до промене курса који креће ка окретању изворним принципима и враћању Шкотском обреду уз подршку Велике ложе Француске. Био је то повратак коренима и традицији започетој још 1912. године, када је масонерија у Београду настала формирањем Шкотског реда на челу са Врховним саветом Србије и Ђорђем Вајфертом као првим Гранд командером.

Браћа која су остала у Великој ложи са промењеним именом били су свесни ситуације у Европи и раскола између ВЛФ и УВЛЕ, али су сматрали да је ревитализација овде могућа само повратком историјским коренима и искључиво у оквиру Шкотског реда.

Почетак рада Велике националне ложе Југославија

1996. године на дужност Великог мајстора ВЛ Југославија уместо Зорана Ненезића ступа његов заменик М.Л. Зоран Ненезић се самоиницијативно повлачи и најављује паузу у личном ангажовању. У складу са традиционалним сукобима унутар организације, мандат нове управе није потрајао дуго и већ на наредној редовној годишњој скупштини јуна 1997. улази се у процес избора новог Великог мајстора. За главног кандидата је номинован Б.С., при чему овај предлог изазива велико незадовољство и револт код учесника Скупштине. Усијана атмосфера кулминира тако што Зоран Ненезић и једна мања група њему верних учесника демонстративно напушта заседање и са собом односи комплетну документацију, записнике и печат. Тиме је заседање практично прекинуто.

Септембра 1997. се наставља прекинуто заседање VII редовне Скупштине ВЛ Југославија. Присутно је више од две трећине од укупног броја делегата који су били присутни и на почетку заседања у јуну, односно око 90-оро браће. За Великог мајстора бива изабран М.Л. Како је комплетна администрација Велике ложе остала код Зорана Ненезића, одлучено је да се промени име и изврши нова регистрација код надлежних органа. Зоран Ненезић је искључен из организације и о томе су обавештене све Велике ложе са којима је постојала сарадња. Велику улогу у свему што се дешавало тих дана имао је Драган Малешевић – Тапи.

Тиме започиње и процес враћања Шкотском реду и упражњавање Шкотског обреда у сарадњи са француским масонима. Преко браће која живе и раде у Паризу припремљен је састанак са Великим мајстором Велике ложе Француске Жоржом Комаром. Велику улогу у припреми ових разговора одиграли су Момчило Станковић и Драган Ђурић. Момчило Станковић је био носилац 33°, члан Врховног савета Француске и уживао је велики углед у масонским круговима у Паризу. Септембра 1997. у Париз из Београда долази делегација у саставу: Драган Малешевић – Тапи, М.Л. и Д.З. Поред разговора у Великој ложи Француске, на разговор их прима и Гранд командер Врховног савета Француске, Пол Весе. Током ове посете договорено је да ВНЛЈ пређе на Шкотски обред и да Врховни савет отпочне чврсту сарадњу са Врховним саветом Француске. Момчило Станковић на себе преузима обавезу да преведе ритуале прва три степена по Шкотском обреду а Драган Ђурић ритуале касније доноси у Београд и предаје их Великог мајстору, М.Л. током свечаног ритуалног рада ложе *Побрајшим*. Својим саветима и личним ангажовањем прелазак на Шкотски обред и сарадњу са француским масонима у Паризу помогла су и друга браћа из Србије која су живела и радила у Паризу а већ су били дугогодишњи масони, као што су С.Б. и други.

Марта 1998. у Београд у пратњи Драгана Ђурића на ритуални рад ложе *Побрајшим* долази Велики канцелар Врховног савета Француске Мишел Базијо (Michel Basouyau). Задовољан оним што је видео он позива браћу из Београда да јуна 1998. дођу и присуствују свечаној Годишњој скупштини Велике ложе Француске и заседању Врховног савета Француске. Делегација коју су сачињавали: Драган Малешевић – Тапи, Д.З., М.Л., Д.З., Н. А., М.Р. и А.П. долази у Париз и наилази на широм отворена врата и топао пријем. Успостављају се блиски братски односи који трају и данас. Са Гранд командером Врховног савета Француске Полом Весеом договорено је да Драган Ђурић буде кооптиран у Врховни савет Србије и буде постављен на дужност Великог канцелара са циљем зближавања два Врховна савета.

Кривудаво степениште напретка

Захваљујући харизматском лику Драгана Малешевића – Тапија, Велика национална ложа Југославија успева да веома брзо окупи велики број браће. У позадини његовог рада увек је била идеја да се под једном капом, у овом случају капом Врховног савета, обједине сви масони у Србији и Црној Гори. Није жалио времена и енергије у покушајима да оствари овај циљ. Највећим делом захваљујући његовом раду, „национална“ брзо напредује и то је и дан данас најуспешнији период у њеној историји. У рад се укључују многи, да поменемо само познате глумце међу којима су: М.М., Д.Б., Л.Р., М.М. и Д.Н. Били су ту и познати политичари: Г.С. и С.В., музичари, професори и лекари. Тапи је окупио и многе успешне пословне људе који су финансијски помогли рад Велике ложе. Много се радило и на духовном плану при чему су на том пољу предњачили познати писци и новинари међу којима су се масонском проблематиком највише бавили: Д.Л., С.Ш. и Б.Ж.

Са обједињавањем свих масона под једним кровом се није далеко стигло јер се испоставило да је за браћу из РВЛЈ и ВЛЈ било много важније што пре обезбедити признање УВЛЕ и на основу ексклузивности тог признања осигурати превласт над другима. Намера је била да се позивањем на признање које буду добили од УВЛЕ наметне управа осталим масонским организацијама. Након добијања признања од стране УВЛЕ, логика којом су се руководили повремено је и давала жељене резултате. У годинама које следе на основу овог признања успевали су да изазову поделе у другим обједињеницима и привуку одређени број браће. Међутим, као последица борбе за власт и новац, константних сукоба у највишем руководству, повремено је и њих напуштала већа или мања група браће и настављала масонски живот у неким новим или старим организацијама. Након преране смрти Драгана Малешевића – Тапија „национална“ је била константна мета „регуларне“ Велике ложе.

План да се све српске Велике ложе обједине под капом неког кровног тела а да ипак све оне задрже своје име и аутономију, по угледу на организацију која је дала одличан резултат у Немачкој, на столу је и данас. Уједињене Велике ложе Немачке су кровна организација коју чини минималан број тела и органа, при чему су Велике ложе задржале своју структуру, влашћења и организацију. На кровну УВЛН пренето је углавном заступање на међународном плану. Објективно смо јако далеко од практичне реализације једног оваквог плана у Србији. Међутим, за утеху је чињеница да су међусобна признања релативна категорија: данас их има а сутра их већ нема. Могуће је да највеће Велике ложе у Европи

коригују међусобне односе и признања те да се те промене пренесу и на ситуацију у Србији. Тада ће много важније питање бити питање регуларности а не питање признања, које се данас упорно намеће као најважније. Можда једног дана идеја о обједињавању српске масонерије по Немачком моделу добије на актуелности.

Одредница „национална“ у имену Велике националне ложе некада Југославије а данас Србије, веома је битна од првог дана њеног настанка и одређује карактер и природу ове Велике ложе. ВНЛС је увек била привржена националним интересима Србије. Очување националних интереса је могуће спровести у сложеним међународним односима само уз међусобно уважавање и поштовање пуног суверенитета оних који у те односе ступају. Зато је међународна сарадња коју негује Велика ложа Француске и која се заснива на демократским принципима прокламованим током Француске буржоаске револуције, сублимираним у пароли: „Слобода-Једнакост-Братство“, много примеренија националним интересима Србије. Демократски односи успостављени на међусобном поштовању и сарадња равноправних партнера је једно, а строга субординација заснована на праву краљевске лозе и неограничене власти суверена је друго. Ту се крије и основна разлика између франкофонске и англосаксонске масонерије.

Током бомбардовања СР Југославије од стране снага НАТО пакта 1999. године, слободозидарске радионице су накратко прекинуле своје радове. Са радом се наставило након потписивања мира у Куманову.

Поглавље 5. Велика национална ложа Србије у периоду 2000-2019. године

Потреси који су настали 1996/1997. године оптуживањем Великог мајстора за проневеру, проблеми око Изборне скупштине која је одложена, допринели су да један знатан број браће напусти Велику националну ложу Југославија.

Тада свом масонском снагом, шармом и способношћу ступа на сцену веома познати и нама драги брат Драган Малешевић Тапи. Пре иницијације (1992. године) Тапи је изградио своју позицију као нестварни сликар хипер-реалиста и заправо преко те професије упознао масоне који су га убедили да се прикључи Братству. Од момента иницијације Тапи масонерију ставља у сам врх свог интересовања и веома брзо напредује, а својим идејама утиче на даљи развој масонерије у Србији. Иако никада није био Велики мајстор, одиграо је главну улогу на стабилизацији ВНЛЈ и њеном враћању изворним принципима и пријатељима успостављајући нови братски чврст контакт са Великом ложом Француске.

С обзиром да су ломови 1996/1997. године практично онемогућили и рад Врховног савета Југославије, јер није било минимум потребних чланова са 33. степеном и да практично Велика национална ложа Југославија нема признање ни једне значајне Велике ложе у свету, брат Драган Ђурић, који је у то време упознао Б.Ж., организује хитан састанак са Великим мајстором Велике ложе Француске Жоржом Комаром (Georges Comar) и Гранд командером Врховног савета Француске Поллом Весеом (Paul Veyssset), на коме учествују: Драган Малешевић Тапи, М.Л. и Д.З. На том састанку је Велики мајстор Велике ложе Француске прихватио да ВНЛЈ буде призната од Велике ложе Француске и на тај начин успостави континуитет међусобне сарадње и подршке.

Врховни савет Француске и Велика ложа Француске задужују своје чланове Момчила Станковића и Драгана Ђурића да у октобру 1997. године посете Београд и виде каква је помоћ неопходна Великој националној ложи Југославија. По повратку у Париз ова два Србина, који су живели у Паризу и били чланови Велике ложе Француске, добили су задатак да

преведу ритуале Старог и прихваћеног шкотског обреда за прва три степена са француског на српски језик, и омогуће да ВЛЈ почне да их примењује.

Фебруара месеца 1998. године преводе ритуала у Београд доноси Драган Ђурић и исте предаје Д.М. Тапију и М.Л.

Марта 1998. године Драган Ђурић и Мишел Базијо, Велики канцелар Врховног савета Француске, долазе у Београд и присуствују ритуалном раду ложе *Подбрајим*, који се први пут изводи по ритуалу Старог и прихваћеног шкотског обреда.

Пошто је веома битно, према политици коју гаји ВЛФ, да ВНЛЈ буде повезана са Врховним саветом који је признат од Врховног савета Француске, истовремено је договорено да се Врховни савет Југославије хитно оспособи за нормалан рад.

Јуна месеца 1998. Врховни савет Француске убрзано у пет дана рада уздиже Драгана Ђурића са 18. на 29-30-31-32 и 33. степен са циљем да се и он прикључи Врховном савету Југославије као Велики канцелар. За време уздицања Ђурића у раду Врховног савета Француске присуствују тадашњи чланови Врховног савета Југославије:

1. Драган Малешевић Тапи,
2. М.Л. Велики мајстор ВЛЈ,
3. Д.З.,
4. Д.З.,
5. Н.А.-Б.
6. М.Р.-Ж.
7. А.П.

Према неким казивањима од 7 чланова ВСЈ на 33. степену, само је М.Л. регуларно подигнут на 33. степен од стране ВС Јужне јурисдикције САД, док је све остале на 33. степен подигао Тапи.

Од 1998. године Врховни савет Југославије је редовно укључен у рад светске организације Врховних савета, а већ 2004. године одржан је Четврти интернационални скуп Врховних савета у Хотелу „Метропол“ у Београду.

Сарадња ВНЛЈ и ВЛФ је јако унапредовала, па је 10. јуна 2000. године у Паризу у Храму Велике ложе Француске потписан Уговор о формирању Конфедерације Удружених великих ложа Европе. Потписнице Уговора су: Велика ложа Француске, Велика национална ложа Југославије и Велика симболичка ложа ОПЕРА Париз. Ова Конфедерација је имала за циљ да окупи све ложе Европе које сарађују са ВЛФ и раде по Старом и прихваћеном шкотском обреду.

Данас је та Конфедерација израсла у конфедерацију светског ранга и има четири своја организациона дела и то: GLUDE или Удружене Велике ложе Европе, на чијем челу је наш почасни Велики мајстор Бр. Драгослав Павловић; део Удружених Великих ложа Јужне Америке који предводи Паст Мастер Велике ложе Парагваја; део Удружених Великих ложа Азије и део Удружених Великих ложа Африке. На челу светске конфедерације је Паст Мастер Велике ложе Француске Бр. Ален Гресел (Alain Graessel), док су четири председника делова Конфедерације истовремено потпредседници светске Конфедерације.

2001. године долази до смене М. Л. са позиције Великог мајстора, а на његово место долази истакнути глумац М.М.. Поред огромног доприноса Тапија на omasовљењу ВНЛЈ и њеном повезивању са ВЛФ и другим Великим ложама у свету, према неким подацима Тапи је имао обичај да мимо Конституције унапређује појединце на одређене степене. Тако је М.М. инициран крајем 1998. године, да би већ априла 1999. године био подигнут на 18. степен, а пред крај 1999. године и на 33. степен, како би већ 2001. постао Велики мајстор.

Убрзо, нарочито после Тапијеве смрти, долази поново до извесних турбуленција сада већ у Великој ложи Србије и Црне Горе.

Главни проблем је био недовољно познавање основних масонских правила. Многи који су преко реда и брзо дошли до степена Мајстора, а потом директно уздигнути на 33. степен, нису разумели да су тиме добили више обавеза и већу одговорност за ширење братске љубави и лично и колективно усавршавање – обраду необрађеног камена, што је средиште масонске идеје, већ су обрнуто схватили да су они Богом дани, свемогући и свезнајући и појединци почињу, уместо да активно раде у својим симболичким радионицама, да се мешају у управљање Великом ложом, као чланови Врховног савета Србије и Црне Горе.

Нажалост, 2002. године Д.М. Тапи је трагично изгубио живот чиме је настао огроман губитак за његову породицу, а нарочито за ВНЛСЦГ, јер је он у то време практично био средишњи стуб обедијенције.

Године 2003, М.М. као Велики мајстор, без масонског искуства, али великог ауторитета као јавна личност и глумац од интегритета, не допушта да се М.Л. и Д.З. са позиције Врховног савета Србије и Црне Горе мешају у послове Велике ложе, те пошто није имао стрпљења и могућности да им се одупре демонстративно напушта Велику националну ложу Србије и Црне Горе и са собом одводи 2/3 чланства.

Велика национална ложа Србије и Црне Горе после тог раскола остаје са стотинак чланова од којих је углавном било најмање Београђана.

У таквој ситуацији након одласка М.М. Савезно веће од преосталих чланова (без одржавања Скупштине) за Великог мајстора поставља као В.Д. Драгана Мартиновића.

Дана 10. јуна 2006. године на редовној изборној Годишњој скупштини Велике националне ложе Србије, Драган Мартиновић је реизабран за Великог мајстора.

Међутим, историја се понавља. Убрзо долази до погоршања односа између Великог мајстора Драгана Мартиновића, Великог канцелара Б.Ж. и Гранд командера Д.З. и његових присталица.

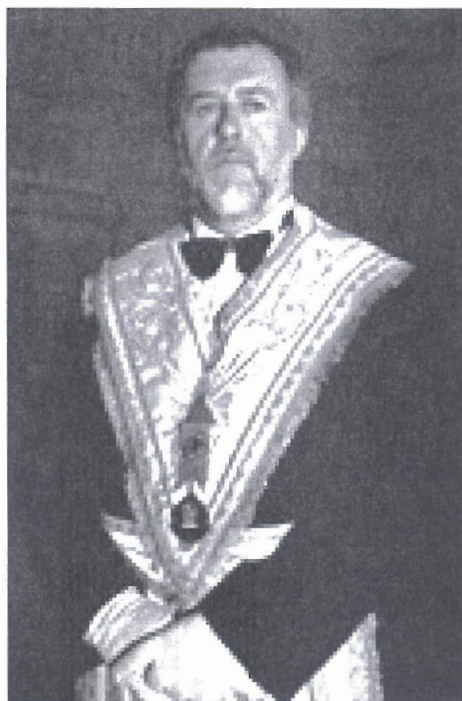
Године 2006. Врховни савет, на чијем челу је, после смрти Драгана Малешевића Тапија био Д.З., доноси *Декрет* којим суспендује рад Велике ложе на одређено време.

Драган Мартиновић није поступио као М.М., већ се са Савезним већем, које је у том сазиву имало више нових чланова са искуством и већим масонским знањима, успротивио мешању Гранд командера Д.З. у послове Плаве ложе. Сукоб је узроковао да се из Плаве ложе суспендују, а затим и искључе, неки чланови Врховног савета и то:

1. Д.З. Гранд Командер ВСС,
2. М.Л.,
3. М.Р.-Ж.

и још неколицина браће. С обзиром да су ова тројица уживала углед код Врховног савета Француске, то је озбиљно уздрмало позицију ВНЛС у Паризу.

Драган Ђурић, који је у то време био Велики канцелар Врховног савета Србије и главна спона са Врховним саветом Француске, а у исто време и гарант пријатељства Велике националне ложе Србије и Црне Горе и ВЛФ, је својим утицајем допринео да Врховни савет Француске стане на страну Велике националне ложе Србије и Црне Горе и тако се оснажи искључење напред наведених лица, што по Конституцији Врховног савета Србије значи да они аутоматски бивају искључени из ВСС.

*Драган Мартиновић,
Велики мајстор 2003-2009.*

Врховни савет Србије поново остаје са недовољним бројем чланова на 33. степену да би пуноправно радио. Јуна 2007. године Врховни савет Француске у Паризу подиже један број браће из ВНЛС на 33. степен (В.М., Б.С., М.Ђ., Р.Р., Н.Б.). Пошто је Врховни савет Србије већ био способан за самосталан рад 2008. године још четворицу браће уздиже на 33. степен (Д.С., М.К., М.К., Драгослава Павловића и Д.Н.).

После искључења челника Врховног савета Србије и обнављања Врховног савета браћом која су посвећена раду обедијенције, у ВНЛСЦГ се озбиљно схвата да Велика ложа има своју масонску власт и да између Велике ложе и Врховног савета треба да постоји сарадња и подршка, а никако да је Врховни савет нека „врховна власт“ која руководи и Великом ложом.

После тога долази до јачања Велике ложе, подизања самопоуздања и наглог повећања броја чланова. На крају 2008. године Велика ложа је имала већ преко 300 чланова, од чега скоро половина Ученика, што је обећавало.

Драгану Мартиновићу јуна 2009. године истиче други мандат и по Конституцији нема права на трећи мандат. Већ крајем 2008. године изборна грозница се захуктава. Н. Б.-Б. старешина П.Л. *Хармонија* по сваку цену жели да постане Велики мајстор и почиње са лобирањем и неприципијелним нападањем актуелног Великог мајстора. Тако је са неколико својих чланова посетио Париз, тражио пријем код Великог мајстора ВЛФ и износио притужбе на ВМ ВНЛС.

Из извода Архитектонске табле са Савезног већа одржаног 29. марта 2009. године добија се права слика (прилог број 1). То је права илустрација каква је ситуација била у предвечерје избора.

Актуелно руководство ВНЛС и већина радионица су по питању избора имали исто мишљење. Иако се Врховни савет све мање мешао у послове Велике ложе, ипак кад су избори Врховни савет је разматрао могуће кандидате које предложи актуелно руководство Велике ложе и давао своје необавезујуће мишљење.

Након предлагања кандидата од стране радионица као једини могући кандидати за Великог мајстора истакли су се Проф. Др Бранко Медојевић, члан П.Л. *Мугроси* и заменик Великог мајстора, и Драгослав Павловић, члан П.Л. *Немања* и Други Велики надзорник.

Ситуација у ВНЛС је већ била узаврела. Друге обедијенције су почеле да мешетаре и покушавале да незадовољне привуку себи. Најагилнија обедијенција у томе је био Велики оријент Француске, који је у Србији имао три ложе које су радиле непосредно под Великим оријентом из Париза. Њихов представник Жак Ставревски је успео да све незадовољнике

приволи да пређу у Велики оријент Француске. Кад је Н.Б. и његовим присталицама било јасно да он неће бити кандидат за Великог мајстора, јер није добио подршку већине ложа, одлучили су да напусте ВНЛС и оду у Велики оријент Француске.

Тако су у том тренутку три комплетне ложе напустиле ВНЛС, и то:

- *Хармонија*, из Београда;
- *Ивањски венац* (ложа Великог мајстора), из Сремске Митровице;
- *Досишеј*, Нови Сад; као и,
- половина чланова П.Л. *Вајферџи* из Београда, половина П.Л. *Побрајџим* из Београда, и две трећине чланства П.Л. *Свети Сава*.

Практично добра половина чланства је напустила ВНЛС. ВНЛС је остала са око 170-оро браће.

Велики Благајник је био из П.Л. *Хармонија*, тако да су однели и новац са којим је Велика благајна располагала у том тренутку (претпоставка је да су однели око 4.000 евра) и сву опрему коју је користила радионица, а која је била власништво ВНЛС.

13. јуна 2009. године у привременом Храму у згради „Посејдон“ одржана је Изборна скупштина ВНЛС, на којој је за Великог мајстора изабран Бр. Драгослав Павловић.

У прилогу број 2 дат је извод из Архитектонске табле са Годишње изборне скупштине од 13. јуна 2009. године.

За Велике официре изабрани су: Заменици Великог мајстора Проф. др Бранко Медојевић и Љубо Дапчевић, Велики секретар В.М., Велики канцелар М.К., Велики беседник Г.О., Велики Први надзорник Момир Мирић, Велики Други надзорник В.Л., Велики обредник Ђ.Ш., Велики мачоноша Н.К., Велики благајник Љ.П., Велики дверник М.П., Велики милосрдник Чеда Васић, Велики Први заставник О.Н., Велики Други заставник Н.Л., Велики исповедник В.Ј., Велики домаћин С.В., Велики хроничар Н.К.

Драгослав Павловић, Велики мајстор 2009-2012; И 2014-2017

Од тог тренутка почиње „ударничко клесање“ и плодносан рад свих ложа и све браће. Ново изабрано руководство је унело велику одговорност према преузетим обавезама и дисциплину у извршавању обавеза. Добрим делом је ново изабрано руководство учествовало у припреми нових докумената за која су по одлуци Савезног већа нацрти рађени у Поштованој ложи *Немања*. До ове изборне Скупштине припремљена је *Констиџиуција*, која је била највиши законодавни акт у ВНЛС. Пре тога постојала је *Констиџиуција ВНЛЈ* из 1919. године, *Констиџиуција Врховној савешта* из 1912. године у којој су Врховном савету дате и неке надлежности које су требале да се пренесу на Велику ложу, *Устави*, који је на свој начин решавао нека питања која нису била у складу са *Констиџиуцијом*, што је допуштало поступања која су непојмљива за масонску организацију и на тај начин често узроковала потресе.

26.12.2009. године организује се прослава Реда на којој учествују сва браћа од Првог до Тридесет трећег степена.

На отварању прославе, после свих гостију уведен је Велики мајстор.

Гранд командер Бр. Драган Ђурић је Великом мајстору, пожелео добродошлицу, топлим речима (прилог број 3).

На тој прослави Велики мајстор Бр. Драгослав Павловић је одржао свој говор (прилог број 4).

Оваква прослава, на којој је било много страних Гранд командера и Великих мајстора дала је елан ВНЛС за даље јачање братског ланца.

Савезно веће је од јуна 2009. године до јуна 2010. године одржало 7 седница. Прва седница је отказана, али надаље ни једна седница није отказана, а сваки Рад је доносио нови ентузијазам. Стање у Великој ложи и свим радионицама је било из дана у дан све боље. С обзиром да после Скупштине настају ферије до септембра, део новог руководства на челу са Великим мајстором је присуствовао Конвенту ВЛФ 20-21. јуна 2009. године. О тој посети је поднет извештај на првом раду Савезног већа. У прилогу број 5 дат је извештај са тог пута.

На тој првој седници 17.10.2009. године је по први пут сачињен прецизан план рада Управног и Савезног већа, тако да су чланови тих органа могли уредно да планирају своје време. Такође, по први пут је усвојен Пословник о раду Савезног већа и тиме створени услови за озбиљан и одговоран рад свих чланова.

На следећој седници 14.11.2009. године, су утврђени предлози следећих докумената:

1. Слободнoзидарско правосуђе;
2. Домаћа уредба;
3. Статут Велике ложе.

На трећој седници Савезног већа 12.12.2009. године донет је план међународне сарадње.

12. јануара 2010. године Велики мајстор ВНЛС прихвата позив Великог мајстора УВЛС за разговор.

На првој седници Савезног већа у 2010. години која је одржана 23. јануара 2010. године поднет је извештај који је дат у прилогу број 6.

На истом Раду донета је одлука одласку у Бања Луку са циљем да се унесе светло у П.Л. *Свети Јован Крстић*.

Друга седница Савезног већа у 2010. години одржана је дана 06. марта 2010. године.

На тој седници донет је први Финансијски план ВНЛС, Одлука о таксама и чланарини и *Плајформа*, о којој је било речи у разговору са ВМ УВЛС. Интегрални текст *Плајформе* дат је прилогу број 7.

На трећој седници Савезног већа која је одржана 24.04.2010. године донете су следеће одлуке:

1. Одлука о враћању ложе *Слобода* са Ор.: Београда под Заштиту ВНЛС;
2. Одлука да ложа *Немања* оснује нови Венчић и истовремено одлука о одобрењу да тај Венчић прерасте у П.Л. *Слободан Јовановић*;
3. Одлука о оснивању Венчића *Константијин Велики Ор.:* Ниш, који оснивају браћа из ложе *Слобода* који су дотле са оријента Ниш путовали на радове у Београд у ложу *Слобода*.
4. Одлука о сазиву Годишње скупштине ВНЛС и материјали за ту Скупштину.

На следећој седници Савезног већа одржаној 29. маја 2010. године на којој су донете важне одлуке и то:

1. Одлука о оснивању П.Л. *Константијин Велики на Ор.:* Ниш;
2. Одлука о предлогу да Скупштина потврди Уговор о пријатељству са Уједињеном Великом ложом Шпаније.

У прилогу број 8 налази се копија Уговора.

5. јуна 2010. године у Риму је одржан Конвент Конфедерације Уједињених великих ложа Европе (GLUDE) на коме су учествовали Велики мајстор ВНЛС Драгослав Павловић и Велики милосрдник ВНЛС Чедомир Васић.

Том приликом су потписани следећи документи:

1. Правила рада Конфедерације;
2. Анекс Уговора о раду GLUDE;
3. Анекси о пријему у GLUDE УВЛ Русије и ВЛ Молдавије;
4. Споразуми са ВЛ Либан и ВЛ Русија.

Ова документа су такође у прилогу бр. 8, заједно са Уговором УВЛШ.

Извештај из Рима Велики мајстор је поднео дана 08. јуна 2010. године, а разматран је на седници Савезног већа која је одржана 25. септембра 2010. године. У прилогу број 9 је извештај у целини.

Годишња скупштина ВНЛС је одржана 12.06.2010. године у Посејдону, а домаћин Скупштине је била П.Л. *Мугроси*. На Скупштини је присуствовало 86 делегата (32 изабраних делегата Поштованих ложа, 18 Великих официра, 25 чланова Савезног већа и 11 Старешина ложа). На Скупштини су присуствовали гости и то: 1) Гранд командер Врховног савета Србије Драган Ђурић, 2) Велики Секретар Удружених Врховних савета света Мишел Базијо; 3) Делегација ВЛФ; 4) Делегација Велике ложе Белгије; 5) Делегација Уједињене Велике ложе Русије; 6) Делегација Уједињене Велике ложе Шпаније; 7) Делегација Велике националне ложе Румуније и 8) Делегација Велике ложе Бугарске.

Присуство великог броја делегата, а посебно посматрача, међу којима је било и доста Ученика, као и великог броја страних делегација је био посебан подстрек за браћу из свих радионица Велике националне ложе Србије.

На следећој седници Савезног већа која је одржана 25. септембра 2010. године, поред осталих текућих питања, разматрани су извештаји са Конвента GLUDE у Риму и са Конвента ВЛФ у Паризу.

На седници Савезног већа одржаној 30. октобра 2010. године на дневном реду су била питања:

- Верификација споразума о сарадњи и признавању са следећим ложама:

1. Либан;
2. Бугарска;
3. Русија;
4. Молдавија.

- Правилник о раду GLUDE;
- Извештај о уношењу Светла у П.Л. *Слободан Јовановић* на Ор .: Ниш;
- Извештај о присуству уношења Светла у Велику ложу Бугарске.

Последња седница Савезног већа у 2010. години одржана је 25. децембра 2010. године на којој је усвојен Правилник о материјално-финансијском пословању, а после рада је одржано Бело вече.

Прва седница Савезног већа у 2011. години одржана је 19.02.2011. године. Усвојено је правило још код доношења плана рада Савезног и Управног већа да се седнице заказују на 15 дана пре дана одржавања. У прилогу број 10 је пример позива на рад Савезног већа.

У 2011-тој години је одржано 7 седница Савезног већа, на којима су разматрана многа питања од виталног значаја за рад Велике ложе, као што су: на првој седници 19.02.2011. – Финансијски план за 2011. годину; на другој седници 11.04.2011. – Обезбеђење потребне опреме и захтеви Радионица; на трећој седници 14.5.2011. – Припрема за Скупштину, дневни ред и материјали и одређивање делегације за Конвент GLUDE који је заказан у Санкт-Петербургу. Четврта седница је одржана

електронски 31.05.2011. на којој су потврђени неки материјали за Скупштину. На шестој седници која је одржана 12.11.2011. године, разматран је Финансијски план за 2012. годину. На свим седницама су разматране три обавезне тачке: Извештај Великог благајника о приходима, расходима и дуговањима радионица; Извештај Великог секретара о раду радионица и Извештај Великог канцелара о међународној сарадњи.

Година 2012. је била веома значајна и препуна догађања, јер је та година посвећена стогодишњици оснивања Врховног савета Србије. Поред тога то је била изборна година.

Од веома важних догађања планираних за 2012. годину издвајамо:

- Конвент GLUDE у Београду од 25-27. маја 2012;
- Братимљење ложа ВНЛС, са ложама ВНЛ Румуније, Бугарске, Шпаније 27. маја 2012.
- Годишња изборна скупштина 16. јуна 2012.
- Прослава Реда 15-17. октобар 2012.

25-27. мај 2012. КОНВЕНТ GLUDE

По Плану GLUDE, а поводом стоте годишњице оснивања масонерије у Србији, 2012. године од 25-27. маја одржан је Конвент GLUDE у Београду. Гости су смештени у хотелу „Асторија“.

Радам Конвента председавао је Велики мајстор ВНЛС Бр. Драгослав Павловић.

Програм за одржавање Конвента GLUDE и братимљења ложа дат је у прилогу број 11.

Фотографија радног Председништва на конвенцији GLUDE одржаном у Београду 25-27. маја 2012. године²⁵.

²⁵ Ова фотографија је поново објављена у *Новостима* 03.06.2012. године у тексту који су *Новости* писале о прослави РВЛС.

Јавност је била изузетно добро информисана о догађајима.

Ево неколико примера у прилогу број 12.

Текстове у вези овог догађаја су имала и друга средства информисања (*Полиџика, Блиц, РТС* и др.)

Након завршетка Конвента GLUDE, 26.05. у 19:30 одржан је величанствени Рад Велике националне ложе Србије на Ученичком степену на коме је извршено масовно масонско братимљење између ложа које раде под заштитом ВНЛС и ложа које раде под заштитом ВНЛ Румуније, ВЛ Бугарске, Италије и УВЛ Шпаније. Рад је одржан у великој дворани сајмишта „Посејдон“ на коме је присуствовало преко 250 учесника.

По завршетку рада организована је гала вечера, која је уз музику трајала до зоре.

Савезно веће ВНЛС је у 2012. години до Скупштине одржало 4 рада на којима је одлучивало о свим битним питањима за даљи рад и напредак ВНЛС, а нарочито за достојно обележавање стоте годишњице стварања масонерије у Србији.

С обзиром да је то била и изборна година, Савезно веће је посебно обратило пажњу на добре припреме за изборе, како би избегли ломове, који су се најчешће догађали због амбиција појединаца. Због тога је припремљен документ о начину кандидовања за све функције, почев од кандидата за делегата Скупштине, кандидата за делегата Савезног већа, кандидата за Велике офицере до кандидата за Великог мајстора и његових заменика, затим поступак избора. Све то је прописано у *Конституцији* и *Статути*, али је у овом документу дато шире објашњење и прецизирани термини, рокови, поступци. Такав документ је стављен на јавну дискусију у свим радионицама, а онда усвојен. Након усвајања тог документа благовремено су и формално расписани избори. У том периоду су доношене и нове одлуке о братимљењима и о многим другим питањима.

На четвртој седници у 2012. години је донета одлука о сазиву Скупштине за 16.06.2012. године и утврђен дневни ред Скупштине.

Једнаку подршку предлога који су потекли из ложа добила су два кандидата, актуелни Велики мајстор Бр. Драгослав Павловић и заменик Великог мајстора Проф. др Бр. Бранко Медојевић. Приликом утврђивања кандидата о којима ће се гласати на Скупштини Велики мајстор, Бр. Драгослав Павловић није прихватио да се поново кандидује, док је Бр. Бранко Медојевић прихватио кандидатуру и практично остао једини кандидат за Великог мајстора.

Скупштина 16.06.2012. године је једногласно изабрала Бр. БРАНКА МЕДОЈЕВИЋА за Великог мајстора, а Бр. Драгослава Павловића дотадашњег Великог мајстора проглашава за Почасног Великог мајстора.

На Скупштини је дотадашњи Велики мајстор поднео Извештај, дат у прилогу 13.

На Скупштини је присуствовао велики број страних делегација. Посебно место заузима присуство доајена француске масонерије Бр. Мишел Базијо (80 година), у својству Великог секретар Врховних савета Света. У вези са тим НИН је објавио извештај са те Скупштине и посебно интервју са Бр. Мишелом и Гранд командером ВСС Драганом Ђурићем (прилог број 14).

Рад Велике ложе после избора је настављен темпом који је већ био устаљен у обедијенцији.

Све је било подређено даљем учвршћивању братског ланца и прослави стоте годишњице српске масонерије.

15.10.2012. ПРОСЛАВА РЕДА ПОВОДОМ 100 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА ВРХОВНОГ САВЕТА СРБИЈЕ

12. фебруара 2012. године у 13 сати, одржан је рад Врховног савета Србије на коме је прва тачка дневног реда гласила: „Стогодишњица ВСС“.

Одмах је основан организациони одбор за припрему прославе састављен од Генералних инспектора 33^о у саставу:

1. Драгослав Павловић, председник,
2. Н. А., члан,
3. Момир Мирић, члан,
4. Драган Мартиновић, члан,
5. М. К., члан,
6. Чеда Васић, члан,

7. Организациони одбор је овлашћен да ангажује чланове ВС и ВНЛС према потреби и свом избору.

Сачињен је и усвојен детаљан план активности и подељена задужења (прилог број 15).

Пред почетак прославе, без било какве рекламе и пропаганде, јавност је почела да се укључује.

Први је АЛО дао ексклузивни чланак 11.10.2012. године, а затим и неки други листови (прилог број 16).

Програм донет фебруара 2012. године, функционисао је беспрекорно. Дан прославе је спремно дочекан.

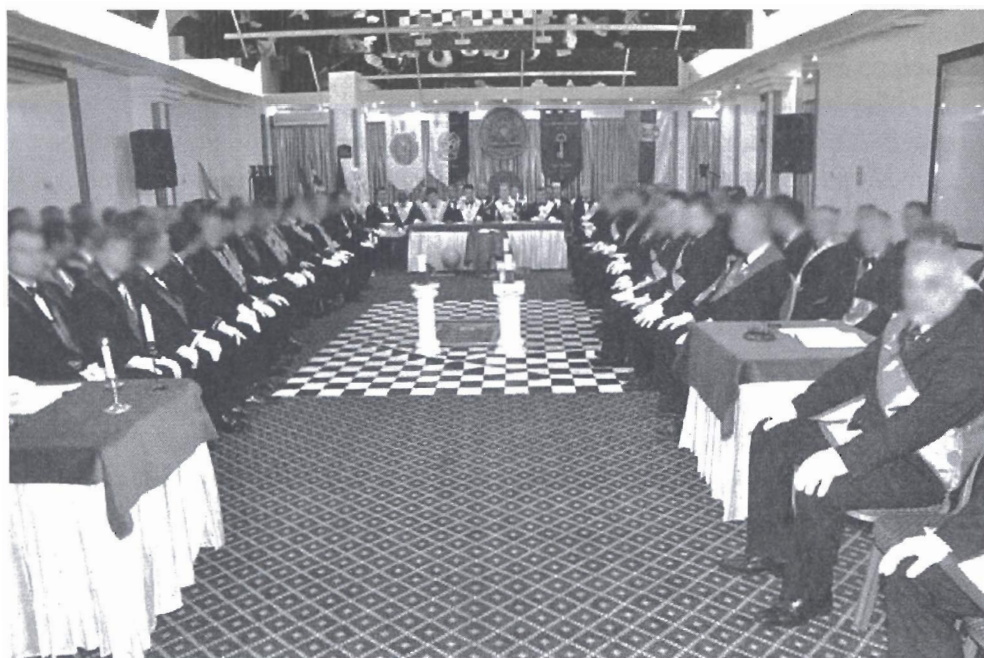

*Проф. др Бр. Бранко Мегојевић,
Велики мајстор 2012-2013.*

Овако је изгледао припремљен Храм у Хотелу „М“:

Овако је изгледао Храм за време Рада:

Тренутак кад Гранд командер ВС Србије, предаје повељу о почасном чланству Жаку Розену Великом секретару Врховног савета Француске.

Обраћање Жака Розена Гранд командеру и свим присутним

Са овим су практично окончане све активности које су се односиле на обележавање стоте годишњице оснивања Врховног савета Србије и стварања услова за обједињавање свих српских масона и формирање Велике ложе, које се на жалост остварило тек 1919. године.

Активности Велике ложе су се наставиле решавајући текућа питања, нарочито организационог и финансијског карактера, као посебно ширења братског ланца и ван граница наше земље.

У првом полутођу 2013. године – летњем семестру ВНЛС је одржала 4 седнице Савезног већа, на којима се углавном радило на усаглашавању нормативних аката са изменама у Законима и отклањање неусаглашености између појединих аката.

Нажалост Великој националној ложи Србије је задесила несрећа изненадном смрћу Великог мајстора Проф. др Бр. Бранка Медојевића. Брат Бранко се преселио на Вечни Исток 02. јула 2013. године.

Поред несреће што је ВНЛС изгубила свог Великог мајстора, изгубљен је и спокој чланства јер су се поново пробудиле амбиције појединаца, који иначе немају подршку у радионицама.

Решавајући ово питање у жалости, Савезно веће је желело да избегне да се отвори питање избора новог Великог мајстора, па је широко прихваћено мишљење да у том часу дужност Великог мајстора треба да преузме његов заменик Бр.: Момир Мирић, иначе један од чланова са најдужим масонским стажом, члан Поштоване ложе *Брајтсиво* која је врло често својом активношћу, посвећеношћу и ставовима служила за углед. Бр.: Момир Мирић се опирао, истичући да ће радити и све помагати максимално, али се не осећа спремним да води обедијенцију. Након убеђивања чланова Савезног већа, па и Врховног савета Србије, Бр.: Момир Мирић се прихватио дужности.

Момир Мирић, Вршилац дужности Великог мајстора 2013-2014. године

Један број браће који су сматрали да су спремни да буду Велики мајстори, заборавили су на несрећу која нас је задесила и почели да користе мекоћу ставова Бр.: Момира Мирића и практично навелико отварају лобирања за место Великог мајстора.

С обзиром да то постаје најважније питање у тренутку, јер је претило да поново створи раздор у ВНЛС, Врховни савет је закључио, пре свега и због тога што су носиоци тих амбиција били чланови Врховног савета, да треба да се укључи и помогне решавању

тог проблема. На седници Врховног савета одржаној у Крагујевцу Врховни савет је закључио да је Бр. Драгослав Павловић једини могући кандидат и апелује на Бр. Драгослава да и поред његовог образложења да је преоптерећен личним обавезама и да би требало неко други да се прихвати те дужности, да схвати ово као велику обавезу и потребу да се поново стави на располагање ВНЛС-у. Са тим се није сложио Бр. М.К., који је у том периоду био Генерални секретар ICUGL, и који је сматрао да он треба да буде кандидат, али није добио подршку ни једног члана ВСС. У исто време, све чешће су се чули гласови из радионица, да би Драгослав требало поново да прихвати позицију Великог мајстора, како се не би поново урушили односи у ВНЛС. И поред подршке свих радионица, на Скупштини је за избор Бр. Драгослава за Великог мајстора у новом другом мандату било два гласа против. Иако је од 74 делегата, 72 гласало за Бр. Драгослава, знало се одмах да се претенденти на положај Великог мајстора неће смирити и да ће бити врло тешко мирно водити ВНЛС.

На првој седници Савезног већа, одржаној дана 13.09.2014.г. донете су неке важне одлуке, између осталих и о раскиду уговора за коришћење храма у Посејдону (Прилог број 17).

Разлози за раскид Уговора о закупу Храма били су двојаки:

Први разлог, браћа М.К. и М. К. незадовољни предлогом за избор Великог мајстора почели су да опструирају припреме за одржавање Скупштине. Последња опструкција, због које се тада кандидат за Великог мајстора одлучио на такав корак, је та да је власник Посејдона Бр. М. К., не обавештавајући никога из Велике ложе која је имала Уговор за коришћење Храма и која је у последњих 4 године уложила око 25.000 евра у сређивање истог, издао део објеката на коме су на 6 дана пре Скупштине почели обимни грађевински радови тако да се у Храм не може ући. У покушају да се то привремено прекине и створе услови да Храм буде на располагању Бр. М.К. се није понео ни братски ни људски. У таквој ситуацији Заменик Великог мајстора, који је вршио функцију В.М., Велики Секретар и кандидат за В.М. су договорили да се хитно успостави контакт са Хотелом „М“ и обезбеди простор за одржавање радова, као и простор за смештај опреме. Велики секретар Бр. В.М. је постигао договор са Хотелом „М“ и обезбедио неопходан простор.

Други разлог, услови које је понудио Хотел „М“ су били повољнији, јер није требало вршити било каква улагања, а цена је била нижа и поред тога добијено за ту нижу цену 20 ручкова по раду.

Раскид уговора о закупу је подстакao неслагања која су Бр. М.К. и М.К. већ отворили.

С обзиром да се датум уношења Светла у РВЛ Словенија приближаваo, решавање проблема односа је привремено одложено.

20. СЕПТЕМБАР 2014. ГОДИНЕ

Овај датум има велики значај за ВНЛС, јер је ВНЛС уз сагласност ВЛФ унела светло у једну Велику ложу на Балкану, која је аутоматски призната и од ВЛФ, примљена у ICUGL и призната од свих Великих ложа чланица Конфедерације Уједињених великих ложа света. Није само велики значај због ширења братског ланца и давања значаја ВНЛС-у да буде Мајка-Ложа некој Ложи коју истовремено прихвата и признаје велики број Великих ложа у свету, него и политички значај, јер су пре распада Југославије Србија и Словенија биле чланице исте државе, па су се разишле, тако да је овај чин веома битан и за поновно јачање братског поверења између те две државе на Балкану.

Ова тема је била зачета још 2012. године, када је ВНЛС председавала заседању GLUDE у Београду, када су представници РВЛ Словеније примљени да буду посматрачи на том заседању.

Овај чин има и посебно значење што је ВНЛС у стогодишњој традицији први пут била у улози Мајке-Ложе. Према неким сведочењима и из Србије и из Бугарске, Велика ложа Југославија је 1992. године, уз противљење УВЛ Немачке, унела светло у Велику ложу Бугарске, али о томе нема писаних докумената, тако да је уношење Светла у РВЛ Словеније чин који је забележен и признат у свету.

У међувремену, на адресу Великог мајстора, стигао је позив из Велике ложе „Принс Хол“ из Атланте, која позива ВНЛС да пошаље делегацију на годишњи конвент.

На другој седници Савезног већа: одржаној 29. новембра 2014. године, такође су донете неке битне одлуке (Прилог број 18).

Трећа седница Савезног већа, одржана је 19. децембра 2014. године електронским путем.

Предмет електронског гласања су биле измене и допуне *Стајџуша*, које су усвојене на Скупштини још 08. јуна 2013. Године, али те измене и допуне нису биле регистроване код АПР-а у то време, те да би се избегла казна за неблаговремену регистрацију, поново је Савезно веће по овлашћењу Скупштине усвојило те измене и допуне, које су затим одмах и регистроване у АПР-у.

Четврта седница Савезног већа одржана је 07. фебруара 2015. године. Одлуке донете на овој седници наведене су у Прилогу број 19.

Почетком марта 2015. године одржана је ванредна седница Управног већа у Нишу на којој између осталог формирана радна група у саставу: Велики беседник Бр. Ј.Ш.; Велики архивар Бр. Дејан Чикара; Бр. Д.Б. и Бр. Момир Мирић да на основу најновије *Конститиуције ВЛФ* која је

преведена на српски језик, припреме нову *Констиџуцију ВНЛС*, како би сва акта ВНЛС усагласили са актима ВЛФ изузимајући делове који су у зависности од националног законодавства. Нова *Констиџуција* је урађена и усвојена на Скупштини 11.06.2016. године са одложеним дејством од 6 месеци, под условом да се у том року израде *Општи пројиси* који прате *Констиџуцију*. Истовремено је усвојена *Декларација о принципима ре-јуларности*. Такође је прихваћено да се текст о *Старим дужностима* из *Андерсонових Констиџуција* и објашњења хијерархије *Древних међаша* нађу у прочељу *Констиџуције*. Нажалост, радне групе задужене за израду *Општих пројиса* још увек до писања овог текста нису завршиле свој посао, па је и примена *Констиџуције* морала да буде поново одложена.

ОДНОСИ СА ВРХОВНИМ САВЕТОМ

У међувремену, док је вођен поступак за утврђивање одговорности Бр. М.К. и Бр. М.К., пошто су они иначе били и чланови ВСС, 4 члана ВСС су стали у њихову одбрану (Бр.Д.М., Бр.В.Р, Бр. Б.С. и Бр. М.Ђ.) инсистирајући да испитивање одговорности чланова ВСС треба да спроводи ВСС. Став Велике ложе је био да су се они огрешили о прописе ВНЛС, као Мајстори Краљевске уметности, и да су органи ВНЛС једини позвани да о томе одлучују. Тај став је подржао и Гранд командер Драган Ђурић. Незадовољни таквим ставом Гранд командера, четворица чланова ВСС без знања Гранд командера сазову Врховни савет Србије састављен од њих четворице и двојице суспендованих од стране ВНЛС, (који се по *Констиџуцији ВСС* из 1912. аутоматски искључују из свих активности у јурисдикцији до окончања поступка) и доноси:

1. Декрет о суспендовању рада ВНЛС; (декрет у прилогу 20)
2. Декрет о суспендовању Великог мајстора, два Заменика ВМ и још 6 Великих официра ВНЛС
3. Декрет о суспендовању Гранд командера Драгана Ђурића (декрет у прилогу број 21).

С обзиром да ВСС, чак и да је легално одржао Рад и да је имао потребну већину, није могао да донесе ни један од донетих декрета, а поготову што је тај састанак нелегалан, за четворицу чланова ВСС је покренут поступак за утврђивање одговорности у ВНЛС, јер им је чланство у ВНЛС такође и основ за чланство у ВСС.

Истовремено Гранд командер се писмено ограддио од срамног декрета самозваног ВСС, суспендовао са рада у јурисдикцији творце декрета и привремено суспендовао рад на вишим степеневима (у прилогу број 22 писмо и декрети)

Као што је већ напред речено, историја се понавља. Бр. Д.М. бивши Велики мајстор је искључио из Плаве ложе Бр. Д.З. бившег Гранд командера зато што је са нивоа ВСС суспендовао рад Плаве ложе (декрет у прилогу број 23), а сад је и сам организатор повлачења истог потеза, као да је заборавио догађаје у којима је био учесник, само у обрнутој позицији. У истом прилогу 23а је и Одлука Савезног већа о изгласавању неповерења самопроглашеном ВСС и којом се даје безрезервна подршка Гранд командеру Драгану Ђурићу.

25. априла 2015. године Савезно веће ВНЛС је усвојило *Конкордаи*, који су претходно потписали Велики мајстор и Гранд командер. Овим документом су прецизно подељена овлашћења и обавезе (у прилогу 23б).

Раскол који је настао тим поводом, резултирао је искључењем поред двојице Ббр. М.К. и Бр. Д.М., Б.С., В.Р., М.Ђ. који су себе прогласили за ВСС и донели декрете о суспендовању радова у Плавој ложи и суспендовању Великог мајстора и још 8 Великих официра. Упоредо са тим Савезно веће је суспендовало радионице које нису годинама успеле да створе услове за регуларан рад и које такође не извршавају своје финансијске обавезе и то: *Свејлоси Балкана Ор.*; *Пријеполје*; *Св. Јован Крстићки Ор.*; *Бања Лука*; *Свиштане Ор.*; *Бијељина*; *Досићев Ор.*; *Нови Сад*, које све заједно нису имале више од 20 активних чланова.

Искључени чланови ВСС су се брзо организовали, позвали к себи суспендоване ложе и основали нову обедијенцију под називом „Велика ложа Србије“, а затим покушали да у Паризу представе како су они регуларни, да је ВНЛС нерегуларна и да треба признати њих неколико као једини Врховни савет Србије, што наравно у Паризу није прошло.

И овај пут до раскола долази због незнања са једне стране и због тога што се с времена на време појави неко чије амбиције нису у складу са масонским законима и филозофијом.

19. јуна 2015. године свечано је у Паризу потписан ДЕКРЕТ о препознавању и сарадњи Велике Ложе Француске (GLdF) и Велике националне ложе Србије (ВНЛС). Тим поводом је Велики мајстор GLdF, Марк Анри (Marc Henry) приредио коктел у Храму GLdF. (Декрет у прилогу број 24.)

26. децембра 2015. године. Савезно веће је, између осталог, размотрило напредак на изради Конституције, одобрило да П.Л. *Немања* оснује и свој четврти Венчић од оснивања – *Сивеван Сремац Ор.*; Ниш и одобрило афилиацију П.Л. *Србска задруга*.

27. фебруара 2016. године. Савезно веће је упутило *Конституцију*, *Сигаре дужности*, *Древне међаше* и *Декларацију о принципима регуларности* на јавну расправу.

Оформљена је радна група МКУ која треба да прати рад П.Л. *Србска задруга*. Савезно веће је информисано да су за афилиацију заинтересоване и ложе *Слоја, Рад и Посијојансиво* Ор.: Београд и Дунав Ор.: Нови Сад који су обавили разговор са Великим мајстором.

09. априла 2016. године. Поред редовних питања о којима Савезно веће расправља, сумирани су резултати јавне расправе о Конституцији и документима и наложено радној групи да за следећу седницу предложи коначан текст докумената. Донета је одлука о формирању П.Л. *Стиван Сремац* Ор.: Ниш и донета одлука да се одобри П.Л. *Кнез Михаило* да оснује свој Венчић *Кнез Лазар* на Ор.: Крушевац.

21. мај 2016. године. Усвојен је текст Конституције ВНЛС који је усглашен са Конституцијом ВЛФ, као и *Принципи реуларности*. Ова документа се упућују Скупштини на усвајање. Донета је одлука да се редовна Годишња скупштина одржи 11. јуна 2016. године и за исту утврђен дневни ред. На основу извештаја радних група о праћењу рада ложа које раде „под ведрим небом“ одлучено је да се предложи Скупштини да се афилијују ложе *Слоја, Рад и Посијојансиво, Србска задруга* и *Дунав*.

05. новембар 2016. године. Као „гром из ведра неба“, на прослави Реда Гранд командер је, узгред, кроз своје излагање рекао да се очекује да ће ВЛФ у децембру признати Велику ложу *Sub Rosa* Ор.: Београд. Велики Канцелар ВЛФ је такође у свом обраћању изјавио да ће ВЛФ признати *Sub Rosu*.

Скоро сва присутна браћа су била веома непријатно изненађена, посебно Велики мајстор ВНЛС Бр. Драгослав Павловић. Сутрадан је то изазвало буру реакција. Пошто је било много страних гостију, није било прилике за разговор са Гранд командером, тим пре што ја Велики мајстор после рада одмах отишао за Ниш.

Велики мајстор је одмах упутио протестни меил Гранд командеру, са питањем како је то могло да се деси а да ВНЛС није обавештена. Хитно је одржана седница Управног већа, послат оштар Демарш и Врховном савету Србије и ВЛ Француске и затражено од ВЛФ да хитно прими делегацију ВНЛС на челу са Великим мајстором, како би се разјаснило како је то могуће а да ВНЛС није питана за сагласност, па чак ни обавештена.

ВЛ Француске је одмах прихватила долазак наше делегације коју су чинили: Велики мајстор Бр. Драгослав, Велики канцелар Бр. П.П. и Старешина П.Л. *Ђорђе Вајферџ* Бр. Н. В.

Делегацију су примили Велики канцелар ВЛФ, два његова заменика и будући Велики канцелар ВЛФ, који у јуну преузима дужност Великог канцелара.

Велики канцелар је обавестио Великог мајстора ВНЛС и делегацију да се ради о неспоразуму, јер их је *Sub Rosa*, наводно, обавестила да смо се ми са тим сложили. Гранд командер је испричао исту причу. Међутим, пошто је делегација ВНЛС изразила неслагање, позивајући се на потписани Декрет, по коме је ВЛФ признала ВНЛС као једину масонску власт у Србији, и затражила да се од тога одустане, Велики канцелар је обавестио делегацију да је већ обавио разговор са Великим мајстором ВЛФ и да се то питање скида са дневног реда.

24. децембра 2016. године. Тек на овој седници је усвојен буџет за 2016. годину, јер је у току године више пута та тачка скидана са дневног реда и донета је одлука да се одобри П.Л. *Побрајтим* да оснује Венчић *Истиок* у Зајечару.

26. фебруар 2017. године. На овој седници су донете неке од врло важних одлука и то:

Одлука о расписивању општих избора у обедијенцији.

Усвојен је програм организације семинара *Иницијацијски сусрети* за који су реферате спремали ВНЛС, ВЛ Француске, ВНЛ Румуније и ВЛ Бугарске. Позване су све Велике ложе Европе. На том семинару је учествовало много страних делегација, а Велики мајстор ВЛФ је први пут био у Србији. Семинаром су председавали Велики мајстор ВНЛС Бр. Драгослав Павловић и Велики мајстор ВЛФ Бр. Филип Шаруел. Семинару је присуствовао велики број браће из ВНЛС, ВЛФ, ВНЛР, ВЛБ, УВЛ Русије, ВЛ Грчке, ВЛ Италије, Председник и Генерални секретар ICUGL. То је био први такав семинар, који је постао традиција у ICUGL. Рад у име ВНЛС је припремио и читао Велики архивар ВНЛС Бр. Дејан Чикара.

Донета је декларација о Унеску, са циљем да се упути свим Великим ложама света са којима имамо сарадњу.

Изборна Скупштина 10. јун 2017. године

Тог дана је у 10:30 почело ритуално увођење делегате и гостију. По први пут после 1996. године имали смо више (три) кандидата. Велики утицај политичког плурализма и буквално схватање изборне демократије допринело је да се скоро годину дана на одређени начин водила изборна кампања, што за масонске прилике није добродошло. Колико год да се органи ВНЛС трудили да не дође до раздора, него да избори буду права братска конкуренција у спремности да се уложи максимум у побољшање рада и јачање братског ланца у томе се није потпуно успело, јер је током године било извесних варница, а неки кандидати су обилазили ложе и, као за државне изборе, обећавали одређене повластице и сл. Избори на Скупштини су спроведени тајним гласањем регуларно, али је морало да

буде по први пут и другог круга. Да је братска љубав била на нивоу, да је било међусобног поштовања кандидата, логично је било, како учи масонска филозофија, да се уједине снаге сва три кандидата и да се два кандидата који су изгубили изборе укључе и помогну брату који је победио. Напротив, један је убрзо узео часни отпуст, а други напустио своју ложу и куца на комшијска врата. То је практично био одраз истине и истинске жеље кандидата да допринесу развоју своје обедијенције.

На изборима дана 10. јуна 2017. године у другом кругу тајног гласања за Великог мајстора изабран је брат Никола Митровић, члан Поштоване ложе *Подбрашћим Ор.*: Београд (у коју је иначе примљен као *луфшон*, тј. син слободног зидара).

Велика национална ложа Србије је наставила свој успешан рад и развој до данас. Најбољи доказ за то је све већи број иницијација и интересовања за нашу обедијенцију.

Може се закључити да су створени сви услови за успешан рад обедијенције која на данашњи дан броји више од 500 редовних чланова.

Иако смо горе говорили углавном о проблемима и ложама које су из ових или оних разлога напустиле ВНЛС, период од 2000. године до данас је био веома успешан.

Из прегледа *Редослед инсталацирања ложа* датог у прилогу број 25, а који се односи на ложе које су радиле у периоду 1919-1940. под заштитом ВЛ Југославија, затим након буђења Велике ложе Југославија наставиле да раде под њеном заштитом, а код разних подела биле на некој другој страни и сада афиловане под заштиту ВНЛС, као и ложе које су основане или пробуђене од стране ВНЛС, може се закључити да је пробуђен или основан велики број ложа. Занимљиво је да неке ложе још увек нису успеле да се консолидују па су и по два пута успављиване.

*Никола Митровић, актуелни
Велики мајстор, изабран 2017. године*

У доњој табели можемо видети списак свих ложа које тренутно раде под заштитом ВНЛС.

ЛОЖЕ КОЈЕ ДАНАС РАДЕ ПОД ЗАШТИТОМ ВНЛС

Број Ложе	Год. форм.	Год. успав.	Год. буђења	Год. заштите	ИМЕ ЛОЖЕ	Оријент
2	1881	1882		2016	СРБСКА ЗАДРУГА	Београд
3	1883	1940	1990	2016	СЛОГА,РАДИПОСТОЈАНСТВО	Београд
4	1890	1940	1990	1990	ПОБРАТИМ	Београд
5	1892	1914	2004	2004	НЕМАЊА	Ниш
18	1925	1940	2003	2003	СЛОБОДА	Дубровник / Београд
33	1939	1940	2004	2004	БРАТСТВО	Загреб / Шабац
36	1996			1996	ЂОРЂЕ ВАЈФЕРТ	Београд
37	2000	2009	2013	2013	СВЕТИ САВА	Београд
39	2006			2006	ДРАГАН МАЛЕШЕВИЋ ТАПИ	Београд
42	2009			2009	ТИМАКУМ	Књажевац
44	2010			2010	СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ	Ниш
45	2010			2010	КОНСТАНТИН ВЕЛИКИ	Ниш
46	2010			2016	ДУНАВ	Нови Сад
47	2014			2014	КНЕЗ МИХАЈЛО	Крагујевац
48	2015			2015	МИХАЈЛО ПУПИН	Београд
49	2016			2016	СТЕВАН СРЕМАЦ	Ниш
50	2016			2016	КНЕЗ ЛАЗАР	Крушевац
51	2017			2017	ИСТОК	Зајечар
52	2013			2017	ДИМИТРИЈЕ МИТРИНОВИЋ	Београд
53	2018			2018	СВОД	Нови Сад
54	2018			2018	ЈУСТИЦИЈА	Ниш
55	2018			2018	Г9	Подгорица
56	2018			2018	QUATUOR CORONATI	Београд

Радна група која је радила на припреми ове монографије имала је за циљ да појасни настанак и чврсту везу Велике националне ложе Србије са Великом ложом Француске од оснивања Велике ложе Срба, Хрвата и Словенаца „Југославија“ до данас. Затим, да документује да баш ова обе-дијенција баштини историју српске масонерије, без обзира што многи други на то претендују, прикривајући пропусте и нерегуларности помоћу којих су добили некакав статус.

Такође, радна група је желела да истакне најзначајније проблеме са којима смо се деценијама борили и да их посебно подвуче, без икакве жеље да их стављамо „под тепих“. Циљ нам је био да створимо услове да браћа која ће у наредном периоду бити у позицији да одговарају за успешност рада обедијенције, поучена и опоменута нашим (не)искуством, не праве исте пропусте и грешке какве смо ми правили. Нарочито је битно да наши Помоћници и Ученици схвате да у изградњи самог себе постоје многе странпутице на којима их могу чекати многе препреке и замке које морају избећи или превазићи.

У највећем броју случајева за браћу поменуту у овој књизи, користили смо само иницијале (почетна слова имена и презимена), поштујући заклетву да „никога нећемо одати“, осим имена браће која су се сама обелоданила на разне начине или су се преселила на Вечни исток.

Независно од тога кроз какве смо све ломове прошли, Велика национална ложа Србије (како год се звала у прошлости) је доживљавала и веома светле тренутке и успехе какве немају ни неке Велике ложе које раде много дуже и без прекида и ломова. У сваком случају, на нашем подручју можемо се дичити постигнутим резултатима, чврстином братског ланца и величином братске љубави на сваком кораку.

Можемо још поменути да је све време једна од важних активности ВНЛС била организовање хуманитарних и милосрдних акција, као што то и приличи једној масонској обедијенцији. Таквих активности је било много, како акција које је покретала ВНЛС тако и акција које су водиле савезне ложе које раде под заштитом ВНЛС.

С обзиром на то да се држимо начела „помози и ћути“, не желећи да се тиме хвалимо, овде ћемо поменути само неке. На пример, након пресељења на Вечни исток Старешине ложе *Досиџеј Ор* :. Нови Сад, Бр. Станка Димића, чија је супруга и сама тешко болесна остала са двоје малолетне деце, ВНЛС је стипендирала ту децу до завршетка школовања. Затим, за време великих поплава Обреновца и околине, поред издвајања дела средстава за општу хуманитарну акцију, Велика ложа је дала завидну помоћ свом брату коме је поплава уништила дом и осталу имовину. Многе ложе су појединачно поклањале одређену опрему здравственим установама. П.Л. *Слобода Ор* :. Београд традиционално организује прикупљање књига за децу на КиМ и у Македонији, итд, итд.

Велика национална ложа Србије има веома добру основу за светлу будућност, поготову у чврстом братском ланцу са Великом ложом Француске и Великим ложама окупљеним око ње.

У наставку текста дат је поглед у будућност који нам предочава какву Велику ложу и какве радионице заслужује сваки иницирани брат. Надамо се да ће сва браћа дати све од себе да тако буде!

Поглавље 6. Поглед у будућност масонерије какву заступа Велика национална ложа Србије

Прошлост је само сећање, будућност тек визија, а садашњост, стешњена између то двоје, јесте оно што преостаје и што нам веома лако измиче. Према масонском схватању, прошлост је традиција која скупља и преноси поуке и знања, будућност је план остварења онога што у нашој визији замислимо, а садашњост је рад и само рад, рад који не престаје и неће престати све док Велико дело не буде остварено. А то Велико дело није ништа друго до просветљено и племенито човечанство повезано у нераскидиви братски ланац. Такво схватање прошлости, садашњости и будућности негује Велика национална ложа Србије (ВНЛС).

У исто време, свесни смо величине и тежине задатка који носимо на својим плећима. Са наших очију је скинут повез незнања и заблуда, и зато се непрестано уздижемо радом на себи како бисмо одолели изазовима и притисцима времена и околностима које се постављају пред нас као препреке и искушења. Поучени личним искуством скоро тродеценијског рада након буђења масонске линије Велике Ложе Југославије, као њен верни наследник и следбеник, али и искуствима других масонских обедијенција широм планете, дајемо све од себе да помогнемо у изградњи бољег човека и бољег света.

Велика национална ложа Србије је самостална и, сагласно свом имену, истински национална масонска власт која све своје одлуке доноси независно и одговорно. Ипак, као млада и тек обновљена обедијенција, морала је потражити Светлост и пронаћи неки узор за себе у масонском свету. Поштујући традицију, Велика национална ложа Србије је одлучила да се у свом раду угледа на Велику ложу Француске (La Grande Loge de France – GLdF), од које добија свесрдну братску љубав и подршку, али која се никада и ни у једном тренутку није мешала у унутрашње ствари Велике националне ложе Србије. Чак ни онда, када смо ми сами, у тренуцима збуњености и очаја, тражили да се на неки начин интервенише са стране, увек су нас достојанствено и мудро враћали са поуком да своје проблеме морамо решавати сами, и да је то најчеститија масонска помоћ коју нам могу дати.

Због свега тога ВНЛС исказује поштовање и захвалност Великој ложи Француске, и са радошћу се присећа чланка из часописа *Шестар*, објављеног 1928. године, у којем је дат извештај о присуству делегације Велике ложе Југославија о учешћу на раду конвента масонске интернационалне асоцијације. Делегација Велике ложе Југославија је том приликом присуствовала и Дану Шкотског реда који су организовали Врховни савет Француске и Велика ложа Француске, у улици Путо (rue Puteaux), управо на истој адреси коју ми данас са задовољством посећујемо као радо виђени гости, и напајамо се благословима чисте братске енергије која зрачи из вишевековне непрекинуте масонске традиције.

Стр. 56.

»S E S T A R«

Број 3.

Извештај о раду консултативног комитета и конвента масонске интернационалне асоцијације у Паризу од 27.—30. децембра 1927. године.

Нашу делегацију сачињавали су: потписати и Браћа: Алфред Бернет, Јемац Пријатељства код Вел. Ор. Француске, Жил Броние, Јемац Пријатељства код Вел. Ложе Француске, Дуниш Томић и Влад. Мариновић.

27. децембра, у уторак у 10 часова отпочео је Комитет свој рад.

После поздравне речи председавајућег Бта Мањета, Вел. Мајетора Вел. Ор. Белгије, Бт. Mossaz, привремени Вел. Канцелар, чита свој „морали“ извештај о раду А. М. I. Поводом овога извештаја није била дискусија и Комите га прима за свој.

Затим чита Бт. Готшалк, Административни Канцелар свој извештај. Како је овај извештај сасвим података о административном раду и финансијском стању А. М. I. садржавао и рефлексије Бта Готшалка на поједина ни-

(Делови извештаја објављено у предграјном масонској часопису „Шестар“, број 3, стр. 56, из 1928. године. У њему се налазе извештаји о присуствовану делегације ВЛЈ на заседању Конвента Масонске Интернационалне Асоцијације у Паризу 1927. године.

Пошто је већ било време да Бта присуствују свечаном раду који је под називом Fête de l'Ordre Ekossais приредио Врх. Савет Шкотског Реда у Француској и Вел. Ложа Француске, то је Бт. Мањет заказало састање Комитета за сутрадан 28. децембра у 10 часова изјутра.

СВЕЧАНИ РАД ШКОТСКОГ РЕДА

одржан је у свечаном Храму Велике Ложе Француске у rue Puteaux. 8 Почео је у 6 часова у вече и изведен је потпуно по програму и са свом масонском поштом и ритуалним дочеком и увођењем иностранних делегација

(У истом броју овог часописа, на страни 58. је извештај о присуствовану прослави Дана Реда, који су организовали Врховни савет Француске и Велика ложа Француске.)

Да бисмо знали куда идемо, морамо најпре знати одакле долазимо. Да бисмо уопште говорили о плановима за будућност морамо се најпре ослонити на поуке из прошлости. Будућност се управо и заснива на правилно наученим ранијим лекцијама и успешном решавању изазова које нам намеће садашњост.

Масонерија је институција која у своме раду користи симболе, а међу најпознатије свакако спадају њени носећи стубови који симболички подржавају сваку ложу и на којима горе звезде Мудрости, Снаге и Лепоте. Стога ћемо и нашу визију будућности поставити на та три стуба, у мало модификованом али примереном смислу.

Први стуб – Мудрост – припада Великој ложи. Она је та која, попут двоглавог орла, истовремено гледа и у прошлост и у будућност, извучи поуке из прошлог рада и осмишљава визију будућности.

Други стуб – Снага – припада савезним ложама, као основним ћелијама масонског живота и рада.

Трећи стуб – Лепота – припада Ученицима, а у ширем смислу сваком масону понаособ.

Први стуб будућности – Поуке из прошлости

Као ни било која друга организација ни масонерија није савршена, из простог разлога што сваку људску организацију чине људи – а људи нису савршени. Да јесу, масонерија не би ни имала разлога да постоји. У протеклих неколико деценија постојали су озбиљни изазови на које се морало одговорити, сходно знању и способностима. Све те тешкоће и изазови у раду нису специфични само за Велику националну ложу Србије, јер ни друге обедијенције у земљи и свету нису поштеђене истих или сличних препрека.

Педесетогодишњи сан, којим је силом прилика чврсто спавала Велика ложа Југославија, имао је своје очигледне последице по интелектуално-морално биће нашег човека. Данак је платио читав обновљени масонски покрет у Србији, који се, пробудио 23.6.1990. године од стране првог послератног Великог мајстора Зорана Ненезића, даље развијао и гранао у многим правцима и верзијама, као што смо видели у претходним поглављима.

Тај период након буђења можемо окарактерисати као прилично хаотичан и немиран, у којем смо прележали све „дечје болести“ рађања једне здраве масонске организације. Када се темељно сагледају сви ти проблеми се могу приписати одређеном броју мање или више очигледних разлога. У циљу конкретизације и расветљавања онога што може

послужити као поука и опомена за будућа времена, покушаћемо овде да их сумирамо.

Навешћемо најпре неке битније **објективне слабости** на које се мало могло утицати.

Чин дуђења није био добро припремљен. Ово не можемо замерити никоме, с обзиром на време, место и околности у којима се одиграо. Уосталом захваљујући томе имамо све ово данас, тако да се све грешке могу опростити.

Познавање масонерије је било врло оскудно. Предратних масона било је тек неколико, и то у позним годинама. Од млађих, ретко ко је знао ишта о масонерији и њеним обичајима. Афирмативне литературе скоро да није ни било. Ствари су се кретале стихијски.

Деловале су разне групе унутар обедијенције. Прве године реактивирања масонерије биле су веома интересантне службама државне безбедности. Затим, истицале су се разне „вође“, причале празне приче, владала је самовоља појединаца, паметовање и слично.

Мањак адекватних закона и прописа. Једина законодавна документа имали смо у виду сачуваних докумената из предратног периода Велике ложе Југославија који, иако вредни због традиције и историје, нису одговарали тренутној ситуацији.

Чести међусобни сукоби. Под утицајем неких спољашњих фактора, као и унутрашње неизграђености, лако су се распламсавали отворени конфликти. Све се то одражавало негативно у виду цепања на различите струје и осипања чланства.

Нереални ентузијазам. Одсуство правог познавања и информација надомешћивало се домбастичним интервјуима у штампи и медијима. Ипак, тај почетни елан је нужно почео брзо да сплашњава.

Друштвено-политичка ситуација је била тешка. Као што знамо све се то догађало у време крајње неповољних околности, као што су ратови на просторима бивше Југославије, инфлација, бомбардовање, политичка превирања, итд.

Јавност је била необавештена. Жута штампа и медији су били склони ширењу неистина о масонерији, што је водило још већем збуњивању обичних људи. Нису постојали ауторитети на које бисмо се могли позвати и којима би се веровало.

Није постојало стално место окупљања. Предратни масонски храмови више нису постојали, тако да се на неки начин радило полуилегално, уз стално сељење, хабање опреме, губљење регалија итд.

Појава дивљих обедијенција. Разне групице масона су се услед конфликта одвајале и формирале неке своје верзије деловања. На тај начин

су те „дивље обедијенције“, без ичијег признања и неосветљене саме по себи, рушиле углед читаве институције и ловиле у мутном. Многи часни и поштени људи су имали лошу срећу да набасају на њих.

С обзиром на чињеницу да се развој одвијао у тако неповољним условима, није никакво чудо што су се исказале и неке очигледне **субјективне слабости**, за које је требало доста времена и труда да се исправе.

Лоше управљање ложама. Старешинства која управљају ложама немају много времена за усавршавање, будући да се смењују на годину-две дана. И за то време више су се бавила интерним стварима доношења аката и администрације, него што су улагале труда да се евентуално споро и тешко стечено знање ефикасно пренесе на оне који ће водити ложу после њих.

Финансијска недисциплина. Често се дешавало да су спискови били мањкави, вођење евиденције непотпуно, измиривање обавеза нередовно. Формирали су се разни фондови, али им се сврха успут мењала, и никада нису употребљени за оно за шта су били намењени.

Слаба посећеност радова. Спискови чланова су били дугачки, али је мали број њих активно учествовао на радовима. Изостајале су и међусобне посете другим ложама, а без размене искустава напредак је још спорији.

Неселективност. Понекад су ложе имале погрешну политику и снижавале критеријуме за пријем у слободно зидарство. Више се ишло на квантитет него на квалитет, тако да је било случајева да буду примљени и они којима ту није било место. На сву срећу, такви се нису дуго задржавали.

Претеривање у гламуру. Често се неразумевање и незнање покушавало надоместити гламуром, на пример одржавани су радови у вилама, бившим амбасадама, приређиване су богате светковине, што је углавном био само лажни сјај.

Неадекватна бројност ложа. Неке ложе су биле превелике, где је због великог броја чланова био сужен простор за лично изражавање. Насупрот њима, егзистирале су малобројне ложе у којима је сав терет падао на исте људе.

Сепаратизам. Неке ложе нису биле у стању да негују тимски дух, па су се често понашале као такмичарски клубови и играле саме за себе. Дешавало се да се одвоје од обедијенције, оду „под ведро небо“ или промене обедијенцију, или су се враћале натраг, увек уз неке посебне захтеве и условљавања.

Профанизација. Некада се, без лоше намере, покушавало од масонерије направити нешто што она није. На пример, долазило је до

преузимања праксе и обичаја из неких других клубова, па се недостатак истинске братске комуникације међу ложама покушавао надоместити прављењем неких пословних именика и слично.

Мањак духовне дубине и едукације. Иако се од чланова захтевало да одређени део времена посвете својој ложи, та обавеза се ретко испуњавала. Ретки су били они који су склони промишљању и дељењу својих сазнања са осталима. Интерне едукације је било врло мало, чак и о веома битним организационим стварима.

Претерана амбиција за степенима и звањима. Испоставило се да су многи били склонији стицању титула и „виших степена“ него поштеност и темељном раду на себи. Ретко се схватало да припадати вишем степену или имати истакнуту улогу у старешинству значи само преузети виши ниво одговорности и дужности.

Занемаривање традиционалних масонских обичаја. Слободно зидарство носи са собом неке специфичне обичаје и церемоније, које су саставни и допуњујући део читавог система. Ипак, у ретким ложама се, на пример, братска трпеза изводи на прописани начин а неке церемоније су потпуно запостављене.

Неиспуњена очекивања. Дешавало се да се због свих горе наведених проблема осипало чланство, јер су разни сукоби, поделе, незанимљиви радови, сувише административан приступ и слично водили нужно ка разочарењу и губљењу интересовања код озбиљних људи.

Други стуб будућности – Квалитетне савезне ложе

Велика национална ложа Србије као кровна институција која у свом саставу има велики број ложа чији рад координира, у потпуности је свесна свих горе наведених изазова којима су она, као и њене појединачне ложе изложене. У том смислу је Велика ложа, као њихова заштитница, дужна да им даје поуке, сугестије и смернице у раду, како би браћа која уче и раде у њеним радионицама била срећна и задовољна, и напредовала на путу ка светлости.

Имати добру слободнозидарску радионицу, која је основна ћелија масонског деловања, јесте од највећег значаја. У њој се одвија прави и најважнији масонски рад. Ту се груди камен човековог карактера клеше у тесани камен људске добротe, племенитости и вештине.

Масонске обедијенције скоро никада не обелодањују своје проблеме, а нарочито начин њиховог рада са ложама и конкретна упутства која им дају. Ипак, овај историјски тренутак изискује да, у општем интересу масонерије у целини, откријемо делић наше тајне и, након што смо

направили критички осврт на претходни период, сада јавно изнесемо поуке и сугестије које Велика национална ложа Србије упућује ложама које раде под њеном заштитом. Те ложе су њена извршна снага, а из начина њиховог функционисања можемо сагледати каква атмосфера влада у ложама и шта ученици могу да очекују од своје старије браће.

Ево, укратко, како Велика национална ложа Србије усмерава и које захтеве поставља пред своје ложе.

Здрavo Старешинство. Оно што би Ученик требао видети у свом првом контакту са својом ложом јесте здрава и добро уређена организациона целина, коју предводи здраво Старешинство. Односи међу браћом би требали бити примерни, засновани на међусобном уважавању и толеранцији.

Узорни Мајстори. Ложа треба да има Мајсторе за пример, мудре а не надмене и слаткоречиве; оне који ће својом речју и делом бити прави пример и подстрек за Ученике који чине своје прве кораке на путу усавршавања.

Неговање слоге и толеранције. Највећи узрочник раздора међу људима уопште јесте познато тројство: религија, политика и расна припадност. Један од приоритета сваке ложе јесте да сачува јединство и слогу својих чланова, без чега би свака прича о братству била испразна.

Доследност масонском учењу. Световне ствари су неопходне и добре за човека, али нису и не смеју бити предмет обожавања у једној масонској ложи. Безвремене поуке дате у Светој књизи која се мора налазити као једно од три Велика Светла у свакој правој и потпуној масонској радионици, као и у нашим ритуалима и обичајима, морају бити предмет озбиљног проучавања сваког Ученика и примењиване у пракси.

Ложа као духовна радионица. Први почетни корак који кандидат направи у храму једне масонске ложе започиње искушењем елемента земље. Без тог искушења, које упућује на нужност прочишћавања свог сопственог живота, нема сврхе ићи даље. На неки начин, масонски Ученик почиње живети нови живот у два света, видљивом и невидљивом, па је отуда приступ чину иницијације од суштинске важности.

Потрага за истином без мистификације. Оживљавањем знања, и његовим представљањем у драмском облику, најпре су се давиле Старе мистерије. Оне су биле извор и ризница древне мудрости и истине, које, сакривене у тами заборавана данас изгледају мистично, тајанствено, мрачно и помало застрашујуће људима који су навикли да све имају на јасном светлу, па макар то значило задржавати се само на ономе што је површно. Зато свака ложа подстиче своје Ученике на здраву и нормалну потрагу за истином, али без икакве мистификације.

Проучавање и разумевање ритуала. У приличној мери масонски ритуал је и данас окружен велом мистерије. За његово разумевање, а нарочито за правилну примену, потребно је много труда и учења. То је услов без којег није могуће напредовати у масонерији.

Посвећеност. Права ложа тражи од својих Ученика, а наравно и свих чланова, да буду посвећени и марљиви. Безброј је начина на који чланови могу допринети благодати своје ложе, а стари масонски симбол кошнице је веома речит у овом смислу.

Поступност напредовања. Права и истинска масонска ложа поштује основне законе духовног уздизања који захтевају време, стрпљење, труд, хијерархију. Експресни методи иницијације и посвећења нису одлика праве масонерије.

Критеријуми за напредовање. Формални услови за напредовање су јасно одређени и морају бити поштовани. Не може се добити виши степен без претходне задовољавајуће провере знања.

Трећи стуб будућности – Добро изграђени масони

У заједничком интересу је да онај који је постао члан масонерије постане бољи човек. Такав човек – слободни зидар – јесте основни ресурс сваке масонске обедијенције и право благо свог народа. И летимичан поглед на списак великана који су припадали слободном зидарству у новијој историји света говори у прилог томе.

Међутим, није било лако ослободити се наивног схватања да човек чим прође масонску иницијацију постаје масон. То је веома далеко од истине, јер сваки план или визија остаће нужно у домену неоствареног идеала ако не постоји свакодневни рад на себи. Прави масон се гради временом. Тек када је масонска учења умом провејао и срцем прихватио, може почети да масонерију живи у пракси, по највећим стандардима моралног живота.

Не смемо заборавити да је масонерија на самом почетку била само лична потрага за смислом човека, природе и Бога. Кад су се такви трагаоци почели сретати и препознавати у маси неупућених, осетили су потребу да своја знања удруже, негују и преносе даље, у интересу свих. Тако је дошло до институционализације тих личних потрага у једну тајновиту организацију која већ вековима служи човечанству као преносилац идеја, увида и спознаја. Ипак, и даље је ниво личног развоја појединаца важнији од њеног организационог и структурног нивоа, тако да трећи стуб с правом припада масонским Ученицима.

Задржаћемо став отворености до самог краја, и овде јасно изнети какве Ученике гради Велика национална ложа Србије и које захтеве поставља пред њих.

Да буде добар грађанин. Ово је у складу са једном од основних масонских дужности која говори о поштовању закона народа и заједнице у којој масон борави.

Да буде праведан човек. Праведност је једна од четири основне врлине, а тежња према правди је велики корак на путу истинског развоја.

Да буде способан за тимски рад. Масонерија захтева индивидуални развој, али у циљу заједничког напретка. Појединац мало шта може сам. Чак и када ради на свом личном усавршавању, човек нужно користи поуке и искуства других.

Да буде поуздан човек. На примедбу Ученика да није добио никакве велике тајне, одговор гласи: „Биће тајни онда када будеш спреман да их сачуваш.“ Тајне су врло плашљиве и осетљиве, зато се усељавају само у душе оних који умеју да их осигурају са девет печата ћутања.

Да буде скроман човек. Скромност је врлина. Ученик не би требао никада да се хвалиса околу нити да даје неке бомбастичне изјаве о свом познавању масонерије.

Да буде вредан човек. Духовно зрео човек је велики поборник рада. Свестан себе и величине задатка који је пред њим, он не критикује друге, већ увек поступа на смирен, једноставан, љубазан и великодушан начин. Ако сматра да је нешто битно урадити како би допринео добробити и напретку својих ближњих он се неће устручавати ни од каквог посла, па макар то други избегавали и омаловажавали.

Да буде самосвестан човек. У свом окружењу оправдано је наметнути се једино својом интелигенцијом и интегритетом, да буде свестан своје мисије, места и улоге. Евентуални положај или моћ треба користити за заједничко добро, никада за своје лично величање или бахаћење.

Да буде несебичан човек. Од својих ученика масонерија очекује потпуно рационалан однос према новцу, примању и давању. Братске везе које Ученик успостави у братству врло ретко се смеју користити за личне потребе.

Да буде захвалан човек. Масонска ложа почиње и затвара своје радове тако што изражава своју захвалност Великом Неимару Свемира. Уз примање знања, Ученик преузима и свој део одговорности од оних који су му то омогућили и који му несебично поверавају резултате свог рада. Добијајући такву шансу која се реткима пружа у животу, Ученик треба да негује код себе врлину захвалности.

Дакле, да закључимо: масонска ложа очекује од својих Ученика да првенствено градећи себе суптилно делују на друге својим примером у циљу изградње бољег, слободнијег и срећнијег друштва и човечанства.

Ученик који припада озбиљној масонској обедијенцији, која своју мудрост преноси савезним ложама, да би оне својом снагом и марљивим радом омогућиле истински духовни и материјални напредак својих чланова, моћи ће да распознаје „знакове поред пута“ и тумачи симболе времена у којем живи. Симбола има свуда око нас, али су видљиви само будном оку часног, посвећеног и одговорног слободног зидара. Да би постао такав морао је проћи путем којим се ређе иде, путем праве иницијације. У обичном животу ретки су они који проучавају дубља учења, нарочито она на које је пао вео заборава. У масонским ложама такве људе можете срести, и они делују на њиховим „различитим степенима и дужностима“.

Увести добре људе и њих учинити бољим, вековно је гесло слободног зидарства. Стварање таквих људи и грађана ове земље, „бољих од добрих“, јесте искрена жеља, план и циљ и Велике националне ложе Србије. Јер само просветљени и посвећени појединци знају како се ради за добро, од личног до колективног нивоа. Они се својски труде да изграде једно боље друштво, бољи свет у коме ће владати братска слога, мир и љубав. Само морално-филозофски развијен човек схвата да су сви људи браћа и да смо сви ми деца једног Оца, и понаша се у складу са тим спознајама.

Масонерија свакако има своју будућност. Историја је показала да, без обзира на друштвене промене или технолошки развој, потреба за њеним постојањем и радом никада није престајала. Ипак, од ње саме и њеног успеха у развоју појединаца способних да живе, преносе и шире истинске тајне и знања слободног зидарства зависиће и успех и будућност и наше обедијенције.

Навели смо овде истинске жеље, визије, планове и циљеве које носи у срцу сваки слободни зидар који ради под моћном заштитом Велике националне ложе Србије. Да бисмо бацили поглед у будућност масонерије, морали смо сагледати основне изазове и начин одношења према основним ресурсима за стварање те будућности, нашим поштованим ложама и ученицима слободног зидарства.

Међутим, степен Ученика је само први у низу од три степена плаве симболичке ложе. Након степена Ученика следи степен Помоћника, а након њега долази трећи степен Мајстора Масона, пред које њихове ложе такође постављају нове низове захтева и очекивања.

Трећим степеном је учење заокружено, али се ту не завршава. Древни и прихваћени шкотски обред, који практикује Велика национална ложа Србије, нуди и корак даље. Све до тридесет-трећег, као последњег и

највишег степена шкотске масонерије. Међутим, темељно познавање прва три степена је нужан темељ и предуслов за било какво даље усавршавање.

Укратко речено, такви су „тајни“ планови и поглед у будућност ка којој правилним корацима корача и уздиже се Велика национална ложа Србије.

Бити масон у Великој националној ложи Србије је велика част. За Републику Србију је част што у њој делује и живи једна таква прогресивна и филантропска организација каква је Велика национална ложа Србије.

Њена врата су отворена свим часним људима добре воље, који желе да раде и да се усавршавају. Добродошли су сви они којима је општа добробит увек на уму. Који су вољни више да дају него што траже заузврат. Наше су награде духовне природе, али се заслужују часним и поштеним радом. Ко тако ради никада не остаје ненаграђен.

Мајстори Велике националне ложе Србије су спремни и вољни да помогну сваком брату који жели корачати путем ка Светлости. Тешкоће су наши изазови, ложе су наши ресурси, њихови чланови су наши радници – слободни зидари – добри људи на добром гласу.

Ми слободно зидарство схватамо као духовну елиту, намењену оним људима који свему што раде приступају са снагом, жаром и храброшћу. За људе који непрестано уче, трагају за смислом живота и који имају вољу и жељу да нешто ураде, да мењају набоље, најпре код себе па затим и шире, за људе који желе да оплемене све што дотакну! Такви појединци могу већ сутра дати велики допринос у изградњи боље будућности. Управо такве људе је стварала Велика ложа Југославија пре сто година, а такву „елиту“ стварамо и ми данас у ложама Велике националне ложе Србије.

И као што рекосмо на почетку, своју будућност зидамо управо сада, у тренутку који се дешава између сећања и визије. Из свег срца верујемо да је добар рад који чинимо данас, довољан гарант наше светле масонске будућности.

Свесни смо да је велики посао пред нама, али рад и јесте основни смисао постојања слободних зидара. Када се ради братски, са правом браћом, тај рад постаје част и задовољство. У том раду се ужива, а радост која се у срцу осећа, дели се и умножава.

Такву атмосферу градимо у радионицама Велике националне ложе Србије, а све већи број чланова и ложа су крунски доказ нашег успеха.

За бољу будућност Републике Србије, Велике националне ложе Србије, свих људи добре воље и наше деце!

Ми радимо у славу Бога, а у интересу Човека.

Нека тако буде.

Прилози

Прилог 1:

Извод из Архитектонске табле са Савезног већа одржаног 29.03.2009. године

„Тачка 3.

Извештај о посети и боравку чланова ложе Хармонија у Паризу.

Велики секретар ВНЛС Бр. В.М., са места Великог обредника је обавестио присутну браћу да је по налогу В.М. затражио од Часног старешине Поштоване Ложе Хармонија, брата Н.Б. да поднесе Савезном већу извештај о недавној посети чланова те ложе Француској. Брат Н.Б. му је усмено одговорио да се радило о приватној посети и да нема намеру да подноси извештај.

Такође је обавестио Савезно веће да је 27. марта на адресу Велике ложе дошао маил са потписом Старешинства ложе Хармонија у 14 сати и 48 минута да неће присуствовати Савезном већу јер сматрају да се овакви састанци требају заказивати бар две недеље унапред.

Велики секретар је такође обавестио да је Старешина Поштоване ложе Побратим послао писмо 27. марта у 17 сати 44 минута у коме је рекао да је Ложа Старешина разматрала и предложени Дневни ред седнице Савезног већа заказане за суботу 28. марта 6009. и донела Одлуку да неће учествовати у раду Савезног већа по најављеном дневном реду. Велики мајстор је указао да је дневни ред за Савезно веће послат свим ложама још пре три недеље а да је само седница Савезног већа одложена тако да овај приговор не стоји.

Прочитан је извештај представника ВНЛС код ВЛФ брата Драгана Ђурића о посети делегације Поштоване ложе Хармонија Француској, који је саставни део ове архитектонске табле.

У дискусији која је након тога следила брат Б.С. је предложио да се суспендују сви који су били у посети Француској, без знања Великог мајстора и Велике канцеларије и тражили пријем код Великог мајстора ВЛФ и у писмима које су предали заменику Великог секретара износили неистине о Великом мајстору и Великој канцеларији, те да се након

спроведеног поступка искључе из Братства. Брат М.Ђ. се сложио са овим предлогом и рекао да мисли да онима који не признају чекић легално изабраног Великог мајстора и одлуке Савезног већа које представља вољу већине у Обедијенцији и не треба да буду са нама. Заменик Великог мајстора брат Бранко Медојевић је рекао да, не само да треба да буду суспендована браћа која су починила овакве преступе него, уколико овакво понашање буде подржано од стране већине браће у ложама које се тако понашају треба размишљати о успављивању ових ложа.

Моћни и уважени ВМ брат Драган Мартиновић рекао је да треба учинити све да се сачува свака ложа и сваки брат тако што ћемо их информисати о свему. Кад добијемо копије писама која су предата Великој канцеларији послаћемо их свој браћи из ложа на које се односе, односно чије су Старешине потписале ова писма па нека сами процењују ко је у праву.

Брат З.С. је рекао да сматра да треба реаговати оштро и искључити сву браћу која се понашају немасонски, не поштују Великог мајстора и вољу већине и својим понашањем срамоте Обедијенцију.

Брат Н.А. је рекао да посебну пажњу треба посветити у поступању када се ради о Поштованој ложи Побратим, пошто се ради о историјској ложи и она не би смела да се угаси.

Брат Драгослав Павловић је рекао да не треба много журити у оваквим стварима али не треба ни ићи један корак напред два назад. Неке мере треба предузети одмах а неке предвидети. Предложио је да се сви који су ишли у ВЛФ суспендују. Одбор за извиђај нека уради свој посао. Кад добијемо писма из Француске видећемо шта ћемо даље да предузимамо. Предложио је да се сви мајстори из ложа Побратим и Хармонија позову на Савезно веће па ако и то не успе онда размишљати о радикалнијим мерама.

Брат Б.С. је рекао да се слаже са браћом З.С. и М.Ђ. и предложио да се ложе Побратим и Хармонија суспендују. Рекао је да суспендована браћа Д.М. и Д.Ј. нису дошли на разговор са одбором за извиђај у поступку који се против њих води.

Велики мајстор брат Драган Мартиновић предложио је да се браћа Н.Б. и П.Т., који су, заједно са већ суспендованим братом Г.Г. ишла у ВЛФ и предала писма суспендују из Обедијенције а да се ложама Побратим и Хармонија забрани рад до организације састанка свих чланова ове ложе са проширеним саставом Управног већа.

За ову одлуку гласало је свих 23 присутна делегата.

Једногласно је такође одлучено да се у одбор за извиђај уместо брата Ж.Ј., који опструира рад Одбора изабере брат Н.А.“

Прилог број 2.

АРХИТЕКТОНСКА ТАБЛА СА РЕДОВНЕ ИЗБОРНЕ СКУПШТИНЕ ВЕЛИКЕ НАЦИОНАЛНЕ ЛОЖЕ СРБИЈЕ

Редовна Изборна скупштина Велике националне ложе Србије одржана је у суботу 13. јуна 6009. г.и.с., од 15³⁰ до 19⁰⁰ часова, у привременом Храму Велике националне ложе Србије у Београду.

ПРИСУСТВО СКУПШТИНИ

Укупно је у раду Скупштине учествовао тридесет-шест (36) Бр.: са правом гласа, чланова Ложа по заштитом В. Н. Л. С.

ОТВАРАЊЕ СКУПШТИНЕ

Рад Скупштине одвијао се у отвореној ложи Првог степена. Након ритуалног отварања Ложе које је, по одлуци Савезног већа ВНЛС, извршило Старешинство Праве и потпуне слободнозидарске ложе „Немања“.

Руковођење Скупштином преузео је Бр.: Драган Мартиновић, Велики мајстор ВНЛС, који је, након уводне речи која се односила на стање и рад у протеклом периоду у Братству, предложио следећи

ДНЕВНИ РЕД

Отварање Годишње скупштине;

1. Усвајање дневног реда;
2. Извештај – прозивник Великог секретара о верификацији мандата делегата Скупштине;
3. Усвајање Пословника Скупштине о раду Скупштине ВНЛС
4. Избор и именовање чланова радних тела Скупштине:
 1. Избор председавајућег Скупштине
 2. верификационе комисије – три члана
 3. Избор изборне комисије-три члана
 4. два записничара скупштине
 5. три оверивача архитектонске табле.
5. Извештај верификационе комисије (Верификација мандата присутних делегата);
6. Усвајање архитектонске табле са претходне Годишње скупштине;
7. Извештај о активностима ВНЛС у претходном периоду
8. Извештај Комисије Савезног већа о финансијско материјалном пословању у претходном периоду .
9. Усвајање пречишћеног текста нове Конституције ВНЛС

10. Усвајање пречишћеног текста новог Статута ВНЛС
11. Одлуке о одобрењу за конституисање нових Ложа под заштитом ВНЛС
12. Избор Моћног и уваженог Великог мајстора ВНЛС
13. Избори заменика Моћног и уваженог Великог мајстора ВНЛС, Великих официра и делегата Савезног већа
14. Завршна реч новоизабраног Великог мајстора ВНЛС.

РАД ПО ДНЕВНОМ РЕДУ

1. Дневни ред Годишње скупштине усваја се једногласно.
- 2.
- 3.
- 4.
5. Бр. Љубомир Дапчевић прочитао је Извештај верификационе комисије (...). У раду Скупштине учествује 36 од 49 делегата, што представља 79,6% од укупног броја чланова, чиме је остварен услов за пуноважан рад.
6. Архитектонска табла са претходне Годишње скупштине усваја се једногласно.
7. Извештај о раду ВНЛС у периоду од 4. дана месеца јануара 6003. г.и.с. до 13. дана месеца јуна 6009. г.и.с., који је саставио Моћни и уважени В.М. Бр. Драган Мартиновић, усваја се једногласно. (...)
8. Извештај Комисије Савезног већа о финансијско-материјалном пословању у претходном периоду усваја се једногласно.
9. Пречишћен текст нове Конституције ВНЛС усваја се једногласно. Доноси се одлука о ступању на снагу нове Конституције ВНЛС
10. Пречишћен текст новог Статута ВНЛС усваја се једногласно. Донета је одлука о ступању на снагу новог Статута ВНЛС
11. Одобрено је конституисање нових ложа под заштитом ВНЛС и то ложе Св. Јован Крститељ, на Ор.: Бања Лука и Тимакум, на Ор.: Књажевац. Ова одлука је пропраћена бурним аплаузом и изливом радости све присутне браће.
12. Избор Моћног и уваженог Великог мајстора ВНЛС. Бр. М.К. прочитао је Упутство за гласање. Од 36 присутних делегата, тајним гласањем, за избор Бр. Драгослава Павловића за Моћног и уваженог Великог мајстора ВНЛС гласало је свих 36 делегата. Дакле, за Великог мајстора ВНЛС у периоду од 6009. до 6012. г.и.с. изабран је Бр. Драгослав Павловић. После избора Скупштини се обратио новоизабрани Моћни и уважени Велики мајстор ВНЛС Бр. Драгослав Павловић следећим речима:

Поштовани Браће Председавајући,
Поштовани Браће Пасиј Масијеру,
Поштована Браћо на Истоку,
Поштована Браћо чланови Савезне скупштинине В.Н.Л.С.
Поштовани ђосији,

У име Неумара Свих Светиова и у име универзалној слободној зидар-
сџива желим да захвалим свој браћи свих савезних ложа које су ми дале
поверење у овом ѿресудном ѿренуику за консолидацију сџања у нашој
Великој ложи.

Поседно желим да изразим захвалности досадашњем Моћном и уваже-
ном Великом мајстору браћу Драјану Марјиновићу на његовој мудрости
и истрајности да у ѿренуцима великих насрџаја на В.Н.Л.С. и њеја самој,
сачува В.Н.Л.С.

Драја браћо ја ћу даији све од себе, а ѿо очекујем и од све браће из са-
везних ложа које раде ѿод зашџишћом В.Н.Л.С. да консолидујемо сџање у
ложи, да залечимо ране које су нам нанела, ѿре свих, наша браћа, и да
В.Н.Л.С. у Србији ужива уилед какав ужива у иносѿрансџиву.

То ћемо ѿосџићи ако ѿружимо свој максимум у раду Велике ложе, Са-
везној већа и у свим савезним ложама, а не ѿражимо и не очекујемо нишџа
за узвраџи.

Очекујем да су сви они који су од члансџива у нашем Брајсџиву очеки-
вали неку личну мајтеријалну или друћу користи, осим духовне, оџишли од
нас и да су осџала само она браћа која су ѿравилно схваџила иницијацију
и симболику којом се ми служимо.

Браћо, само искреним залајањем свих нас можемо учиниџи за масо-
нерију оно шџо су зайочела наша браћа још у XIX веку.

Рекао сам.

13. По предлогу Савезног већа (...), а након спроведеног тајног гла-
сања, једногласно су изабрани заменици Великог и моћног мајстора ВНЛС,
Велики официри и делегати Савезног већа.

Акламацијом свих присутних на Годишњој скупштини за Пучасног
Великог мајстора ВНЛС изабран је Бр. Драган Мартиновић.

Изасланик Сувереног Гранд командера Врховног савета Србије Бр.
Драгана Ђурића, Бр. Р.Р. поздравио је Скупштину у име Врховног савета
Србије речима да „нема добре Јурисдикције без јаке Обедијенције“.

14. Пре затварања рада Годишње скупштине присутној браћи се об-
ратио новоизабрани Моћни и уважени Велики мајстор:

Драга и поштована Браћо,

Изражавам задовољство што је данашњи рад ове Скупштинине, по вољи Неимара Свих Светлова и у духу универзалној слободној зидарства, прошао са мношћом њажње, брајске слоје и љубави, што је добар знак за остваривање наших циљева.

Ми смо данас усвојили реконструисану Конституцију и нови Статут чиме смо елиминисали све дилеме у вези усаглашености наших акција и њихове применљивости. Изабрали смо нове ордане В.Н.Л.С. и поставили нове основе за наш даљи напредак.

Наше најважније задатке у наредне три године дао сам у свом програму, а овде бих поменуо само неке:

1. В.Н.Л.С. и њени ордани ће морати да раде по унапред утврђеним плановима, што ће омогућити да се припреме све штачке дневног реда сваког ордана и материјали благовремено доставе учесницима, као и то да ће чланови појединих ордана моћи да планирају време за рад у орданима где су изабрани;

2. Информисаност у Брајству мора да добије посебно место, како се не би шириле разне дезинформације које су најчешће наносиле штету целом Брајству;

3. Нарочито њажњу ћемо посветити учвршћивању брајског ланца и ширењу брајске љубави, као темеља нашег даљег рада;

4. Масовљавање, нарочито у малим радионицама је посебан задатак свију нас. Највеће би задовољство било кад би на идућој изборној скупштини било онолико делегата колико је данас укључено присуствовало браће на овој Скупштини. То није нејеромостив задатак;

5. На међународном плану је мношћом урађено, али је неопходна још већа афирмација и ширење круга Великих ложа и земаља са којима ћемо успоставити сарадњу и међусобна признања. Поседну њажњу треба да посветимо браћи у земљама Источне Европе и бив. СССР-а, јер они од нас очекују помоћ у организовању масонерије;

6. Давнашње жеље за изградњу Храма ће нам ипак бити преокупација, јер је то услов за озбиљнији рад како Велике ложе, ипак и свих савезних ложа.

На крају желим да захвалим свим гостима који су присуствовали нашој Скупштини, и посебно још једанпут досадашњем Моћном и уваженом Великом мајстору на свему што је учинио и доживео вршећи ову дужност.

Рекао сам.

Рад Годишње скупштине је завршен у 19:00 часова.

Прилог број 3

Поштовани моћни и уважени Велики мајсторе Велике националне ложе Србије,

Као што знате, Врховни савет Србије је највише масонско тело и једини власник и заштитник Шкотског реда древног и прихваћеног на територији Србије од 1912. године.

1998. године у Белгији на Оријенту Ганта, признат је и примљен у Регуларне Врховне савете света. Те исте године Врховни савет Србије је узео под своју заштиту Велику националну ложу Југославије, садашња Велика национална ложа Србије.

Захваљујући доброј сарадњи, симболичне ложе, другим речима плаве ложе, раде регуларно по критеријумима које налаже Врховни савет Србије.

Зато Велика национална ложа Србије ужива велико поверење Врховног савета.

По нашим новим законима Врховни савет Србије се не меша у административни рад Велике националне ложе Србије, али помаже и сарађује за бољитак своје обедијенције.

Добри односи наших двеју Институција се потврђују и самим твојим присуством на данашњи празник.

Поштовани и уважени Велики мајсторе Велике националне ложе Србије, част ми је да поделим са вама овај празнични Рад на Првом степену Шкотског реда древног и прихваћеног у овој поштованој ложи под називом Свети Јован и тако наставимо заједно изградњу започетог Храма.

Велики Церемонијал мајсторе доведи Уваженог Великог мајстора Велике националне ложе Србије на његово респективно место на оријент, са моје десне стране, његовог Заменика са леве, а његове Часнике на местима која су им предвиђена.

Велики Капетане гарде распореди моју гарду међу Колонама.

Уважени Велики мајсторе Велике националне ложе Србије, поштовани мој пријатељу Драгославе, имате реч.

Врло Моћни суверени Гранд командер
Драган Ђурић 33°

Прилог број 4

Поштовани и уважени, Врло моћни суверени Гранд командеру, брате Драгане,

У славу Великог Неимара Свемира, у име Универзалног слободног зидарства, а на основу овлашћења која ми припадају, захваљујем Вам на топлим речима и позиву да са мојом Браћом узмемо учешће у овој свечаности која се на нашим просторима одржава први пут после 70 година.

Од кад је Врховни савет Србије, на конференцији Врховних савета света 5912. г.и.с. у Вашингтону, признат од свих светских Врховних савета као једина масонска власт у Краљевини Србији, све српске ложе су добиле праву заштиту и стекле право да формирају своју обедијенцију, што су оне и учиниле.

Прву Конституцију на овим просторима донела је, 08. јуна 5919. г.и.с. на ванредној Скупштини одржаној у Загребу, В.Л. „Југославија“ основана на Ор. .: Београд, чију традицију следи ВНЛС.

У Конституцији ВНЛС је посебно изражен континуитет са В.Л. „Југославија“.

Под заштитом Велике ложе „Југославија“ радиле су српске, хрватске и словеначке ложе.

Ратне страхоте Другог светског рата и тоталитарни режими после тог рата, допринели су самоуспављивању свих масонских ложа на територији бивше Југославије, све до деведесетих година прошлог века, када су се оне поново пробудиле и отвориле своја Градилишта.

Распад друге, а потом и треће Југославије, односно СЦГ, није поколебао српске масоне да наставе традицију, заустављену пред сам Други светски рат.

Врховни савет Србије, признајемо као једину власт - јурисдикцију у Србији који је и по други пут признат од свих Врховних савета света 5998. г.и.с.

Посебно ценимо што је ВСС плодотворан заговорник и учесник стварања европске и светске организације Врховних савета.

Ова Обедијенција има пуну веру у овај Врховни савет Србије и ослања се на његову пуну заштиту, што је и допринело изванредној сарадњи наших двеју институција.

Поштовани и уважени, Врло моћни суверени Гранд командеру, желим да изразим у име целе обедијенције и посебно моје лично, сву захвалност Врховном савету Србије, а посебно Вама на подршци и веома плодној заштити која је у појединим тренуцима била врло конкретна и одлучујућа.

Могу са поносом да Вас обавестим да је ВНЛС данас јединственија но икад, да је братски ланац и братска љубав код нас чврста као стена и да нас ништа неће спречити да наставимо традиције наших чувених предака у изградњи нашег Храма и спознаји самога себе, чиме се одужујемо нашој Браћи која су давно на Вечном Истоку, према којима осећамо захвалност и вечни дуг.

Честитам Вам празник, желим Вам успешну Градњу и захваљујем Вам на могућности да Плава ложа заједно са ВСС учествује у Градњи нашег заједничког Храма.

Нека тако буде!

Драгослав Павловић, Велики мајстор
Велике националне ложе Србије“

Прилог број 5

„Ор: Београд, 19. 09. 6009. г.и.с.:

ИЗВЕШТАЈ О ПОСЕТИ **GLdF**

Велика ложа Француске је своју Изборну Скупштину одржала 20. и 21. јуна 6009. г. у Паризу у Храму **GLdF**.

Дана 20. јуна је одржана затворена седница на којој је извршен избор Великог мајстора и Великих официра, а 21. јуна је била свечана седница на којој је представљен Велики мајстор **GLdF**.

За Великог мајстора **GLdF** изабран је Бр. Алаин-Ноел Дубарт који је одржао поздравни говор поздрављајући све делегације које су присуствовале свечаности.

Свечаности је присуствовало преко 50 делегација из целог света, међу којима је била и наша делегација коју су чинили:

1. Бр. Драгослав Павловић, новоизабрани Велики мајстор ВНЛС;
2. Бр. Драган Ђурић, изасланик ВНЛС при **GLdF**;
3. Бр. В.М., Велики секретар ВНЛС;
4. Бр. Чеда Васић, ложа Немања из Ниша, члан Савезног већа;
5. Бр. Е.М., ложа Мудрост Београд и
6. Бр. Г.Ц., ложа Тапи Београд.

Наша делегација је имала запажену пажњу домаћина, која се огледа у непосредном контакту који смо остварили са досадашњим Великим мајстором **GLdF** Бр. Alain Graessel-ом, ново изабраним Великим мајстором **GLdF** Бр. Алаин-Ноел Дубарт-ом, Гранд командером Врховног савета Француске, Великим секретаром и Великим канцеларом **GLdF**.

Велики мајстор ВНЛС Бр. Драгослав Павловић је у име делегације ВНЛС поздравио Свечану Скупштину, честитао новоизабраном Великом мајстору и захвалио досадашњем Великом мајстору **GLdF** и целој Великој ложи Француске на одлучној подршци у раду ВНЛС.

За време паузе и свечаног ручка остварени су контакти са Великим мајсторима многих Великих ложа, а посебно са ВЛ Италије, ВЛ Румуније, ВЛ Бразила, ВЛ Шпаније и другим.

Кратка информација о овој посети се налази на нашем web сајту.“

Прилог број 6

СЛУЖБЕНА БЕЛЕШКА

На позив Великог мајстора масонске обедијенције са називом УВЛС поштованог господина Владана Марковића, Велики мајстор ВНЛС брат Драгослав Павловић и Велики секретар брат В.М., прихватили су позив и одржали састанак.

Састанак је одржан 12. јануара 6010. године у времену од 11 до 12:30 часова у просторијама УВЛС на Вождовцу у улици Боже Јанковића.

Састанку су у име УВЛС-а учествовали: Велики мајстор Владан Марковић, Велики секретар Владимир Зечевић и Бранимир Црномарковић а повремено је био присутан и Технички секретар.

Пре почетка међусобних разговора представници УВЛС су са нескривеним задовољством провели Великог мајстора и Великог секретара кроз простор који се користи у поменутој улици, као клуб за свакодневно окупљање и сталну поставку Храма на спрату истог објекта.

Мотив за састанак је изражена жеља УВЛС за међусобним поштовањем и сарадњом на нивоима и принципима масонских правила и понашања.

У разговору који је вођен теме су биле историографско постајање масонерије у свету, са посебним освртом на масонерију у Србији.

Посебан акценат је стављен на разједињеност и организовање масонерије у Србији, мноштво признатих и непризнатих самозваних обедијенција, самосталних ложа и других облика организованости.

Представници УВЛС су затим презентовали њихов начин организовања у 11 ложа широм Србије са око 330 чланова и три стално закупљена Храма у Београду, Новом Саду и Лозници.

Надаље су говорили о циљевима масонерије као организације, њиховим хуманитарним акцијама, добротворним скуповима и прикупљању новчаних и других средстава у хуманитарне сврхе.

Велики мајстор Драгослав Павловић је упознао представнике УВЛС-а о начину и раду ВЛФ и ВНЛС, раду плаве масонерије, радовима на вишим степенима и раду Врховног савета Србије, нагласивши да би свака држава као територијална јединица могла да има само један Врховни савет.

Затим се разговарало о ритуалима по Шкотском обреду и Обреду по Шредеру, по коме сада ради УВЛС.

У једном тренутку поставило се и питање уједињења масонерије на нивоу Србије, што је као идеја прихваћено обострано уз констатацију да

је то тешко изводљиво и апстрактно чак и у неким далеким будућим временима.

Велики мајстор УВЛС је предложио међусобно уважавање и сарадњу између наше две обедијенције на начелима и принципима масонерије, и позвао на међусобне посете. Заједнички је констатовано да се оваква предложена сарадња свакако не може остваривати са Регуларном ложом Србије, Великим оријентом и другима.

У разговору је цело време провејавала идеја о присаједињењу ове две обедијенције, са жељом да се разговори наставе у нешто ширем саставу.

Чак је стидљиво изречена мисао да УВЛС не би сметало ни да ради по шкотском обреду.

Закључено је да треба информисати Савезна већа и дефинисати сопствене платформе за наставак сарадње.

Прилог број 7

Због иницијатива одређених масонских обедијенција, групација и појединаца из других обедијенција које раде на територији Републике Србије, Управно веће Велике националне ложе Србије, на седници одржаној 6. дана, месеца Марта 6010. г.и.с. у 11 сати, је утврдило предлог Платформе. Предлог је размотрен на Ритуалном раду Савезног већа одржаном 6. дана, месеца Марта 6010. г.и.с. у 13 сати, и усвојена следећа:

ПЛАТФОРМА

о условима за сарадњу и афилацију појединих Великих ложа или појединих Радионица из других обедијенција под заштиту В.Н.Л.С.

Полазећи од чл. 4. Конституције В.Н.Л.С., који гласи:

„Велика национална ложа Србије не признаје и не допушта ниједној масонској власти право, да оснива или афилије ложе на територији Србије. У истом смислу одриче се и она тог права у другим државама.“

Нажалост, реалност је сасвим другачија, па је тако на територији Србије основано више обедијенција, на шта ВНЛС није могла да утиче, од којих многе немају никакво признање од, у свету признатих Великих ложа, и које углавном раде «под ведрим небом» или са признањем неких такође непризнатих Великих ложа.

Према нашим сазнањима на територији Републике Србије, поред наше В.Н.Л.С., која има признање Велике ложе Француске, признање од Уједињене Велике ложе Енглеске има само Велика регуларна ложа Србије.

С обзиром да су све чешће иницијативе како за сарадњу, тако и за интеграције, афилације појединих Радионица или њихових делова под заштиту В.Н.Л.С., неопходно је у даљим контактима држати се следећих принципа:

1. непроменљивост назива В.Н.Л.С.
2. ослоњеност ВНЛС на Мајку-Ложу - Велику ложу Француске;
3. отвореност ВНЛС за сарадњу;
4. спремност да се на Савезном већу и Скупштини размисли захтев за прихватање свих ложа неке обедијенције, појединих радионица или делова радионица под заштиту В.Н.Л.С.;

На основу чл. 22. Конституције, који гласи:

„е) да одржава релације пријатељства и међусобног признавања са Великим ложама и Великим оријентима на страни и да са њима евенуално сарађује у Савез, ...“

ВНЛС би требала, уважавајући реалност да на територији Републике Србије постоје и друге масонске обедијенције, да овај члан Конституције аналогно примени и на домаћу територију, придржавајући се стриктно напред наведених принципа.

Сагласно напред утврђеном принципу под бр. 1, било какви процеси да се догађају, ВНЛС не може због тога мењати свој назив.

Принцип бр. 2 подразумева да се ни под каквим условима и ни због било каквог обећања друге стране не може отказати признање добијено од стране Велике ложе Француске, зарад неког другог признања.

ВНЛС је, принцип бр. 3, отворена за сарадњу у смислу размене посета, евентуално заједничке хуманитарне акције, размена филозофских радова и сл.

У смислу принципа бр. 4. ВНЛС је отворена за разговоре са другим обедијенцијама или појединим ложама о извесним видовима сарадње и укрупњавања, што значи:

- Ложа која ради под заштитом друге Велике ложе може затражити афилацију под заштитом ВНЛС. Такав захтев ће се размотрити на Савезном већу, које може, сагласно Статуту, предложити Скупштини одлуку о афилацији. Услови за афилацију су: Уношење светлости од стране В.Н.Л.С.; провера подобности сваког члана тражиоца ради евентуалног признавања степенова члановима те ложе које су остварили у њој; припадајући број места у Савезном већу; примена прописа ВНЛС од момента уношења светлости.

- Велика ложа, која изражава жељу за интеграцијом са В.Н.Л.С., може да се обрати мотивисаним захтевом, или заједничким Протоколом након равноправног преговарања, да се све ложе које раде под њеном заштитом, ставе под заштиту В.Н.Л.С.

С обзиром да је у питању масовна интеграција, Савезно веће ће утврдити мотиве таквог захтева и припремити предлог за Скупштину, која је једина овлашћена за доношење такве одлуке. У случају позитивног предлога за прелазак свих ложа под заштиту ВНЛС неопходно је утврдити: уношење Светлости у сваку ложу појединачно; проверити подобност сваког члана тражиоца ради евентуалног признавања стечених степенова члановима свих ложа; проширити Савезно веће потребним бројем чланова у складу са Статутом; примена важећих прописа ВНЛС од дана уношења Светлости у поједине Ложе.

- Афилација појединаца је дефинисана Домаћом уредбом.

Изузетно од напред дефинисаних услова, чланови ложа, које траже афилацију или спајање, који су искључени из В.Н.Л.С. и Велике регуларне ложе Србије, због непоштовања масонског законодавства не могу се афиловати и вратити под заштиту ВНЛС.

Разговоре у вези са правилима утврђеним овом Платформом води Моћни и уважени Велики мајстор сам или уз помоћ чланова Управног већа, или од њега овлашћена лица.

Велики мајстор,
Бр. Д. Павловић

Прилог број 8.

U SLAVU VELIKOG GRADITELJA UNIVERZUMA
U IME UNIVERZALNOG SLOBODNOG ZIDARSTVA
SLOBODA - JEDNAKOST - BRATSTVO
UGOVOR O PRIJATELJSTVU I UZAJAMNOM PRIZNANJU IZMEDJU VELIKE
NACIONALNE LOZE SRBIJE I VELIKE UJEDINJENE LOZE SPANIJE

UVOD

Velika Nacionalna Loza Srbije i ujedinjena Velika Loza Spanije, zvanične masonske organizacije sa punom teritorijalnom vaznošću u Republici Srbiji i Kraljevini Spanije

Na osnovu zajedničke pripadnosti udruženju velikih ujedinjenih Loza Evrope, u daljem tekstu "CDGLUE"

Prihvatajući dogovor između potpisanih strana u skladu sa Masonskim principima i normama sadržanim u ugovoru od 28 juna koji je osnova CDGLUE

Sa željom za formiranje solidne i uspešne saradnje između zvanične i tradicionalne Masonerije u Evropi i u Svetu

Na osnovu navedenim u povelji Ujedinjenih Nacija, kao i u sporazumima i ugovorima Evropskog saveta i Evropske unije

I prihvatajući punu ovlastenost predstavnika obe strane

Potpisuju sledeći ugovor o prijateljstvu i uzajamnom priznanju.

Član.1. Velika Nacionalna Loza Srbije i Velika ujedinjena Loza Kraljevine Spanije se međusobno priznaju kao zvanične državne Masonske organizacije na teritorijama Republike Srbije i Kraljevine Spanije.

Član.2. Potpisnici će razmenjivati podatke i saradivati u skladu sa ciljevima predviđenim osnivačkim ugovorom CDGLUE, kao i sa bilo kojom drugom multilateralnom organizacijom čiji su članovi, osim ako se izricito ne odluci drugačije.

Član.3. Svaka strana će imati dobar odnos sa državnim vlastima, kao i prema drugim Masonskim organizacijama u skladu sa klauzalama ovog ugovora.

Clan.4. Aktivni slobodni zidari oba udruzenja potpisnika bice priznati u svim svojim pravima: Poseta, dvostruka pripadnost, pomockod prihvata i svim ostalim ustanovljenimMasonskom tradicijom.

U vezi sa napred navedenim obe strane zadrzavaju pravo da provere stanje i ispravnost zainteresovane brace.U takvim slucajevima ,telematskim i elektronskim putem trazice se odgovarajuce informacije,prihvatajuci u medjuvremenu predostroznosti koje se procene potrebnim.

Clan.5. svesni potrebe za formiranjem zajednickih kritrijuma u spoljnim odnosima ,obe strane ce saradjevati i konsultovati se u vezi odnosa sa drugim institucijama kako nacionalnim tako i inostrnim,kao i o ugovorima i konvencija koje se pridvidjaju potpisati.

Clan.6.Klauzale ovog ugovora ni na koji nacin nece uslovljavati ni ogranicavati nezavisnost potpisnika.

Clan.7. obe strane ce imenovati ,svaka u svoje ime,jednog ambasadora garanta prijateljstva,za kontrolisanje doslednog postovanja dogovorenog ugovora.

Clan .8. Veliki sekretari i ostali funkcioneri obe strane moci ce uspostavljati direktne i stalne kontakte sa Masoncima drugih zemalja.

Clan.9.Nejasnoce koje bi mogle nastati pri tumacenju i primeni ovog ugovora bice reseni od bilateralne paritarne komisije sacinjene od cetiri clana ,dvoje ce biti predstavnici navedenih organizacija od kojih je jedan uvek ambasador garant prijateljstva.

Clan 10.Ovaj dokument ima neogranicenu trajnost i moze se reklamirati preporucenom postom tri meseca unapred.

Clan .11. Ovaj ugovor u dva orginalna primerka,kako na Srpskom tako i na Spanskom bice registrovani u Velikom Sekretarijatu.

Clan.12.Navedeni ugovor postaje punovazan dva meseca nakon potpisivanja.

Prihvatajuci navedeno,dole potpisani opunomeceni potpisuju ovaj dokument

U Rimu 05.06.2010

Jakovoslav Tomovic

GRAND

Por la Gran Logia Confederada de España

Pablo Bahillo
GRAN MAESTRO

Joaquín López
Gran Concellor

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS

GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

GRANDE CHARTE MACONNIQUE

CONFEDERATION

« LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE »

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS

Entre les Puissances Maçonniques signataires ci-après :

- La « Grande Loge de France »,
Sise 8 rue Puteaux – 75017 Paris (France)
- La « Grande Loge Traditionnelle et Symbolique – Opéra »,
Sise 9 place Henri Barbusse – 92300 Levallois (France)
- La « Grande Loge Nationale de Yougoslavie »,
Sise Sterijina 7 – 11000 Belgrade (Yougoslavie)

Il est arrêté et convenu d'adhérer à compter de ce jour là :

« GRANDE CHARTE MACONNIQUE »

Qui est l'objet des présentes.

GRANDE CHARTE MACONNIQUE

1/ Objectif

Son objectif est de regrouper, dans un esprit et une organisation commun qui respectent la souveraineté et l'autonomie de chacune, les Puissances maçonniques symboliques qui déclarent souscrire à la Franc-Maçonnerie Régulière et Traditionnelle. Hier dispersées et éparées, aujourd'hui réunies, ces Puissances ont fait leurs les Principes énoncés ci après.

2/ Principes

- a) La Franc-maçonnerie Régulière et Traditionnelle est un Ordre Initiatique Universel fondé sur la Fraternité.
- b) Elle travaille à la Gloire du Grand Architecte de l'Univers.
- c) Les trois Grandes Lumières de la Franc-maçonnerie sont placées sur l'autel des Serments : un volume de la Loi Sacrée, le Compas et l'Equerre.

Les obligations des Maçons sont prêtées sur les trois Grandes Lumières.

8, rue Puteaux – 75017 PARIS FRANCE

- d) La Franc Maçonnerie Régulière et Traditionnelle proclame son indéfectible fidélité et son total dévouement à la Patrie.
- e) En Loge, toute controverse portant sur la politique et la religion est rigoureusement proscrite.
- f) En ce qui concerne les principes autres que ceux énoncés ci-dessus, la Franc-maçonnerie Régulière et Traditionnelle se réfère aux « Anciennes Obligations », notamment quand au respect des traditions de l'Ordre et quant à la pratique effective et scrupuleuse du Rituel et du Symbolisme en tant que moyens d'accès au contenu initiatique de l'Ordre. Elle se réfère en cela aux constitutions d'Anderson de 1723.
- g) Seule l'adhésion à l'ensemble de ces principes garantit aux parties signataires l'appartenance d'une Loge à la Franc-maçonnerie Régulière et Traditionnelle.

3/ Moyens

Pour atteindre cet objectif et assurer le respect de ces principes, les parties signataires décident au terme des présentes de s'associer et d'unir leurs efforts communs. Elles créent à cet effet la CONFEDERATION dite :

« LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE »

□

□ □

LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

- Considérant leur accord tant sur l'objectif que sur les principes et les moyens destinés à rassembler une Franc-maçonnerie Régulière et Traditionnelle ;
- Considérant qu'une telle réunion ne peut s'opérer que dans le respect de l'identité et de l'unité, de la souveraineté et de l'autonomie de chaque partie signataire ;
- Considérant la régularité d'origine de chacune d'entre elles ;

Les Puissances Maçonniques signataires décident :

Article 1

La Confédération dite « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE » est créée entre les parties signataires. Les statuts de cette Confédération seront établis dans le respect de Principes qui viennent d'être rappelés et soumis à l'approbation des Députés de chaque Obédience.

Article 2

Chaque partie signataire, souscrivant conjointement à la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » ci-dessus, tout en conservant sa souveraineté et son autonomie, accepte le principe de l'intervisite. Compte-tenu des spécificités initiatiques de la Franc-maçonnerie, chaque partie accepte le principe de l'intervisite en tenue rituelle, dans le respect des incompatibilités inscrites dans les constitutions et dans les Règlements Généraux de chaque partie signataire.

Ainsi les parties signataires, réaffirmant le caractère universaliste de la Franc-maçonnerie, se déclarent favorables à l'ouverture de la présente Confédération à d'autres signataires, dès lors que ces derniers :

- approuveraient simultanément la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » et la Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE ».
- et se conformeraient à des principes permettant l'intervisite mutuelle entre leurs membres.

Dès ratification, les parties signataires souhaitent mettre en œuvre l'élargissement du présent cadre confédéral en proposant à d'autres Obédiences de s'associer à la présente Confédération.

Article 3

Les parties signataires, prenant acte de ce que la Grande Loge de France et la Grande Loge Nationale de Yougoslavie travaillent, sous réserve de dérogations limitativement énumérées, au Rite Ecossais Ancien et Accepté et la G.L.T.S.O aux Rites suivants (par ordre alphabétique) :

- Rite Anglais, style Emulation ;
- Rite Ecossais Ancien et Accepté ;
- Rite Ecossais Rectifié ;
- Rite Français Traditionnel de 1778 ;
- Rite d'York

S'obligent conjointement à faire respecter par les Loges qui les composent l'intégrité respective de chaque Rite énoncés ci-dessus.

Article 4

Les « GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE » se fixent pour objectif de coordonner l'action des Grandes Loges signataires, dans le respect de la liberté de chacune, et notamment dans les domaines suivants :

- la contribution à l'édification de l'Europe dans une perspective spirituelle, culturelle et humaniste ;
- l'action caritative et humanitaire ;
- et plus généralement le rapprochement de puissances Maçonniques hier encore éparses.

Un Comité de Coordination est créé à cet effet, composé de 5 membres par Obédiences, constitué, pour chaque partie signataire, des représentants suivants en exercice :

- le Grand Maître
- le Grand Orateur
- le Grand Secrétaire
- le Grand Chancelier
- le Grand Hospitalier

Le fonctionnement de ce Comité de Coordination fera l'objet d'un texte ultérieur.

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS
GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

AVENANT N°
AU TRAITE DE CONFEDERATION
LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

Entre d'une part :

- ~ La « Grande Loge de France »,
Siège 8 rue Puteaux -75017 Paris (France).
- ~ La « Grande Loge Traditionnelle et Symbolique Opera », Siège 9 place Henri Barbusse 92300 Levallois -
Perret (France).
- ~ La « Grande Loge Nationale de Serbie »,
Siège Stara Sajmiste 20 -11070 Novi Beograd (Serbie).

et d'autre part :

la Grande Loge Unie de Russie

Constituant les deux parties signataires

Attendu que :

- ~ la « Grande Loge Unie de Russie » déclare avoir pris connaissance de la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » et du Traité de Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE », auxquels elle souscrit en totalité et sans réserves, signés par les « Membres Fondateurs » le 18 juin 2000 ;
- ~ la « Grande Loge Unie de Russie » garantit aux « Membres Fondateurs » que la totalité de ses Respectables Loges souscrit aux Principes, Valeurs et Obligations énoncés dans la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » et agit en conformité ;
- ~ les « Membres Fondateurs » ont voté favorablement et à l'unanimité des présents, lors de la session du Comité de Coordination de la Confédération « les GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE » qui s'est tenu à LISBONE, la demande de candidature présentée par la « Grande Loge Unie de Russie ».

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS
GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

il est arrêté et convenu ce qui suit :

Article 1er :

La « Grande Loge Unie de Russie » adhère à la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » et à la Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE », dont copie est annexée au présent avenant.

Article 2ème :

Les « Membres Fondateurs » acceptent l'adhésion de la « Grande Loge Unie de Russie » à la Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE »

Article 3ème :

Les « Membres Fondateurs » et la « Grande Loge Unie de Russie » s'engagent dès ce jour, et chacun pour ce qui le concerne en propre, à faire connaître l'accord faisant l'objet des présentes tant dans le monde profane que dans la Communauté maçonnique internationale.

Article 4ème :

Tout manquement éventuel susceptible d'enfreindre les dispositions qui constituent le contenu du présent avenant, entraînera, dès constatation par l'une des parties signataires, la rupture entre ces parties et la caducité des présentes.

Fait en sept originaux en langue française et signé le 03 Juin 2010.

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS
GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

Les Grandes Loges Unies d'Europe :

Les Membres Fondateurs:

« Grande Loge de France »

→ « Grande Loge Traditionnelle et symbolique opera »

→ « Grande Loge Nationale de Serbie »

La « Grande Loge Unie de Russie »

T.R.F.

T.R.F. Konstantin Shapovalenko

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS
GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

AVENANT N°

AU TRAITE DE CONFEDERATION

LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

Entre d'une part :

- La « Grande Loge de France »,
Siège 8 rue Puteaux -75017 Paris (France).
- La « Grande Loge Traditionnelle et Symbolique Opera », Siège 9 place Henri Barbusse 92300 Levallois - Perret (France).
- La « Grande Loge Nationale de Serbie »,
Siège Stara Sajnisto 20 -11070 Navi Beograd (Serbie).

et d'autre part :

la Grande Loge Nationale de la République de Moldavie
Of. Nr.1, 66, M. Eminescure str., Chrisinaiu, MD 2012, Republic of Moldova

Constituant les deux parties signataires

Attendu que :

- la « Grande Loge Nationale de la République de Moldavie » déclare avoir pris connaissance de la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » et du Traité de Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE », auxquels elle souscrit en totalité et sans réserves, signés par les « Membres Fondateurs » le 18 juin 2000 ;

- la « Grande Loge Nationale de la République de Moldavie » garantit aux « Membres Fondateurs » que la totalité de ses Respectables Loges souscrit aux Principes, Valeurs et Obligations énoncés dans la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » et agit en conformité ;

- les « Membres Fondateurs » ont voté favorablement et à l'unanimité des présents, lors de la session du Comité de Coordination de la Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE » qui s'est tenu à LISBONE, la demande de candidature présentée par la « la Grande Loge de Moldavie ».

8 rue Puteaux - 75017 PARIS France

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS
GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

il est arrêté et convenu ce qui suit :

Article 1er :

La « Grande Loge Nationale de la République de Moldavie » adhère à la « GRANDE CHARTE MACONNIQUE » et à la Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE », dont copie est annexée au présent avenant.

Article 2ème:

Les « Membres Fondateurs » acceptent l'adhésion de la « Grande Loge Nationale de la République de Moldavie. » à la Confédération « LES GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE »

Article 3ème :

Les « Membres Fondateurs » et la « Grande Loge Nationale de la République de Moldavie » s'engagent dès ce jour, et chacun pour ce qui le concerne en propre, à faire connaître l'accord faisant l'objet des présentes tant dans le monde profane que dans la Communauté maçonnique internationale.

Article 4ème :

Tout manquement éventuel susceptible d'enfreindre les dispositions qui constituent le contenu du présent avenant, entraînera, dès constatation par l'une des parties signataires, la rupture entre ces parties et la caducité des présentes.

Fait en sept originaux en langue française et signé le 05 Juin 2010.

2010 - 2011 - 2012 - 2013 - 2014 - 2015 - 2016 - 2017 - 2018 - 2019 - 2020 - 2021 - 2022 - 2023 - 2024 - 2025 - 2026 - 2027 - 2028 - 2029 - 2030 - 2031 - 2032 - 2033 - 2034 - 2035 - 2036 - 2037 - 2038 - 2039 - 2040 - 2041 - 2042 - 2043 - 2044 - 2045 - 2046 - 2047 - 2048 - 2049 - 2050 - 2051 - 2052 - 2053 - 2054 - 2055 - 2056 - 2057 - 2058 - 2059 - 2060 - 2061 - 2062 - 2063 - 2064 - 2065 - 2066 - 2067 - 2068 - 2069 - 2070 - 2071 - 2072 - 2073 - 2074 - 2075 - 2076 - 2077 - 2078 - 2079 - 2080 - 2081 - 2082 - 2083 - 2084 - 2085 - 2086 - 2087 - 2088 - 2089 - 2090 - 2091 - 2092 - 2093 - 2094 - 2095 - 2096 - 2097 - 2098 - 2099 - 2100

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS
GRANDES LOGES UNIES D'EUROPE

Les Grandes Loges Unies d'Europe :

Les Membres Fondateurs :

“Grande Loge de France”

→ « Grande Loge Traditionnelle et symbolique opera »

→ « Grande Loge Nationale de Serbie »

La « Grande Loge Nationale de la République de Moldavie »

T.R.F.

T.R.F. Victor MADAN

A LA GLOIRE DU GRAND ARCHITECTE DE L'UNIVERS !

La Très Respectable Grande Loge *VELIKA NACIONALNA LOZA SRBIJE*
P.O. Box :
Adrs : *STARO SAMITJE, POSEJEN * 6.6.*
Tel : Fax : Mob : *+38163 244507*
E.Mail : *office.glus @ beotel .rs*

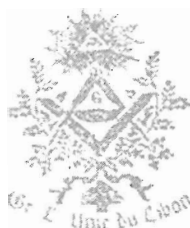
La Très Respectable Grande Loge Unie Du Liban
P.O. Box 55254 Sin El Fil
Adrs : Dekweneh-Beyrouth
Tel: 00961 1685690 – Fax: 00961 1685688 Mob: 009613777676
E.Mail: gul_lodge@hotmail.com - gul_lodge@yahoo.com

TRAITTE D'AMITIE ET DE RECONNAISSANCE

Le Très Respectable Frère... *DRAGOSLAV PAVLOVIC* Grand Maître
De la Très Respectable Grande Loge *YNLS*

ET

Le Très Respectable Frère Dr. **JAMIL SAADE** , Grand Maître
De la Très Respectable Grande Loge Unie Du Liban.

Grand Master
Dr. Jamil S. Saade

Ayant constaté :

- Que les deux Obédiences qui représentent sont issues d'une filiation régulière et interrompue, que leurs Respectables Loges travaillent dans le strict respect des Anciennes Charges codifiées dans les Constitutions d'Anderson de 1723, a la Gloire du Grand Architecte de l'Univers et en présence des Trois Grandes Lumières de la Maçonnerie qui sont le Volume de la Loi Sacrée, l'Equerre et le Compas, et entre Hommes libres et de bonnes mœurs.
- Que le but de leur démarche morale et spirituel est parfaitement identique.
- Que leur volonté commune est de constituer un Centre de l'Union ou se rencontrent fraternellement des Hommes qui seraient autrement restes perpétuellement étrangers les uns les autres.

Arrêtent et conviennent par la présente que :

Article 1 :

Les deux Obédiences se déclarent unies au service du même idéal de l'amour fraternel, de l'entraide et de la quête incessante de la vérité. Elles déclarent accueillir tous les Hommes libres et de bonnes mœurs sans distinction de race, Nationalité, croyance et opinions.

Article 2 :

Les deux Obédiences s'engagent à recevoir mutuellement leurs Frères en Loge et à leur porter aide et assistance en cas de besoin.

Article 3 :

Les deux Obédiences désigneront dès que possible, par consentement mutuel et l'une auprès de l'autre, un Grand Représentant garant d'amitié, qui sera l'interlocuteur accrédité pour toutes les questions relatives aux relations qu'elles entretiennent entre elles.

Article 4 :

Le présent Traité d'Amitié et de reconnaissance est rédigé en deux originaux. Il entra en vigueur immédiatement après sa ratification par les organes législatifs des deux Obédiences.

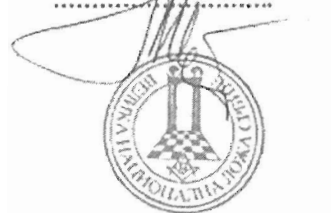
Fait et signé le

Pour la Très Respectable
Grande Loge *VNLS*

Pour la Très Respectable
Grande Loge Unie Du Liban

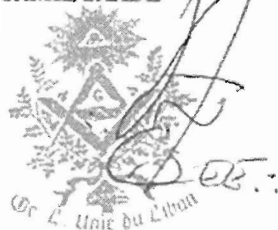
Le Très Respectable Grand Maître

DRAGOSLAV PAVLOVIC
.....

Le Très Respectable Grand Maître

JAMIL SAADE

Grand Master
Dr. Jamil S. Saade

Во славу Великого Архитектора Вселенной !

Весьма Достопочтенная
Объединенная Великая Ложка
России
Москва, Российская Федерация

Весьма Достопочтенная
Velika Nacionalna Loža Srbije
Beograd

ДОГОВОР О ДРУЖБЕ И ПРИЗНАНИИ

Весьма Достопочтенный Брат АНДРЕЙ СЕРКОВ, Великий Мастер Весьма Достопочтенной Объединенной Великой Ложки России

и

Весьма Достопочтенный Брат DRAGOSLAV PAVLOVIĆ, Великий Мастер Весьма Достопочтенной Velike Nacionalne Lože Srbije

Констатировав:

- a) Что оба Послушания, которые они представляют, имеют регулярную и не прерывавшуюся преемственность, что труды их Достопочтенных Лож происходят в строгом уважении Древних Ландмарок, кодифицированных в Конституциях: Андерсона 1723 года, (во славу Великого Архитектора Вселенной и в присутствии Трех Великих Светочей МASONства, каковыми являются: Книга Священного Закона, Наугольник и Циркуль, и между людьми свободными и добрых нравов)
- b) Что цель их моральных и духовных шагов совершенно идентичная.
- c) Что целью их общего волеизъявления является учреждение Центра Единения, где братски встречаются люди, которые бы иначе вечно оставались чужими друг другу.

Решают и закрепляют нижеследующим, что:

Статья 1

Оба Послушания заявляют, что они едины в служении одному и тому же идеалу братской любви, взаимопомощи и неустанного поиска истины. Они заявляют, что принимают всех людей свободных и добрых нравов, без различия расы, национальности, верования и взглядов.

Статья 2

Оба Послушания обязуются взаимно принимать своих братьев в Ложке и оказывать им помощь и поддержку в случае необходимости.

Статья 3

Оба Послушания назначают, как только это станет возможным, по взаимному согласию и следом друг за другом, Великого Представителя, гаранта дружбы, который станет уполномоченным для решения всех вопросов, касающихся их взаимных отношений.

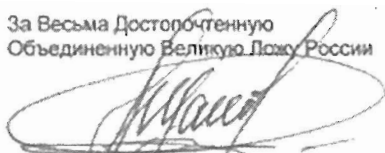
Статья 4

Настоящий Договор о Дружбе и Признании составлен в двух оригинальных экземплярах. Он вступит в силу немедленно после его ратификации законодательными органами обоих Послужаний.

Да будет так

Совершено и подписано (дата)

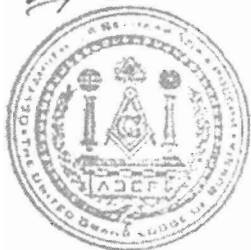
За Весьма Достопочтенную
Объединенную Великую Ложу России

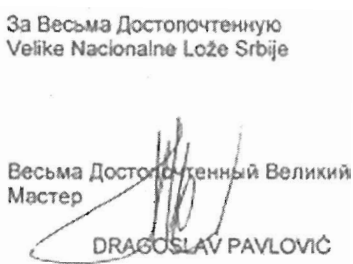
Весьма Достопочтенный Великий
Мастер

АНДРЕЙ СЕРКОВ

*Константин
Шароваленко*

За Весьма Достопочтенную
Velike Nacionalne Lože Srbije

Весьма Достопочтенный Великий
Мастер

DRAGOSLAV PAVLOVIĆ

Прилог број 9

„Ор.: Београд, 08. јун 6010. Г.:И.:С.:

У СЛАВУ ВЕЛИКОГ НЕИМАРА СВЕМИРА У ИМЕ УНИВЕРЗАЛНОГ СЛОБОДНОГ ЗИДАРСТВА СЛОБОДА – ЈЕДНАКОСТ – БРАТСТВО ИЗВЕШТАЈ

ВЕЛИКОГ МАЈСТОРА О УЧЕШЋУ У РАДУ КОНФЕДЕРАЦИЈЕ

1. ДРАГОСЛАВ ПАВЛОВИЋ, Велики мајстор ВНЛС;
2. ЧЕДОМИР ВАСИЋ, Велики милосрдник ВНЛС.

На пут смо кренули у четвртак 03. 06. 6010. године.

Велика ложа Италије је имала свој Конвент дана 05. 06. 6010. године.

Међутим, Конфедерација је заказала окупљање за 04. 06. 6010. године и конференцију за медије, која је одржана у Музеју *Voncompagni Ludovisi*.

Конференцију за медије су водили Председник Конфедерације Жан Клод Буске, домаћин Велики мајстор Италије *Massimo Criscuolo Tortora*, Паст Велики мајстор *GLdF Alain Graesel*, Велики мајстор Велике традиционалне симболичке ложе Опера и Велики мајстор ВНЛС (оснивачи Конфедерације).

Остале делегације су биле у публици.

Присутствовало је око 30 представника медија.

Говорили су представници свих Великих ложа. После конференције организован је коктел у башти Музеја.

Дописница више медија са територије ех-Југославије, г-ђа Сања Михољинац, је затражила од Великог мајстора ВНЛС посебан интервју, па смо касније отишли у медија центар где сам дао интервју који је намењен државама насталим од Југославије, као и међународним медијима. Интервју је намењен ТВ и писаним медијима.

Следећег дана 05. 06. 6010. у 10h одржан је Конвент Велике ложе Италије. Конвент је одржан у Палати *Brancaccio*. На Конвенту су присуствовале све делегације. Делегација ВНЛС је и на овој свечаности имала посебну пажњу, како у обраћању Великог мајстора Велике ложе Италије, тако и у обраћању Великих мајстора осталих Обедијенција који су присуствовали Раду.

Велики мајстор ВНЛС се обратио домаћину и свим учесницима топлим речима захвалности и пренео поздраве Браће из ВНЛС, а затим упутио позив домаћину и свим члановима Конфедерације да дођу на Годишњу скупштину ВНЛС, уз извињење браћи који нису добили официјелни позив.

Великом мајстору ВНЛС је додељена посебна Диплома, Медаља Велике ложе Италије и сувенир Велике ложе Италије.

По завршетку Конвента, приређен је ручак за све учеснике.

У поподневним часовима од 18h одржан је Конвент Конфедерације.

На дневном реду је било 14 тачака, од којих су најважније следеће:

Извештај Председника Конфедерације

Пријем Велике Уједињене ложе Русије

Пријем Велике ложе Молдавије

Избор новог председника Конфедерације

Пријем кандидатуре Великих ложа Бугарске и Мексика

Финансијска ситуација Конфедерације

На конвенту у оквиру Извештаја председника Конфедерације брата Жан Клод Буске-а дискутовали су представници свих учесника. Председник је у свом извештају посебно обрадио значај и утицај ВНЛС у формирању и раду Конфедерације. И сви остали дискусанти су се у својим излагањима дотакли доприноса Србије.

Велики мајстор ВНЛС се после избора новог председника Конфедерације брата Алена Гресела GLdF, обратио следећим речима:

„Веома уважени паст председниче брата Жан Клод Буске, веома уважени новоизабрани председниче брата Алена Гресела, браћо Моћни и уважени Велики мајстори, братских Великих ложа Европе, браћо чланови делегација, посебно желим да захвалим брату Жан Клод Бускеу, досадашњем председнику конфедерације на успешном вођењу изградње нашег заједничког европског Храма у чијем пројектовању је Србија уградила своју визију и што је сачувао тај Храм. Желим да честитам ново изабраном председнику брату Алени Греселу на поверењу које смо му једногласно указали са жељом да се настави успешна градња. Свима вама драга браћо такође честитам и захваљујем на вашем ангажовању.

Најзад, понављам свој позив од јуче да се сви видимо на нашем Конвенту који се одржава у Београду 12. јуна у 12,30h. Бићу срећан да вас све видим у нашем Храму. Молим вас да ме до уторка обавестите о доласку у циљу резервације Хотела (...) и боље организације Конвента.

Рекао сам.

На овом Конвенту примљене су Велике ложе Русије и Молдавије.

Анекс Уговора о пријему са једне стране потписује GLdF, Опера и ВНЛС, а са друге стране Ложа која се прима.

Прихваћена је кандидатура Велике ложе Бугарске и Велике ложе Мексика.

У вези финансијске ситуације прочитани су дугови Великих ложа од којих већина дугује само 500 евра за 6010. годину, неколико ложа за две године. Једино ВНЛС дугује за 5 година по 500 евра. По завршетку рада ја сам предао Великом благајнику Конфедерације 500 евра, али ми је новоизабрани председник посебно скренуо пажњу да дуг мора да се измири. Није било прилике да му објашњавам нашу ситуацију, али сам имао утисак да није хтео ни да слуша.

Постидео сам се.

После Рада, потписао сам симболичне Уговоре о сарадњи и узајамном признавању са Великом ложом Русије, Великом ложом Шпаније и Великом ложом Либана.

Уз овај Извештај предаћу Великом секретару за архиву Списак учесника, дневни ред, основни текст Уговора, измене Уговора из 2006. године, Анексе уговора са ВЛ Русије и Молдавије, као и Уговоре са Русијом, Шпанијом и Либаном.

Трошкове пута смо финансирали сами, чланови делегације.

Велики мајстор,
Бр. Драгослав Павловић“

Прилог број 10

„Ор. : Београд, 04. фебруар 6011. г.и.с.

П О З И В

ЗА VIII РЕДОВНУ СЕДНИЦУ САВЕЗНОГ ВЕЋА

Седница ће се одржати ритуално у Храму П.Л. „Доситеј“ у Новом саду, дана 19. фебруара 6011. г.и.с. са почетком у 12 часова.

За ову седницу Савезног већа у складу са Планом рада С.В. и текућим потребама, предлагем следећи:

Д Н Е В Н И Р Е Д

По Ритуалу: Усвајање Архитектонске табле са претходног Рада Савезног већа;

1. Обраћање Часног Старешине П. ложе „Доситеј“ и Извештај о раду ложе;
2. Усвајање извештаја Великог секретара о раду савезних ложа;
3. Усвајање извештаја Великог благајника:
 - Извештај о утрошеним прикупљеним средствима и стање у Великој благајни на дан 31.12.6010;
 - Коначни обрачун обавеза по ложама закључно са 31.12. 6010;
 - Извештај о набављеној, продатој и стању опреме.
4. Усвајање Финансијског плана за 6011:
 - Финансијски планови по ложама;
 - Финансијски план В.Н.Л.С.
5. Текућа питања

Материјал за овај дневни ред: Тачка 2, 3, и 4. (...).

За ову седницу је неопходно присуство:

Свих чланова Савезног већа, свих Великих официра и свих Часних старешина ложа.

У случају да је неко од чланова Савезног већа спречен да присуствује, његова ложа је дужна да на Ложи мајстора одреди замену и тој замени изда акредитацију - уверење које важи само за ту седницу.

Велики Секретар,
Бр. В. М.

Велики Мајстор,
Бр. Драгослав Павловић

Прилог број 11

TO GLORY OF THE GREAT ARCHITECT OF THE UNIVERSE

NATIONAL GRAND LODGE OF SERBIA

E-mail: office@mason.org.rs ; 20 Staro Sajtuste Str. Belgrade, Serbia ; www.mason.org.rs

КОНВЕНТ GLUDE 25. V - 27. V 2012. (ОСНОВНИ ПРОГРАМ)

25. V 2012:

Место Конвента: Београд- *Queen's Astoria Design Hotel*

1. До 14h Долазак делегација, регистрација и смештај
2. 17.00 -18.30h Први дан конвента: Рад по дневном реду
 - Домаћин Конвента отвара рад и предлаже дневни ред;
 - Представљање делегација;
 - Поздрав гостију;
 - Говор председника или његовог заступника;
 - Говор домаћина ;
 - Извештај о раду Конвента у Санкт Петербургу 2011. (Извештај подноси Секретар GLUDE),
 - Финансијски извештај (Секретар GLUDE)
3. 19:30h Вечера на Броду

26. V 2012:

1. до 9,30h доручак
2. 10.00 – 13.00h Други дан Конвента - наставак по дневном реду
 - Активности чланова GLUDE између два Конвента;
 - Интернационалне комуникације
 - Website GLUDE
 - Контакти са другим обедијенцијама - потенцијални чланови
 - Разно - питања и предлози
3. 13.15 - 14.00h Прес Конференција у *Queen's Astoria Design Hotelu*
4. 14.00 – 15.00h Ручак у *Queen's Astoria Design Hotel*
5. 15,30-18,00h Разгледање Београда (Туристичким аутобусом учесници Конгреса са пратиљама)
6. 19.00 – 20.30h Рад на 1 Ученичком степену у Великом Храму ВНЛС.

„ПОСЕЈДОН“ у част обележавања 100 година од оснивања Врховног савета Србије - церемонија братимљења више ложа које раде под заштитом ВНЛС са ложама које раде под заштитом ВНЛ Румуније, Велике ложе Бугарске и Велике Уједињене ложе Шпаније.

Рад води Велика национална ложа Србије.

Гости : Гранд командер Врховног савета Србије, све делегације учеснице Конвента GLUDE и позване Ложе са којима ВНЛС сарађује.

7. 21.00h Гала вечера.

27. V 2012:

1. 7-10,30h Доручак у Хотелу и одлазак делегација

Прилог број 12

„АЛО 2012.05.12. - интервју са Великим мајстором ВНЛС.

Београд ће, од 25. до 27. маја, бити домаћин највећег масонског скупа у последњих 86 година у нашој земљи! Али Конгрес Конфедерације удружених Великих ложа Европе, који ће бити одржан у хотелу „Асториа“, само је увод у још већи, пошто ће у октобру, поводом 100-годишњице од признавања Врховног савета Србије, бити одржан Конгрес Конфедерације Уједињених Великих ложа Европе. Тим поводом попричали смо са Драгославом Павловићем, Великим мајстором Велике националне ложе Србије, односно првим масоном наше земље.

– Од 25. до 27. маја у Београду у Хотелу „Асториа“ одржаће се Конгрес Конфедерације удружених Великих ложа Европе, коју су пре 12 година основале три Велике европске Ложе и то: GLdF (Велика ложа Француске), ВНЛЈ (Велика национална ложа Југославије, данас ВНЛС, односно Велика национална ложа Србије) и Традиционална Символичка Велика ложа „Опера“ Француске. Данас у Конфедерацији има више од 20 Великих ложа Европе, али од недавно су се учланиле и Велике ложе Русије, Молдавије, Либанона, а на пријем чекају Велике ложе Мексика, Парагваја, Филипина и још неких земаља изван Европе, што указује на прерастање ове конфедерације у светску. Ова конфедерација окупља само оне Велике ложе у којима се радови одвијају по Шкотском древном и прихваћеном Ритуалу, а на Конгрес долазе представници свих чланица - објашњава Велики мајстор Павловић.

Пошто се масонерија одувек међу народом сматра „најтајнијим од свих тајних друштава“, интересовало нас је и да сазнамо не само шта је дан овакав скуп представља, већ и какав је утицај масонерије уопште.

– Масонерија у свету има снажан утицај. То не значи да ћемо ми сада у Београду „кројити некеме капу“ и доносити судбоносне одлуке везане за политику или неке међудржавне политичке, економске и друге односе. Напротив, ми се бавимо унутрашњим питањима наше организације, почев од организационих, финансијских, па све до питања проширења организације. Наш најбитнији утицај је да допринесемо ширењу братске љубави, толеранције, разумевања и помоћи једних другима. Онолико колико у томе успемо, толико смо остварили саме себе - каже Павловић и додаје да су, почев од Џорџа Вашингтона, више од три четвртине америчких председника били чланови масонске организације, те да су у Енглеској краљеви најчешће били на челу Великих ложа.

– У нашој земљи, узмите на пример Ђорђа Вајферта, познатог индустријалца и у више наврата Министра финансија старе Југославије. Погледајте и друге масоне, чувене владике српске, Николу Теслу, Иву Андрића и многе друге. Они су доприносом својој земљи и човечанству у целини преносили дух исклесан између осталог и у масонским организацијама и тежили једном хармоничном друштву љубави и толеранције. Према томе наш је задатак да заједничким „кlesaњем камена до савршене коцке“ стварамо људе који кад им се пружи прилика врше тај позитиван утицај на цело друштво – објашњава Павловић и додаје да ће од предстојећег скупа и Србија имати користи.

– Долазе делегације у којима има и људи на веома високим позицијама у својим земљама. Ми смо овим чином показали да Србија није земља вандала и људождера, него дестинација у коју се долази са великим интересовањем, поверењем и задовољством - каже наш саговорник.

Ипак, „оно право“ следи у октобру. Тада ће, поводом 100-годишњице од признавања Врховног савета Србије, у Београду бити одржана прослава Врховних савета Света у част Врховног савета Србије.

– Октобра ове године одржава се у Напуљу Конгрес Врховних савета Света, а затим сви долазе у Београд да се прослави 100-годишњица Врховног савета Србије. То ће бити велико признање Врховном савету Србије, српским масонима Шкотског обреда и свакако највише Србији, јер долазе отворена срца - закључује први масон Србије.

АНТРОФИЛЕ:

Велики мајстор објаснио је шта значи бити масон и који су критеријуми за пријем у чланство.

– Бити масон значи да треба да будете спремни да много радите на себи, на свом окружењу и друштву у целини и да пружате пример доброг човека на добром гласу. За пријем, такође, треба да сте довољно толерантни и спремни да примите Светлост. А то ће се десити само ако схвати да је у Братство дошао као неправилан камен, који треба да се усавршавањем, учењем од мудрих, ширењем братске љубави, преобрази у обрађен камен који се савршено може уградити у храм, и да се потпуно уклапа у амбијент - каже Павловић и додаје да су бројке „на неки начин тајна, пошто многа Браћа не желе да се сазна да су чланови ложе, а у чему и јесте драг“, али да по неким грубим проценама у Србији има око 2.500 масона.

АНТРОФИЛЕ:

Драгослав Павловић масон је нешто дуже од 10 година.

– Доживљај иницијације је тешко описати. То је савршен, преозбиљан тренутак. Ритуал, чија свака реч симболизује сијасет мудрих порука, даје велику наду да ће иницирани достићи савршенство и спознати самог себе. За Великог мајстора сам биран јуна 2009. године. То је највиша масонска власт у Великој ложи. Он је најауторитативнији представник масонства у Србији. Његове обавезе су прописане Конституцијом и Статутом. Неке од њих су: да одржава чврст ланац слоге и јединства међу масонима, да својим ауторитетом шири масонски дух, да председава у Скупштини и Савезном и Управном већу... Велики мајстор има сва права и припадају му све највише масонске привилегије и почести. Наравно, све то има као противтежу и највећу одговорност за стање у савезним ложама и целој Великој ложи - објашњава наш саговорник.“

Прилог број 13

„ИЗВЕШТАЈ ВЕЛИКОГ МАЈСТОРА О РАДУ ВНЛС У МАНДАТУ 6009-6012. г.и.с.

Драга Браћо на истоку, драга браћо у колонама на својим местима и дужностима, драги гости

У СЛАВУ ВЕЛИКОГ НЕИМАРА СВИХ СВЕТОВА У ИМЕ УНИВЕРЗАЛНОГ СЛОБОДНОГ ЗИДАРСТВА СЛОБОДА-ЈЕДНАКОСТ-БРАТСТВО

Дозволите ми да после три године мог максималног ангажовања и ангажовања већине мојих сарадника, поднесем извештај о нашем раду са освртом на програм који сам поднео овој Скупштини код мог избора за Великог мајстора ВНЛС.

Са мојим избором и са избором предложених Великих официра тај програм нам је био водиља у нашим активностима.

ПРВИ задатак који смо поставили себи је био да се сва нормативна акта која користи ВНЛС (Конституција, Статут, Правосуђе, Домаћа уредба, Ритуали и др.) усагласе са временом у коме живимо и са изворним документима на основу којих су рађена ова документа, водећи рачуна о традицији која се ослања на Шкотски древни и прихваћени обред.

Овај задатак је у потпуности извршен и не само да су сва акта усаглашена међусобно и са изворним документима, него су и штампана у књигама, које су доступне сваком члану наше обедијенције.

Посебно желим да истакнем да смо усвојили и нови Правилник о материјално-финансијском пословању, који нам је помогао да се наше понашање у пословању и нарочито материјално-финансијско стање доведе на завидан ниво.

ДРУГИ задатак је био да се ФУНКЦИОНИСАЊЕ ОРГАНА В.Н.Л.С. побољша у складу са Конституцијом и Статутом.

На почетку сваког семестра утврђивани су Планови Рада свих органа ВНЛС. Ти Планови су се радили и за Поштоване ложе. Планови рада органа ВНЛС су скоро апсолутно поштовани и спровођени у планираним терминима.

Годишње скупштине су се одржавале једном годишње у терминима дефинисаним Статутом В.Н.Л.С., од 10-20. јуна сваке године.

Савезно веће је редовно заседало у тачно унапред дефинисаним терминима и то најмање три пута семестрално. Од избора 13. јуна 6009. до данас одржано је 20 седница Савезног већа. Не могу да не истакнем да је

прва седница Савезног већа, заказана за 17.10.6009. године отказана због недовољног одазива Великих официра и чланова Савезног већа, зато је та седница одржана електронски 11.11.6009. г.и.с. Недолазак чланова Савезног већа на заказани Рад сам лично тешко примио и схватио да је то резултат догађања која су се десила непосредно пред изборе. Међутим, стрпљивим радом и успостављањем дијалога са Ложама и члановима Савезног већа, такав случај се више никада није поновио.

И поред тога што је касније свако Савезно веће имало потребан кворум, морам да укажем на недовољну одговорност појединих чланова, пре свега Великих официра који су често изостајали са радова, а неки од њих никада нису присуствовали раду Савезног већа.

Не желим да овај свечани тренутак кварим, јер су све Поштоване ложе добијале месечне извештаје и све А.Т. из којих су могле да виде како су односили њихови представници у органима ВНЛС.

Старешине ложа су обавезни саветодавни учесници у раду Савезног већа. Међутим неке Старешине нису биле довољно активне, јер се један број Старешина није појављивао или је ретко учествовао у раду Савезног већа.

Морам да подвучем, због будућег рада, да кандидати за функције у ВНЛС, морају размислити пре прихватања кандидатуре, да ли могу да извршавају своје обавезе које та функција тражи. Изостанак Великих официра или чланова Савезног већа, је губитак пре свега за ложу чији чланови нису активни, јер тако те ложе недовољно учествују у креирању значајних одлука, а свака одлука је обавезујућа за сваку ложу, учествовала она у креирању или не.

Управно веће је по плану требало да заседа најмање једанпут месечно. У пракси је било много више седница Управног већа. По плану требало је одржати 21 седницу Управног већа, а одржано је 42 седнице. То указује на веома згуснуту активност ужег руководства ВНЛС.

У раду Управног већа на почетку нашег мандата увели смо једну новину, па смо одлучили да се Старешине позивају на седнице Управног већа, јер је Управно веће задужено да припрема предлоге Одлука за Савезно веће, тако да Старешине учествују у самом зачетку предлога. Нажалост, мали број Старешина је то користио.

Сви остали органи су заседали по потреби.

Поседно желим да нагласим, да је за сваку седницу органа позив са материјалом достављан на време, тј. за Савезно веће на 15 дана пре заседања, а за Управно веће бар на 7 дана раније.

Било је седница Управног већа и без материјала, али само када се радило о ванредним седницама и по хитним питањима.

Нажалост, Планове рада савезних ложа смо врло често извлачили „на мишиће“.

С обзиром да процедуре пријема, афилације, унапређења и посебно комуникације нису уредно поштоване, ТРЕЋИ задатак из мог програма је био поједноставити многе процедуре, изменити обрасце, појаснити их и прописати их детаљно, као би се захтевало њихово строго поштовање. Велики напредак је учињен у међусобној комуникацији, нарочито доношењем одлуке да се комуникација одвија електронском поштом. Неко ће рећи да смо одступили од традиције строге тајне у комуникацији. Међутим, такве примедбе нису на месту јер живимо у 21. веку, када су електронске комуникације усавршене до неслућених могућности. Према томе, ако неко жели да сазна шта ми радимо, шта причамо и слично довољно је да неко од нас има мобилни телефон у џепу, па макар он и био искључен. Према томе пошли смо од претпоставке да је ефикасност у комуникацији веома важна компонента за успешан рад, а ако неко жели да нас шпијунира, од њега се данас не можемо заштити, нити за тим има потребе.

То је још један разлог што смо одлучили да се много више отворимо за јавност, како би разбили схватања о томе да смо ми нека завереничка организација коју треба сатанисати. Однос јавности према ВНЛС у вези са последњим догађајем (организацијом GLUDE конвента) је био заиста врло коректан и као никад до сада нашироко се писало о том скупу и ВНЛС и то неколико дана за редом. Било је и информација на телевизијама и радијима. То је знатно подигло рејтинг ВНЛС у нашој земљи.

Иако су на плану комуникација постигнути завидни резултати, морам се ипак пожалити да комуникација још увек није довољно двосмерна. Из Велике ложе излази свака информација, сваки записник, свака АТ, сваки извештај. Обрнуто да би се добили прописани извештаји из савезних ложа потребно је много интервенција, молби, напора до уметности.

На тим питањима се мора много више радити јачањем братског ланца и братске љубави, међусобног поштовања и уважавања. Врло често смо претили суспензијама, новчаним казнама и слично, али су резултати увек били бољи кад се употребе принципи братске љубави.

Један врло важан задатак из ове групе послова ни данас није извршен. Ми још ни данас немамо уређене Матрикуле. На том примеру се најбоље може видети да још увек не можемо бити задовољни функционисањем најсветлијих идеја Братства (одговорност, братска љубав, уважавање и поштовање органа, брата на одређеној функцији и сваког од нас). Чињеница је да су људи који су до марта 6009. били на одговорним функцијама у ВНЛС и напустили је разорили архиву, однели документацију, евиденцију, рачунаре и тиме су направили општу збрку, што је захтевало да се

све устроји изнова, што је свакако доста тешко. Али, са мало више љубави према свом опредељењу сваког брата и тај посао је могао много раније да се заврши.

Из ове појаве треба извући поуке и не дозволити да се икад упадне у исту ситуацију. То значи да се морају поштовати процедуре, документа и целина архиве, која мора бити у храму, без могућности да је доступна непозваној браћи.

ЧЕТВРТИ задатак дефинисан у програму је учвршћивање, јачање и омасовљавање Братства.

Драга Браћо, на дан 13. јуна 6009. Г.:И.:С.: ВНЛС је имала 167 чланова. Данас бројимо око 380 чланова, а од тога половина су МКУ.

Увећали смо се за 2-3 пута.

Апсолутно сам сигуран да то није резултат кампање за квантитет. Напротив, то је резултат великог интересовања за нашу обедијенцију и несебичног залагања Поштованих ложа да сваког квалитетног кандидата иницира и упути у масонски живот и тајне.

Поред великог бројчаног повећања, квалитет чланства је на завидном нивоу. Братска љубав је такође веома изражена, сарадња Поштованих ложа такође, што се најбоље осећа кроз честе посете браће другим ложама или заједничким радовима ложа. Више пута сам присуствовао радовима на којима је присутно 60 и више Браће. То је дивна слика. То је велико Богатство, а нарочито кад се после таквог рада виде раздрагана лица Браће.

Таква догађања и такви осећаји су допринели да се многи који су напустили нашу обедијенцију враћају назад, па и многи из других обедијенција желе да нам се прикључе, јер је наша братска љубав искрена, јача, израженија, а ланац довољно јак.

Желим посебно да напоменем да је знатан број Браће из других Обедијенција закуцао на наша врата. Да нам се вратила П.Л. Слобода, која је једно време радила под ведрим небом. Да нам се јављају комплетне ложе које раде у оквиру других обедијенција да нам се придруже. Таквих иницијатива има чак и из Хрватске.

На многим Радовима се читају изванредни филозофски радови.

У циљу стварања услова да многи квалитетни радови буду доступни свој нашој Браћи, а и другим масонима, па и заинтересованим профаним лицима, поставили смо сајт ВНЛС на коме се редовно постављају најважније информације из нашег рада.

Нарочити значај има часопис „СИРИЈУС“ који се редовно објављује на нашем сајту. Наш сајт и подаци на њему одају слику о нама, о нашим

активностима, о нашој идеји. То има велики значај да се сазна истина о нама и нашим идејама.

ПЕТИ задатак, не и по значају је активност на јачању међународне сарадње.

Велика национална ложа Србије је већ била признатија у Европи и свету, више и боље него ли у самој нашој земљи, па и обедијенцији. Доста труда смо уложили да се схвати и у нашим ложама да ВНЛС има добар положај у Европи, да њега морамо ојачати и искористити за промоцију не само ВНЛС него наше земље у целини.

С обзиром да је ВНЛС један од три потписника Споразума о оснивању Конфедерације Уједињених Великих Ложа Европе, наша масонска дипломатија у ове три године је била веома активна. Присутствовали смо конвентима Конфедерације у Риму, Паризу, Санкт Петербургу и сада у Београду. Поред тога присутствовали смо конвентима многих Великих ложа уједињених у Конфедерацију. Потписали смо посебне споразуме са Великим ложама: Шпаније, Либанона, Русије, Молдавије, Мађарске, Румуније, Бугарске.

Наш утицај у Конфедерацији уједињених Великих ложа Европе је несумњив, па самим тим наш међународни положај у Европи, па и у свету.

Посебно желим да нагласим да се ВРЛ Словеније обратила нама за издавање патента за рад по Шкотском древном и прихваћеном обреду, што је посебно признање нашој обедијенцији.

Задатак над задацима је постављен кроз захтев за ИЗГРАДЊУ ХРАМА.

Драга Браћо, и тада сам рекао и понављам, наш Храм смо ми Браћа у обедијенцији. Да би изградили Храм у коме би се одвијали наши Радови, потребно је претходно изградити Храм у нама самима. Ако на том задатку СПОЗНАМО САМИ СЕБЕ смоћи ћемо снаге да започнемо градњу.

Мислим да је очигледно да смо на том плану, а пре свега на спознаји саме себе много урадили. Изградњом поверења и братске љубави успели смо да смогнемо снаге, да обезбедимо нужна финансијска средства и закупимо овај простор који је изванредно опремљен, у коме се више нећемо смрзавати, у коме ће се наша срца грејати братском љубављу у коме ћемо наставити нашу градњу.

Није искључено и није се одустало од трагања за трајним решењем, за изградњу сопственог објекта. Али, то је процес који тражи још више рада, још више разумевања и још више спознаје нас самих. Међутим, сада можемо мирно радити и без притиска тражити најбоља решења.

Нека мудрост води нашу градњу!

Рекао сам.“

Прилог број 14

Светски слободни зидари у Београду Србин у „масонском рају“

Прошле суботе у Београду Мишел Базио (80) „трећи масон света“ је, ексклузивно за НИН, најавио да ће висок положај у светској масонерији уступити Драгану Ђурићу (49), најмлађем гранд командеру у Уједињеним врховним саветима света

У прошлу суботу, у привременом масонском храму, то јест, у пословној згради „Посејдон“ на београдском Старом сајмишту, одржана је 18. годишња скупштина Велике националне ложе Србије (ВНЛС). Раду скупштине, поред делегата свих српских ложа ВНЛС, присуствовале су и делегације великих ложа Француске, Белгије, Шпаније, Русије, Румуније и Бугарске. На овом скупу је био и Мишел Базио, велики секретар Уједињених врховних савета света, човек који је, по хијерархији, „трећи масон света“. Још значајније, од самог присуства овог моћног осамдесетогодишњака, јесте то да је г. Мишел Базио најавио, ексклузивно за НИН, да се ускоро повлачи са функције Великог секретара и да ће, по својервном дискреционом праву, предложити за свог наследника нашег човека Драгана Ђурића, гранд командера Врховног савета Србије који је,

својевремено, на том месту заменио Драгана Малешевића Тапија који је, у време операције „Сабља“ приведен у београдски СУП где је умро под неразјашњеним околностима. Иначе, и Драган Ђурић, гранд командер Врховног савета, по занимању грађевински предузимач из Париза, привођен је приликом сваког доласка у Београд и у време Слободана Милошевића, ваљда и зато што је био један од најагилнијих оперативаца СПО у иностранству. Драган Ђурић је, захваљујући јаким везама са француским масонима, дознао за списак опозиционих политичара које је требало ликвидирати још уочи 9. марта 1991. године.

Е, тај Драган Ђурић (49) треба ускоро да постане велики секретар Уједињених врховних савета света. Чиме је овај Србин из Париза заслужио да се вине у сам врх светске масонерије?

Мишел Базио за НИН каже: „Лично сам присуствовао и учествовао у стварању Врховног савета Србије. Колико сам могао увео сам Србију у међународне воде, јер сам као велики секретар био задужен за бољу координацију националних врховних савета широм света“.

Да ли је паметно давати тако велике комплименте свом духовном ученику? Поготово ако је још Србин, не доји ли се Мишел Базио да би млади командер могао да се уобрази, исквари? Овде се господин Базио слатко насмејао: „Није он, баш, толико млад да би се, како кажете, покварио. Да бисте потпуно разумели масонерију рећи ћу вам нешто што кажем сваком профаном ко дође и затражи да буде примљен у братство. Дакле, свакоме кажем: „Код нас нећеш наћи ништа осим рада на самом себи. И Драган је то одлично разумео.“ Онда се Мишел Базио сећа и својих првих масонских дана: „Када сам пре педесет година улазио у масонерију, духовни отац био ми је човек који је имао три разреда основне школе и радио је као технички помоћник у позоришту у Лилу. Он ме је научио да ми, масони, морамо слушати срце, а не мозак.“

Дакле, Србија ће, ускоро, имати свог човека у самом врху светске масонерије. Један Србин седеће „у самом масонском рају“. Ту почаст српски масони нису добили тек тако. Јер, улога Србије била је кључна у стварању Уједињених ложа света. Од Србије је све кренуло, а потом су се, прво, придружиле Италија и Мароко, а господин Базио поново истиче улогу Драгана Ђурића који је створио обједињене обедијенције света, а све се завршило потписивањем масонских докумената у Напуљу. „Сада имамо 45 уједињених ложа широм света. Од четрдесет командера који су, углавном, мојих година, Ђурић је најмлађи и може да ми буде син.“

Гранд командер Ђурић нерадо прича о свом масонском раду и својим моћним француским везама. Па ипак, каже: „Због мог масонског ангажовања трпи и мој грађевински посао, а приватно и моја породица. Али,

зато је мени лако да данас отворим врата и председника Француске и било ког његовог министра...“

Значи ли то да је и Саркози ваш масонски брат? „Нипошто!“ категоричан је Ђурић.

Шта? Нема висину? „Тачно, нема висину духа. Али је пробао да уђе у ложу и дружи се много са масонима.“

А да ли је неко од наших српских политичара у вашим ложама?

Драган Ђурић одговара контрапитањем: „А мислите ли да је неко од њих достојан да буде наш масонски брат?“ Ипак Ђурић признаје да у масонским редовима има „људи из Озне, Удбе, ДБ или како се то, већ, зове“. Али, постоји ригорозна контрола ко од њих може у масонску ложу, јер тамо не могу да „уђу лоши људи, а то где им је радно место и није тако битно, свеједно да ли си полицајац или ратар“. Тако испада да и српски тајкуни тешко да могу да опашу масонску кецељу. Јер, тешко да било ко од њих може да докаже како је на поштен начин стигао до оног спорног „првог милиона“. Мада у масонерији не гледају „у буђелар, већ какав си човек“.

Али, далеко од тога да у српском масонском ружичњаку цветају само руже. Док српска браћа, са једне стране, грабе ка самом врху светске масонерије, у Србији, „у локалу“, свађе и деобе се распламсавају. Српска браћа су, ваљда, јединствена у масонском свету, да не „признају једног за главнога. „ Као што су велике стране силе поцепале Југославију, па и Србију, исти посао, подједнако успешно раде и европске масонске ложе. Наиме, тренутно у свету постоје три велике, дивергентне гране у светској масонској организацији. Прва је „англосаксонска грана“ која не прима у своје редове оне који „ не верују у постојање једног исказаног и приказаног Бога и у Библију као Књигу откровења“. Друга грана је, искључиво, „преокупирана социјалним и војним хуманизмом“. И, трећа, ова којој припада и Велика национална ложа Србије, „прихвата све вероисповести, филозофије живота и које практикују духовност без религиозних предзнака.“

Ту питамо: ако практикујете духовност „без религиозних предзнака“ како коментаришете Њутнов масонски став да је „Исус само математичка тачка“?

„То је само алегорија“, каже Базио. „У нашим масонским дебатама причамо о Исусу. Али, о њему никада не говоримо као о Божјем сину него као архетипу иницираног. Овде не бих желео да износим лични став о Исусу. Јер у Београду представљам институцију и то би могло потребно да се протумачи. Али, могу да кажем да сам написао књигу у којој сам изнео своја размисљања о томе. Наслов књиге је, иначе, 'Да ли је Бог атеиста'“.

Али, Исус није једина тема око које се светске масонске гране споре. А историја српске масонерије прати трагичну судбину српске државе од 1912. године до данас.

О том невеселом историјату Драган Ђурић за НИН прича: „Ђорђе Вајферт је постао грандкомандер Врховног савета Србије у Београду, 1912. године, када су из Грчке дошли гранд командер и два представника Врховног савета Грчке. Нама су Грци и оформили Врховни савет Србије...“

Тако је почело, а овако се српска масонска слога завршила. Прво је 23. јуна 1990. године, када је Уједињена велика ложа Немачке у Београду „унела светлост“ у Велику ложу „Југославије“. Масонски рад из предатних дана наставили су, сада већ покојни др Андрија Гамс, др Војин Матић, књижевник Борислав Пекић...

Убрзо почиње и први раскол модерне српске масонерије. У Риминију, у Италији, седам српских масона, изопштени су из ложа којима су припадали, 14. марта 1993. године, проглашавају Скупштину Велике ложе „Југославије“, упркос томе што се оснивање ложе никад не одвија у иностранству. После ове Ложе, оснива се јуна 1997. године и Национална ложа од делова Велике ложе „Југославије“. И ту почиње најтежи период модерне српске масонерије. Криза масонског покрета везује се, некако, за смрт др Гамса, великог мајстора који је својим ауторитетом, ипак, држао масоне на окупу. Српски масони понављају бољке које прати и обнављање вишепартизма у Србији. И као што политичке странке почињу једна другу да оптужују за везу са полицијом и мафијом, то почиње прави, тихи рат и међу масонском браћом.

Петооктобарском револуцијом 2000. године тензије у друштву, па и међу масонима, не јењавају. Штавише, заоштравају се. И тако, новембра 2002 године Драган Малешевић Тапи, у том тренутку један од најутицајнијих српских масона, приведен је у полицију под сумњом да је био организатор вишечлане групе професионалних убица. Војислав Шешељ ће тада, чак, тврдити да је „Тапи у своју ложу примио Жељка Максимовића Маку за кога је полиција тврдила да је главни организатор убистава познатих политичких личности“. Шешељ је Тапија оптуживао и за спрегу са „аркановцима“ те да је „криминализовао масоне“. Тада је Драгутин Загорац, један од водећих српских масона, за НИН рекао: „Шешељ је личност која је провела добар део својих политичких настојања баш уз Тапија. Много тога је научио од Тапија. Једино се није научио лепом понашању. И нама, који смо у масонској организацији, Шешељ делује веома смешно, јер није свестан колико наше браће масона седи у његовом најближем окружењу и смеју му се у лице.“

У суботу, 17. јуна 2006. године, у једној од сала хотела „Метропол“, почела је завршна свечаност уједињења свих српских масонских ложа у Велику уједињену ложу Србије. Главни посао обављен је 8. јуна у једном од београдских масонских храмова када су се Велика ложа „Југославија“, Регуларна велика ложа „Југославија“ и Велика национална ложа СЦГ договориле о уједињењу у Велику уједињену ложу Србије. Али, ни та слога није била дугог века...

У прошлу суботу, 12. јуна, у привременом масонском храму Велике националне ложе Србије почела је нова страница српске масонерије.

Најмлађи гранд командер

Откако постоји Врховни савет Србије, ваш Драган Ђурић је био на састанцима седам међународних савета где сам био модератор. Међу 40 гранд командера које познајем Ђурић је најактивнији и најправовернији. То није ласкање. Оно код нас масона не постоји. Велика је ствар да неко у његовим годинама достигне 33. ниво.

***Објављено 17. јуна 2010. године у недељнику НИИ број 3103
Photography: Лидија Кујунџић (all rights reserved)***

Прилог број 15

ПОЗИВАЈУ СЕ:

1. Сви Врховни савети Шкотског реда из целог СВЕТА
2. Сва Браћа чланови ВНЛС од 1-33°
3. Гости из других Обедијенција

ТЕРМИН ПРОСЛАВЕ 15-17.10.2012.:

1. 15.08.2012. - Позив страним делегацијама
 - Официјелно писмо (спрема Д. Ђурић)
 - Упитник о саставу делегације и пратиоца (спрема Чеда Васић)
2. Резервација Хотела до 15.08.2012.
3. 10. 09.2012. - Потврда учешћа
4. Уговарање услова са хотелом
 - Смештај 14. и 15. 10. 2012.
 - Исхрана 14.10.: ручак, вечера+ 15.10.: доручак, ручак + ГАЛА ВЕЧЕРА
 - Сала за рад 15.10.2012. (озвучење, снимање, преводиоци) од 16h до 19h
 - Гратис смештај+исхрана+Гала вечера
 - Туристички обилазак Београда за пратиље
5. Долазак гостију и регистрација:
 - Гости без Виза - Помоћ на аеродрому
 - Групни превоз гостију из Напуља
 - 15.10.2012.г. (од 09-24h) регистрација гостију
 - 16.10.2012.г. (од 09-15h) регистрација гостију

РАД-ПРОСЛАВА РЕДА:

1. Рад се одржава на Ученичком степену 16.10.2012. у 16h
2. Ритуал припрема Д. Павловић
3. РАД:
 - Отварање Рада
 - Увођење гостију
 - Пријем Великог мајстора ВНЛС са пратиоцима
 - Реферат Гранд командера Драгана Ђурића (говори на српском, а превод на енглеском, француском и португалском подељен гостима)

- Подела медаља и Диплома о почасном чланству ВСС
 - Појединачно обраћање Гранд командера (могуће је и код поделе медаља и диплома)
 - Обраћање ВМ ВНЛС
 - Закључна реч Гранд командера Драгана Ђурића
 - Затварање рада
4. Затварање рада
 5. У току рада СИМУЛТАНО ПРЕВОЂЕЊЕ ОБРАЋАЊЕ ГОСТИЈУ
 6. ГАЛА ВЕЧЕРА 15.10.2012. у 20h за:
 - Стране делегације
 - Врховни савет Србије
 - Делегација ВНЛС на челу са ВМ
 7. Доручак и ручак 15.10.
 8. Гала вечера 15.10.

Прилог број 16.
Изводи из интервјуа

Најмоћнији масони света одају почаст Србији!

Аутор: Милан С. Прелић | 11.10.2012

Београд ће од 15. до 17. октобра бити центар светске масонерије! Наиме, тада ће у српској престоници поводом 100. годишњице признавања Врховног Савета Србије бити организована прослава, на којој ће учествовати „сенке људи из сенке“, односно најмоћнији међу најмоћнијима у свету масона.

*Ul Slavu Velikog Neimara Svemira
Škotski Red Drevni i Prihvaćeni*

Vrhovni Savet Srbije

Лоіо Врховноі савећа Србије

Тим поводом, ексклузивно смо попричали са Драганом Ђурићем, врло моћним сувереним Гранд командером Врховног савета Србије (ВСС) Шкотског реда древног и прихваћеног.

Водећи човек српских масона 33. степена за своје прво обраћање до мањој јавности изабрао је „Ало!“ најављујући велики скуп масонских шефова света од 15. до 17. октобра.

Врховни савет Србије, Шкотски ред древног и прихваћени, тога дана обележава 100 година од када је Врховни савет Грчке основао Врховни савет Краљевине Србије Шкотског реда, древног и прихваћеног.

Године 1912. на заседању свих Врховних савета света у Вашингтону Врховни савет Краљевине Србије је признат као једина масонска власт на територији наше земље - објашњава Ђурић историјат овог масонског друштва.

Ђурић је од прошле године и Велики Генерални секретар Врховног савета света, који обједињује 53 врховна савета. Како каже, београдској конференцији 16. октобра присуствоваће грандкомандери других земаља, попут Француске, Русије, Шпаније, Белгије, Португалије...

Пошто је у питању врх светске масонерије, њихова имена остаће тајна, пошто масон сам мора да одлучи да ли ће изаћи у јавност. Ипак, како „Ало!“ сазнаје, почаст српској масонерији одаће највећи од највећих, међу којима ће бити и нека позната светска имена.

Дневни лист „Курир“ је 12.10.2012.г. објавио:

Велико масонско окупљање од 15. до 17. октобра

Највећи светски скуп масона у Београду!

Великом београдском масонском самиту присуствоваће чланови Велике националне ложе Србије и остала браћа, од првог до 33. степена.

БЕОГРАД - Моћно!

Велики масонски скуп одржаће се од 15. до 17. октобра у Београду, а присуствоваће му грандкомандери светских земаља попут **Француске, Русије, Шпаније, Белгије, Португала** и многих других.

– Пре једног века, **Врховни савет Грчке** унео је светлост и основао Врховни савет Краљевине Србије. Те исте године, 1912, на заседању свих врховних савета света у Вашингтону, **Врховни савет Краљевине Србије** признат је као једина масонска власт у нашој земљи - каже за Курир **Драган Ђурић**, суверени Гранд командер Врховног савета Србије, Шкотског реда древног и прихваћеног.

Ђурић већ четири деценије живи и ради у **Француској** и водећи је српски масон 33. степена. Пре годину дана постао је Велики Генерални секретар Врховног савета света, који обједињује 53 Врховна савета. Према његовим речима, великом београдском масонском самиту присуствоваће чланови Велике националне ложе Србије и остала браћа, од првог до 33. степена.

Овим скупом, најмоћнијих слободних зидара планете, обележава се стогодишњица постојања Врховног савета Србије, шкотског реда древног и прихваћеног. (Д.Т.)

Прилог број 17

1. Да се 20.09.2014. године унесе светло у Регуларну Велику ложу Словеније и да јој се изда Патент за примену Ритуала Шкотског реда древног и прихваћеног; Такође, донета је одлука о саставу званичне делегације ВНЛС која треба да присуствује уношењу вечног Светла Регуларној Великој ложи Словеније и то у саставу:

1. Моћни и Уважени Велики Мајстор, Бр. Драгослав Павловић;
2. Велики Први Заменик В.М., Бр. Н.В.;
3. Велики Други Заменик В.М., Бр. Д.З.;
4. Велики Секретар, Бр. В.М.;
5. Велики Канцелар, Бр. П.П.;
6. Велики Благајник, Бр. М.З.;
7. Велики Обредник Бр. Д.Р.;
8. Велики Мачоноша Бр. Д.О.;
9. Први Велики надзорник Бр. М.М.;
10. Велики Дверник Бр. С.С.;
11. Велики Исповедник Бр. Д.И.;
12. Велики Домаћин Бр.А.М.;
13. Велики Милосрдник Бр. Г.Ц.;
14. Велики Заставник Бр. З.К.;
15. Старешина ложе Доситеј, Бр. И.П.;
16. Старешина ложе Константин Велики Бр. А.Ј.;
17. Старешина ложе Кнез Михајло Бр. Б.У.;
18. Старешина ложе Побратим Бр. А.Г.;
19. Старешина ложе Светлост Балкана Бр. В.Р.;
20. Старешина ложе Свети Сава Бр. Б.Б.;
21. Старешина ложе Слободан Јовановић Бр. Б.Ј.;
22. Старешина ложе Слобода Бр. Н.В.;
23. Старешина ложе Немања Бр. А.Г.;
24. Старешина ложе Мудрост Бр. Е.М.;
25. Старешина венчића Михаило Пупин Бр. З.К.;

2. Донет је план рада Управног и Савезног већа;

3. Донета је одлука о раскиду уговора за коришћење Храма у Посејдону;

4. Донета је одлука о оснивању ложе Михаило Пупин;

5. Донета је одлука да се одобри масонско венчање у П.Л. Тимакум на Ор.: Књажевац;

6. У Надзорни одбор изабрани су:

1. Н. М., ПЛ Побратим за председника Надзорног одбора;
2. Д. М., ПЛ Немања за члана;
3. З. П., ПЛ Слободан Јовановић за члана;
4. З. К., ПЛ Мудрост за члана; и
5. Н. Н., ПЛ Братство за члана.

Прилог број 18

1. Извештај Великог секретара није разматран, јер није ни достављен;
2. Усвојен је извештај Великог благајника о приходима, расходима и обавезама Радионица;
3. Утврђен је предлог Финансијског плана за 2015. годину и стављен на петнаестодневну расправу у Радионицама;
4. Усвојен је извештај Великог канцелара о уношењу Светла у РВЛ Словенија;
5. Усвојен је Извештај Великог мајстора о учешћу делегације ВНЛС на раду ICUGL који је одржан у Софији;
6. Одлучено је да званичну делегацију чине: 1. Велики мајстор ВНЛС и 2. Велики канцелар ВНЛС. ВЛ Принс Хол је сносила трошкове смештаја за Великог мајстора, а остале трошкове сноси ВНЛС. Дата је могућност да се у делегацију укључе и друга браћа, ако њихове трошкове сноси Радионица или они сами;
7. а) закључено је да треба припремити КОНКОРДАТ који треба потписати са Врховним саветом, како би се отклониле нејасноће у Конституцији ВСС из 1912. године;
- б) донета је одлука да се Велики архивар, Бр. Дејан Чикара, упути у Париз и да покуша са архиваром GLdF да пронађе патент који је GLdF дала ВНЛЈ, ако га је уопште некада дала;
- ц) оформљена је комисија да тражи боље решење за Храм;
- д) - Одлука о подношењу тужбе противу Бр. М.К. и привременој суспензији - удаљењу са свих радова у својој и другим ложама ВНЛС, ложама са којима ВНЛС има пријатељске односе, као и Интернационалној Конфедерацији Уједињених Великих ложа.
 - Одлука о подношењу тужбе поштованој ложи Мудрост против Бр. М. К²⁶. и привременој суспензији - удаљењу са свих радова у својој и другим ложама ВНЛС и другим ложама са којима ВНЛС има пријатељске односе.

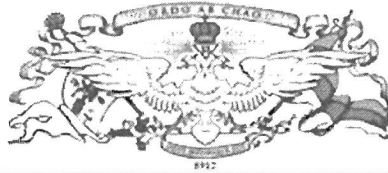
26 Ради се о двојници Браће са истим иницијалима. Прим. уредника.

Прилог број 19

1. Донета је одлука о отварању Радова за Летњи семестар;
2. Разматрана је и одбијена жалба Бр. М. К. на одлуку о суспензији и донета је следећа одлука:
 3. I) ОДБИЈА СЕ КАО НЕОСНОВАН приговор Бр. М. К. изјављен противу Одлуке ВМ ВНЛС од 29. дана месеца новембра 6014. г.и.с. којим се исти привремено удаљава са свих радова у својој и другим ложама В.Н.Л.С., ложама са којима ВНЛС има пријатељске односе, као и у Интернационалној Конфедерацији Уједињених Великих ложа, те је иста Одлука коначна.
 - II) Због учињене и утврђене слободнозидарске кривице – преступа, са вољним и смишљеним огрешењем и супротним поступањем противу Конституције и Статута ВНЛС бр. М. К. се ИСКЉУЧУЈЕ из чланства ВНЛС.
4. I./ ОДБИЈА СЕ КАО НЕОСНОВАН приговор Бр. М. К. изјављен противу Одлуке ВМ ВНЛС од 29. дана месеца новембра 6014 г.и.с. којим се исти привремено удаљава са свих радова у својој и другим Ложама В.Н.Л.С., ложама са којима ВНЛС има пријатељске односе, те је иста Одлука коначна.
 - II./ Због учињене и утврђене слободнозидарске кривице, са вољним и смишљеним огрешењем и супротним поступањем противу Конституције и Статута ВНЛС бр. М. К. се ИСКЉУЧУЈЕ из чланства В.Н.Л.С.
5. Под тачком 4 усвојен је Финансијски план прихода и расхода за 2015. годину и донета одлука да се обустави примена члана 13 Правилника о материјално-финансијском пословању у делу финансирања братимљења савезних ложа са ложама других обедијенција. Активности братимљења ће се у будуће финансирати из дела средстава која остају савезним ложама.
6. Одобрен је почетак рада П.Л. Михаило Пупин Ор.: Београд и утврђен термин за уношење Светла на дан 28. фебруара 2015. године.

Прилог број 20

У СЛАВУ БЕСМЕРНО ВЕЛИКОГ ГРАДИТЕЉА СВЕМИРА
ШКОТСКИ ОБРЕД ДРЕВНОГ И ПРИХВАЋЕНОГ
ВРХОВНИ САВЕТ СРБИЈЕ
СЛОБОДА – ЈЕДИНОСТ – БРАТСТВО

На основу Конституције Врховног Савета Србије, а посебно чланова 7. ., 11. ., 25. ., 26. ., 27. ., 28. ., 62. ., 219. ., 220. ., 249. . и 277. . Врховни Савет Србије је на исправно сазваној и потпуно регуларној седници одржаној 14. . дана месеца марта 6015. . Године Истинског Светла у Београду, у Долини Саве, донео следећи

ДЕКРЕТ

- I - Привремено, у трајању од 3 (три) месеца, ускраћује се уступање права спровођења Шкотског Обреда Древног и Прихваћеног Великој Националној Ложи Србије и Символичким Ложама које раде под њеном заштитом по Шкотском Обреду Древном и Прихваћеном, а у складу са члановима 115. ., 116. ., 117. . и 118. . Конституције Врховног Савета Србије.
- II - Привремена мера постаће трајна уколико Врховни Савет Србије утврди да и након изречена 3 (три) месеца Велика Национална Ложа Србије није обезбедила услове за Рад по Шкотском Обреду Древном и Прихваћеном, није радила по Ритуалима прописаним од Врховног Савета Србије, или није установила ред и хармонију у својој Обедијенцији, у свим Символичким Ложама под својом заштитом, а у складу са основним начелима Шкотског Обреда Древног и Прихваћеног, нарочито на начин описан члановима Конституције Врховног Савета Србије, а посебно чланова 216. ., 217. . и 218. . Конституције Врховног Савета Србије.
- III - О одлуци обавестити Великог Мајстора Велике Националне Ложе Србије и све Старешине Символичких Ложа које раде под њеном заштитом.
- IV - Ова одлука ступа на снагу одмах по достављању Великог Мајстору Велике Националне Ложе Србије и свим Старешинама Символичких Ложа које раде под заштитом Велике Националне Ложе Србије. Ова одлука ће се доставити свим Масонским телима у земљи и у иностранству.
- V - Свако непоштовање ове одлуке сматраће се најтежим огрешењем о основна начела Шкотског Обреда Древног и Прихваћеног и одредбе Конституције Врховног Савета Србије.

Образложење

Велика Национална Ложа Србије огрешила се о Конституцију Врховног Савета Србије, а посебно деловањем својих највиших органа и појединих Символичких Ложа које раде под њеном заштитом. Оваквим понашањем Велике Националне Ложе Србије, Браћски Ланац

Шкотског Обреда Древног и Прихваћеног је ослабљен и нарушена је хармонија Ложа, па постоји сумња да ће даље спровођење Шкотског Обреда Древног и Прихваћеног у Великој Националној Ложи Србије и Символичким Ложама које раде под њеном заштитом по Шкотском Обреду Древном и Прихваћеном у овом тренутку нарушавати нормалан рад свих Масонских тела.

У Београду, у Долини Саве,

14.: дана месеца марта 6015.: Године Истинског Светла

Заступник Великог Командера Врховног Савета Србије,
Брат [REDACTED]

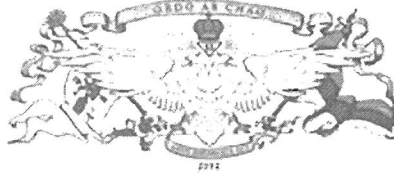

ПРАВНА ПОУКА:

1. Ова одлука је извршна и коначна и против ње се не може изјавити правни лек.
2. Символичке Ложе и сва Браћа која желе да наставе Ритуалне Радове по Шкотском Обреду Древном и Прихваћеном, то могу да наставе под Заштитом Врховног Савета Србије пошто Врховни Савет Србије за то да одобрење.

Прилог број 21

У СЛАВУ БЕСКРАЈНО ВЕЛИКОГ ТРАДИЦИЈА СВЕМИРА
ШКОЛСКИ СЪВЕТ ДЕТСКИ И ПРИЗНАЊЕНИ
ВРХОМЪ СЪВЕТ СРБИЈЕ
СЛОБОДА – ЈЕДИНОСТ – БРАТСТВО

На основу Конституције Врховног Савета Србије, а посебно чланова 7. ., 11. ., 25. ., 26. ., 27. ., 28. ., 62. . и 277. ., Врховни Савет Србије је на исправно сазваној и потпуно регуларној седници одржаној 14. . дана месеца марта 6015. . Године Истинског Светла у Београду, у Долини Саве, донео следећи

ДЕКРЕТ

Члану Врховног Савета Србије, Брату Драгану Ђурићу, изриче се мера суспензије - удаљења са часничког места Врло Моћног Суверена, Великог Командера Врховног Савета Србије.

Образложење

Суспендовани Брат се огрешо о Конституцију Врховног Савета Србије, а посебно нечасно поступајући и кршећи обавезе дате при ступању у Ред и доцније (члан 154. . Конституције Врховног Савета Србије).

У Београду, у Долини Саве,
14. . дана месеца марта 6015. . Године Истинског Светла

Заступник Великог Командера Врховног Савета Србије,
Брат [REDACTED]

[REDACTED]

ПРАВНА ПОУКА:

Ова Одлука је извршна и коначна и против ње се не може изјавити правни лек.

Прилог број 22

Vrhovni Savet Srbije, Škotskog Reda Drevnog i Prihvaćenog
Supreme Council of Serbia, Ancient and Accepted Scottish Rite
Suprême Conseil de Serbie, Rite Écossais Ancien & Accepté
1912

U Parizu, 01.03.2015 godine.

Poštovani i Uvaženi Veliki Majstore VNLS,
Poštovani Veliki Oficiri VNLS,
Poštovani Članovi Saveznog Veća
Poštovane Starešine Poštovanih Loža pod zaštitom VNLS,

Ja, Vrlo Moćni Suvereni Veliki Komander Vrhovnog Saveta Srbije ograđujem se od "dekreta" koji ste dobili. Pojedini članovi Vrhovnog Saveta Srbije odnosno potpisnici sranog "dekreta" su prekršili zakonik VSS odnosno Konstituciju Vrhovnog Saveta Srbije iz 1912 godine. Prekršeni su član 26 i član 28, a istovremeno su potvrđeni i članovi: 36, 39 i 40.

Vrhovni Savet Srbije će rešiti svoje probleme a vas pozivam da mudro postupite, nastavite radove na prva tri stepena, poštujuete svoju Obedijenciju VNLS jer ste pod njenom zaštitom, a neslaganja u VSS ostavite nadležnim organima da se tim problemima bave. Ne dozvolimo da se ponovi 2005/2006 godina kada su pojedini članovi Vrhovnog Saveta Srbije pokušali da silom nametnu svoju volju i mešajući se u rad VNLS pokušali da smene tadašnjeg Velikog Majstora i njegov oficire.

Poštovana Braćo, mislim da imate dovoljno svojih obaveza i pitanja za rešavanje, i da nema potrebe da gubite vreme baveći se dešavanjima u Vrhovnom Savetu Srbije.

S poštovanjem i željom da se uskoro vidimo.
Dragan Đurić 33°

V.M.S.:G.K.: Vrhovnog Saveta Srbije, Škotskog Reda Drevnog i Prihvaćenog

Sloboda!Jednakost!Bratstvo! - "Liberty!Equality!Fraternity!"

Bog i moje pravo! - "Deus meumque jus!"

Svevišnji Suvereni Veliki Zastupnik
Dragan Đurić 33°

Dragan Đurić 33°

Прилог број 23

U Slavu Velikog Arhitekta Univerziuma
Škotski Red Drevni i Prihvaćeni

1818-1819

In the Glory of the Grand Architect of the Universe
Ancient and Accepted Scottish Rite

A la Gloire du Grand Architecte de l'Univers
Rite Ecossais et Accepté

Velikovi Sveti Srdjaci i Sve Gore
Učenost i Prihvaćeni Starog Sveta

STAREŠINAMA LOŽA VLSICG pod zaštitom VS SICG

Draga Braćo ,

Koristim priliku koju mi pruža Konstitucija VS SICG da Vam se obratim ovim pismom , jer okolnosti u kojima radi naše Bratstvo u poslednjih nekoliko meseci i dezinformacije koje stižu do Braće u svim Ložma , zahtevaju od mene ovaj vid komunikacije.

Molim Vas , i svu Braću u Vašim ložama za još malo strpljenja , jer očekujem da će svi nesporazumi unutar našeg Bratstva biti razrešeni do 20.04.6006 godine.

Do tada , suspendujem sve radove od 1 do 33 stepena , i bez odobrenja Vrhovnog Saveta SICG radovi se ne mogu sazivati niti održavati.

VELIKI KOMANDER

U Orijentu Beograda ,
04.dana meseca Marta 6006.g

Прилог број 23а

САВЕЗНО ВЕЋЕ ВЕЛИКЕ НАЦИОНАЛНЕ ЛОЖЕ СРБИЈЕ, разматрајући Декрете које је упутила група Браће са 33. степена, чланова Врховног савета Србије, обраћање Великог мајстора ВНЛС члановима ВНЛС, и другу достављену и доступну документацију на седници одржаној 18-20. марта 6015. г.и.с., донело је следећу

О Д Л У К У

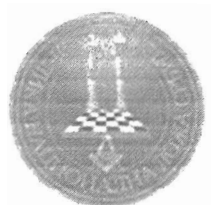
Изгласава се НЕПОВЕРЕЊЕ „Врховном савету Србије“, кога представља група Браће са 33. степеном које је Савезно веће на својим седницама 07.02.6015. и 14. 03. 6015. г.и.с. искључила из чланства ВНЛС и Н.А., а акта која је та група донела сматрају се неважећим.

Даје се безрезервна подршка актуелном Гранд командеру Врховног савета Србије Древног и прихваћеног Шкотског обреда Драгану Ђурићу и осталим члановима, који се нису одметнули из ВСС и позивамо их да усагласимо и потпишемо Конкордат о међусобним односима и сарадњи.

С обзиром да је акт о забрани извођења Радова на 1-3 степену, неважећи, налаже се свим Поштованим ложама које раде под заштитом ВНЛС да нормално наставе Рад користећи ритуале Шкотског, древног и прихваћеног обреда, у складу са Конституцијом и Статутом ВНЛС.

Сва усмена или електронска комуникација са одметнутим делом ВСС је забрањена, а све Поштоване ложе ће од Врховног савета Србије коме дајемо подршку добијати ИНФОРМАЦИЈЕ ПОСРЕДСТВОМ Великог секретара ВНЛС.

Прилог број 238

KONKORDAT

SPORAZUM O MEĐUSOBNIM ODNOSIMA

Zaključen između:

Vrhovnog Saveta Srbije 1912 Škotskog Reda Drevnog i Prihvaćenog

i

Velike Nacionalne Lože Srbije

Član 1.

Ovaj sporazum, dogovoren i potpisan između **Vrhovnog Saveta Srbije 1912 Škotskog Reda Drevnog i Prihvaćenog** (u daljem tekstu: Vrhovni Savet) i **Velike Nacionalne Lože Srbije** (u daljem tekstu: Velika Loža) utvrđuje međusobne odnose ove dve nezavisne i suverene slobodnozidarske organizacije.

Član 2.

Vrhovni Savet je jedina regularna masonska vlast u Republici Srbiji sa suverenom i isključivom jurisdikcijom nad visokim stepenima Škotskog Reda Drevnog i Prihvaćenog od 4. do 33. stepena, uključujući i njega.

Velika Loža prihvata da je rad viših stepena od 4. do 33. u isključivoj nadležnosti Vrhovnog Saveta.

Član 3

Vrhovni Savet priznaje Veliku Ložu kao jedinu regularnu masonska vlast u Republici Srbiji sa suverenom i isključivom jurisdikcijom nad tri stepena Simboličkog Slobodnog Zidarstva: Učenik, Pomoćnik i Majstor.

Vrhovni Savet prihvata da je rad Simboličkog Slobodnog Zidarstva na Prvom, Drugom i Trećem stepenu (Učenik, Pomoćnik i Majstor) u isključivoj nadležnosti Velike Lože.

Član 4.

Velika Loža se obavezuje da će lože koje rade pod njenom zaštitom raditi primenjujući isključivo Rituale Škotskog drevnog i prihvaćenog obreda i da neće praviti smetnje svojim

članovima, koji imaju najmanje dve godine na stepenu Majstora Masona, da svoje usavršavanje nastave na višim stepenovima Škotskog reda, koji su u isključivoj nadležnosti Vrhovnog Saveta Srbije.

Član 5.

Vrhovni Savet i Velika Loža se obavezuju da neće, na bilo koji način ugrožavati disciplinu i rad u ložama Velike Lože odnosno Ložama viših stepenova Drevnog i Prihvaćenog Škotskog Reda Srbije, da će se redovno savetovati o zajedničkim pitanjima te nastojati da u svemu postignu razumnu i bratsku saglasnost.

Član 6.

Vrhovni Savet se obavezuje da će suspenzije, brisanja, isključenja i druge kazne izređene i donete od strane Velike Lože članovima njenih loža, a koji su istovremeno i članovi Loža viših stepenova Drevnog i Prihvaćenog Škotskog Reda Srbije automatski predstavljati brisanje odnosno isključenje iz viših stepenova Drevnog i Prihvaćenog Škotskog Reda Srbije.

Član 7.

Vrhovni Savet i Velika Loža su saglasni da članovi viših stepenova Drevnog i Prihvaćenog Škotskog Reda Srbije ne mogu dolaziti na radove loža Velike Lože sa insignijama viših stepenova Škotskog Reda, osim ukoliko su pozvani ili ovlašćeni da zastupaju Vrhovni Savet.

Član 8.

Ovaj Sporazum se može menjati jedino dogovorom oba učesnika. Jednostrane izmene bilo koje njegove odredbe nemaju nikakvo dejstvo.

Član 9.

Ovaj Sporazum se zaključuje na neodređeno vreme. Vrhovni Savet ili Velika Loža zadržavaju pravo da otkazu ovaj Sporazum obaveštenjem poslatim drugoj strani potpisnici 6 (šest) meseci unapred, pri čemu će se tih 6 (šest) meseci smatrati otkaznim rokom.

Član 10.

Ovaj Sporazum stupa na snagu danom potpisivanja od strane Suverenog Velikog Komandera Vrhovnog Saveta i Velikog Majstora Velike Lože, a primenivaće se kad ga usvoje Vrhovni Savet Srbije i Savezno Veće Velike Nacionalne Lože Srbije.

Na Orijentu Beograd, 17 dana, meseca Aprila, 6015.G.:I.:S.:

Dragan Đurić

Vrlo Moćni Suvereni Veliki Komander VSS

Dragoslav Pavlović
Veliki Majstor VNLS

Прилог број 24

À la Gloire du Grand Architecte de l'Univers
Franco-Maçons de Rite Écossais Ancien et Accepté
Ordo Ab Chao

Le Très Respectable
Grande Loge de France
(1728 - 1894)
Liberté - Égalité - Fraternité

8, rue Patourel
75017 - PARIS - FRANCE

Le Très Respectable
Grande Loge Nationale de Serbie
(1919 - 2006)
Liberté - Égalité - Fraternité

146/3 Rd. Arsenija Černogorac
11070 - BELGRADE - SERBIE

Traité Écossais Ancien et Accepté

Le Très Respectable Frère, *Max Henry*, Grand Maître de la Grande Loge de France,

et

Le Très Respectable Frère, *Dragoslav Petrović*, Grand Maître de la Grande Loge Nationale de Serbie,

ayant constaté

a) Que les deux Obédiences qui se représentent travaillent dans le strict respect de la déclaration de principes du *Convent de Lausanne de 1873* et observent scrupuleusement et en leur intégralité les principes suivants :

- l'invention du Grand Architecte de l'Univers,
- la présence en Loge des Trois Grandes Lumères - le Volume de la Loi Sacrée exposé et coiffé avec l'Équerre et le Compas,
- la souveraineté exclusive sur les grades symboliques,
- l'indépendance en ce qui concerne toute structure maçonnique, notamment de hauts grades,
- la non mixité dans les travaux rituels,
- l'interdiction de toute controverse sur des questions politiques ou religieuses,
- le caractère progressif et ouvert de la démarche maçonnique
- l'utilisation de la devise du Rite Écossais Ancien et Accepté "Ordo Ab Chao"

Et que leur volonté commune est de constituer un Centre de l'Union où se rencontrent fraternellement des hommes de la démarche, éthique et spirituelle, est semblable, et qui seraient autrement restés perpétuellement étrangers les uns des autres.

Arrêtent et conviennent par la présente que :

- Article 1 :** Les deux Obédiences se déclarent unies au service du même idéal de l'amour fraternel et dans la pleine conscience de la devise. Elles déclarent accueillir tous les hommes libres et de bonnes mœurs de toutes nationalités et de toutes croyances.
- Article 2 :** Les deux Obédiences s'engagent à recevoir mutuellement leurs Frères en Loge et à leur porter aide et assistance en cas de besoin.
- Article 3 :** Les deux Obédiences désignent des que possible, par consensus mutuel et d'une auprès de l'autre, un *Gérant d'Union*, afin d'assurer la continuité des relations.
- Article 4 :** Les deux Obédiences signataires s'engagent à ne pas être unis à un autre Suprême Conseil de Rite Écossais Ancien et Accepté sur leur territoire s'il en existe déjà un reconnu par le Suprême Conseil de France.
- Article 5 :** Le présent Traité est rédigé en deux originaux, par l'un ou l'autre des signataires et prendra effet dès signature.
- Article 6 :** Le présent Traité est signé de plein accord par les deux Obédiences pour une durée indéterminée, et peut être dénoncé par l'une ou l'autre des deux quand on constaterait une *irégularité* dans les objets visés ci-dessus.

Fait et signé le 19ème mai 2015

Pour le Très Respectable
Grand Maître de France,

Le Très Respectable Grand Maître
Max Henry

Pour le Très Respectable
Grand Maître National de Serbie,

Le Très Respectable Grand Maître
Dragoslav Petrović

Прилог број 25
РЕДОСЛЕД ЛОЖА ПО ГОДИНАМА ИНСТАЛИРАЊА

Број Ложе	Год. форми-рања	Година успављи-вања	Година буђења	Година заштите	ИМЕ ЛОЖЕ	Оријент
1	1876	1882 и 2015	2001		СВЕТЛОСТ БАЛКАНА	Београд
2	1881	1882		2016	СРБСКА ЗАДРУГА	Београд
3	1883	1940	1990	2016	СЛОГА, РАД И ПОСТОЈАНСТВО	Београд
4	1890	1940	1990	1990	ПОБРАТИМ	Београд
5	1892	1914	2004	2004	НЕМАЊА	Ниш
6	1909	1940		1919	УЈЕДИЊЕЊЕ	Београд
7	1910	1940	1990	1919	ШУМАДИЈА	Београд
8	1910	1940		1919	КОСОВО	Скопље
9	1912	1940		1919	БУДНОСТ	Осијек
10	1913	1940		1919	МАКСИМИЛИЈАН ВРХОВЕЦ	Загреб
11	1919	1940			ИВАН ГРОФ ДРАШКОВИЋ	Загреб
12	1921	1940	2000		ИСТИНА	Београд
13	1921	1940			ПРАВЕДНОСТ	Загреб
14	1896	1940		1921	БУДУЊНОСТ	Сомбор
15	1922	1940			ПРЕПОРОЂАЈ	Београд
16	1922	2015	2001		ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ / ДОСИТЕЈ	Земун/ Нови Сад
17	1922	1940			ИВАЊСКИ КРИЈЕС	Карловац
18	1925	1940	2003		СЛОБОДА	Дубровник / Београд
19	1910	1940		1925	СТВАРАЊЕ	Суботица
20	1926	1940			МИТРОПОЛИТ СТРАТИМИРОВИЋ	Нови сад
21	1926	1940			ЗОРА	Котор
22	1926	1940			МАКСИМ КОВАЛСКИ	Београд
23	1905	1940		1928	АУРОРА	Вршац
24	1928	1940			СТЕЛА ПОЛАРИС	Суботица
25	1929	1940			ПРАВДА	Сплит
26	1929	1940			РУЂЕР БОШКОВИЋ	Загреб
27	1929	1940			НЕПТУН	Загреб
28	1929	1940			ПЕРУН	Загреб
29	1930	1940			СИМА МИЛУТИНОВИЋ САРАЈЛИЈА	Сарајево
30	1931	1940			ВОЈВОДИНА	Зрењанин
31	1936	1940			ВАЛЕНТИН ВОДНИК	Љубљана
32	1937	1940			БАНАТ	Панчево
33	1939	1940	2004		БРАТСТВО	Загреб / Шабац
34	1939	1940			ЧОВЕЧНОСТ	Београд
35	1994				ИВАЊСКИ ВЕНАЦ	Сремска Митровица
36	1996				ЂОРЂЕ ВАЈФЕРТ	Београд
37	1998	2009	2013		СВЕТИ САВА	Београд
38	2005	2009			ХАРМОНИЈА	Београд
39	2006				ДРАГАН МАЛШЕВИЋ ТАПИ	Београд
40	2006	2015			МУДРОСТ	Београд
41	2008	2015			СВИТАЊЕ	Бијељина
42	2009				ТИМАКУМ	Књажевац
43	2009	2015			СВ. ЈОВАН КРСТИТЕЉ	Бања Лука
44	2010				СЛОБОДАН ЈОВАНОВИЋ	Ниш
45	2010				КОНСТАНТИН ВЕЛИКИ	Ниш
46	2010			2016	ДУНАВ	Нови Сад
47	2014				КНЕЗ МИХАЈЛО	Крагујевац
48	2015				МИХАЈЛО ПУПИН	Београд
49	2016				СТЕВАН СРЕМАЦ	Ниш
50	2016				КНЕЗ ЛАЗАР	Крушевац
51	2017				ИСТОК	Зајечар
52	2013			2017	ДИМИТРИЈЕ МИТРИНОВИЋ	Београд
53	2018				СВОД	Нови Сад
54	2018				ЈУСТИЦИЈА	Ниш
55	2018				Г9	Подгорица
56	2018				QUATUOR CORONATI	Београд

This page intentionally left blank.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

061.263.6(497.11)“1919/2019”

ВЕЛИКА национална ложа Србије 1919-2019. / [Сретен Ђузовић... [и др.]].
- Београд : Велика Национална Ложа Србије : Н. Митровић, 2019 (Београд : Скрипта
Интернационал). - 163 стр. : илустр. ; 25 см

Тираж 200. - Напомене и библиографске референце уз текст.

ISBN 978-86-914137-3-6 (ВНЛС)

1. Ђузовић, Сретен, 1955- [аутор]

а) Велика национална ложа Србије -- 1919-2019 б) Слободни зидари -- Србија
-- 1919-2019

COBISS.SR-ID 276743436

